

De taakverdeling in het gezin

Gezinnen in Vlaanderen over de verdeling van de zorg voor de kinderen, betaalde en onbetaalde opvang van de kinderen, een eerlijke verdeling van de zorgtaken en de huishoudelijke taken, hulp in het huishouden en het opnemen van mantelzorg.

Auteur: Veerle Audenaert (Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin)

1 INLEIDING

Gezinnen zijn de laatste decennia steeds minder onder één noemer te vatten, en de toenemende diversiteit en fragiliteit van gezinnen stelt gezinnen zelf voor grotere uitdagingen om te voorzien in de behoeften van de gezinsleden. In deze bijdrage gaan we na hoe binnen gezinnen wordt omgegaan met het pakket gezinstaken dat op tafel ligt. In zijn tienjaarlijkse overzichtsstudie van onderzoek naar de taakverdeling binnen gezinnen stelt Coltrane (2000, 2009) dat in de literatuur lang gesuggereerd werd om de verschillende soorten gezinstaken te onderscheiden, zowel theoretisch, als analytisch. Huishoudelijk werk en zorgtaken vormden beiden lang een apart onderzoeksdomein. Binnen de sociale wetenschappen spitste het onderzoek rond de verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid zich, althans wat de onbetaalde arbeid betreft, veelal toe op een onderscheid tussen taken met een routinematig, steeds terugkerend ('never ending') karakter, doorgaans door vrouwen opgenomen, en het meer zichtbare, meer 'leisurely' karakter van de klussen in en rond het huis die meestal door mannen worden opgenomen (zie bijvoorbeeld ook Glorieux & van Tienoven, 2016 voor recent onderzoek in Vlaanderen). Onderzoek naar de zorgtaken binnen de psychologie en de pedagogie spitste zich dan weer toe op de 'betrokkenheid' van ouders (in het bijzonder van vaders), ouderschapsstijlen en de interactie tussen ouders en kinderen. Coltrane zelf pleit er voor om huishoudelijk werk, zorgtaken en opvoeding in hun onderlinge verbanden samen op te nemen in onderzoek. Meer recent wordt gesuggereerd om, naast de huishoudelijke taken en de zorg voor de kinderen, ook het concept verantwoordelijkheden van ouders ('parental responsibilities') als dusdanig apart op te nemen in onderzoek (Doucet, 2015). Daarbij wordt gesteld dat ouder zijn meer omvat dan tijdsbesteding en het opnemen van specifieke zorgtaken, maar dat het ook een 'state of

mind' betreft, of het 'opmerken dat behoeften van gezinsleden niet zijn ingevuld' en het 'opnemen van de verantwoordelijkheid om te verzekeren dat er tegemoet wordt gekomen aan de behoeften van de gezinsleden' en dergelijke meer. Hoe dit concept moet worden geoperationaliseerd in vragenlijstonderzoek is minder éénduidig. Onderzoek naar hoe de 'verantwoordelijkheden van ouders' te meten en de mogelijke overlap met opvoedingsconcepten zoals gehanteerd binnen de psychologie en pedagogie (zie ook de bijdragen rond [opvoeding en opvoedingsondersteuning](#), Vancoppenolle & Dupont, 2018, en de bijdrage rond [kindgedrag en oudergedrag](#), Bastaits, Van Leeuwen & Travers, 2018), of met eerder ontwikkelde concepten inzake de rol van vaders (bv. 'involvement' of betrokkenheid, 'accessibility' of beschikbaarheid en 'responsibility' of verantwoordelijkheid' van Lamb en collega's) heeft nog een hele weg af te leggen vooraleer we dit kunnen opnemen in grootschalig surveyonderzoek.

Omdat we wilden opvolgen hoe dagdagelijkse zorgtaken worden verdeeld tussen beide partners in gezinnen met kinderen, namen we in de gezinsenquête slechts de meest voorkomende zorgtaken op binnen gezinnen (zie [2.1.](#)). Hoeveel tijd ouders besteden aan hun kinderen en de huishoudelijke taken wordt elders in Vlaanderen uitvoerig bestudeerd in het tijdsbestedingsonderzoek van de onderzoeksgroep TOR (Tempus Omnia Revelat) aan de VUB. Waar wenselijk verwijzen we dan ook naar bevindingen uit deze studie. Daarnaast wilden we dieper ingaan op het aspect 'beleving'. We vroegen daarom voor een beperkt aantal *zorgtaken* welke precies worden opgenomen door moeders en vaders, en hoe ze deze taakverdeling ervaren. We peilden ook naar het krijgen van hulp en gebruik van betaalde hulp bij de opvang en de zorg voor de kinderen. Naast de zorgtaken, komt ook de verdeling van de *huishoudelijke taken* aan bod, zij het beknopter omdat we de respondenten geen lijst met huishoudelijke taken voorlegden, en enkel peilden naar de beleving van de verdeling van de huishoudelijke taken. We vroegen ook hier naar het gebruik van betaalde hulp in het huishouden. In aanvulling op de zorgtaken voor de kinderen en de huishoudelijke taken vroegen we ook naar het opnemen van zorg voor één (of meerdere) gezinsleden of voor iemand buiten het gezin met een specifieke zorgbehoefte. We noemen beide vormen van zorg in deze bijdrage *mantelzorg*. Ook hier peilden we naar het gebruik van betaalde hulp.

In de gezinsenquête werd aan beide partners gevraagd om een vragenboekje in te vullen. We beperken ons in deze bijdrage met een eerste verwerking van de gegevens tot de verkregen informatie uit het vragenboekje ingevuld door de aangeschreven personen (en niet het vragenboekje van de partner). De percentages zijn gewogen zodat ze representatief zijn voor de populatie gezinnen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (alleen Nederlandstaligen¹) met minstens één kind jonger dan 25 jaar, zoals gekend in het Rijksregister, voor de kenmerken geslacht, leeftijd en herkomst. Verder blijkt ook uit een studie van de respons dat lager opgeleiden en niet-werkenden ondervertegenwoordigd zijn in de gerealiseerde steekproef. Een andere beperking van de gehanteerde werkwijze is dat gescheiden ouders waarvan geen enkel (stief)kind zijn of haar domicilie bij de ouder gevestigd heeft, niet in de steekproef zijn opgenomen, ook al verblijven er één of meerdere kinderen deeltijds bij deze ouder. Aangezien na scheiding nog vaak de kinderen hun domicilie bij de moeder gevestigd hebben, zijn met name gescheiden vaders ondervertegenwoordigd in de steekproef. Omdat het Rijksregister aan de hand van domicilie huishoudens opbouwt uit individuele gegevens, is hiervoor vooralsnog geen pasklare oplossing voorhanden. Meer informatie over de onderzoeksopzet is te vinden in het [methodologisch rapport](#) (Audenaert & Stuyck, 2018).

Wanneer we spreken over betekenisvolle (of significante) verschillen wil dit niet zeggen dat deze verschillen per definitie groot zijn, maar wel dat ze veralgemeenbaar zijn naar de populatie. Betekenisvolle verbanden tussen twee kenmerken worden veelal getoetst aan de hand van een Rao-Scott Chi-kwadraattoets (2de orde). Deze toets is een variant van de Pearson Chi-kwadraattoets met een correctie voor het steekproefdesign. Indien de gebruikte toets om statistische redenen hiervan afwijkt, wordt dit telkens duidelijk weergegeven. Het niveau van significantie wordt weergegeven met * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; en *** $p < 0,001$ of wanneer $p > 0,05$ met n.s.

¹ Voor inwoners uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest diende de identiteitskaart in het Nederlands te zijn uitgereikt.

(niet significant). Omdat de gegevens werden verzameld tijdens één enkel bevragsingsmoment en we ons in deze bijdrage hoofdzakelijk beperken tot een bivariate beschrijving, kunnen we geen uitspraken doen over oorzakelijke verbanden tussen kenmerken van respondenten.

De volgende thema's komen aan bod:

zorgen voor de kinderen	gebruik van betaalde en onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen	mantelzorg	gebruik van hulp bij mantelzorg	huishoudelijk werk	gebruik van huishoudhulp
-------------------------------	--	------------	---------------------------------------	-----------------------	-----------------------------

2 ZORGEN VOOR DE KINDEREN

2.1 VERDELING VAN DE ZORGTAKEN

Een van de kerntaken van gezinnen is het zorg dragen voor (kleine) kinderen en gezinsleden met een specifieke zorgbehoefte. Nu de Europese Unie in het kader van haar arbeidsmarkt- en gelijkekansenbeleid voor vrouwen blijvend inzet op het stimuleren van mannen om meer zorgtaken op te nemen² is het aangewezen om beter zicht te krijgen op de achterliggende mechanismen van de verdeling van de zorgtaken. Over het hoe en waarom vaders minder participeren in de zorg en opvoeding van de kinderen is vooral in de jaren '90 en 2000 al veel inkt gevloeid en het valt buiten het bestek van deze bijdrage om dit hier op te nemen, maar we verwijzen de geïnteresseerde lezer naar werk van o.m. William Marsiglio, Joseph Pleck, Andrea Doucet en dichterbij huis Michael Lamb en Vincent Duindam.

Onderzoek uit het Verenigd Koninkrijk en Zweden toont aan dat mannen na de geboorte van een kind maar een fair deel van de gezinstaken opnemen wanneer hun partner terug voltijds aan het werk gaat (Norman & Elliot, 2015, Thomas & Hildingsson, 2009). Dit patroon blijft volgens de onderzoekers aanhouden, los van het opleidingsniveau van vrouwen en het aantal kinderen in het gezin. Elementen die ertoe bijdragen dat vaders meer engagement en verantwoordelijkheid tonen in de gezinstaken zijn: zelf minder langere werkdagen hebben, een partner hebben die langere werkuren heeft, een hogere opleiding genoten hebben en meer egalitaire genderrollen voorstaan. De sterkste correlatie zien ze met het aantal werkuren van de moeder. Ze suggereren daarom ook dat ouderschapsverlof weliswaar nodig is, maar niet volstaat om gendergelijkheid thuis te stimuleren. De bijdrage van mannen aan zorgtaken en huishoudelijk werk neemt dan wel toe wanneer vrouwen terug aan het werk gaan, maar vooral wanneer vrouwen voltijds werken, en minder wanneer ze deeltijds werken. De resultaten uit het tijdsbestedingsonderzoek in Vlaanderen bevestigen dit patroon (Glorieux en van Tienoven, 2016). Volgens Thomas en Hildingsson (2009) gaan vrouwen andere zorgtaken opnemen dan mannen, met vrouwen die vaker dan mannen de baby een badje geven, en minder vaak spelen of tijd doorbrengen met de baby dan de vader. Voltijds werkende vrouwen zijn ook vaker verantwoordelijk voor het schoonmaken en het wassen van kleding dan hun partners. De literatuur geeft verder een vrij consistent beeld van vrouwen die de minst 'aantrekkelijke' activiteiten met de kinderen opnemen en de 'core housework duties' doen (Glorieux & van Tienoven, 2016, Coltrane, 2000, Bianchi e.a., 2000): *"Instead of playing with or spending time with her baby, she is cleaning"* (Thomas & Hildingsson, 2009).

In deze bijdrage focussen we – zoals in de inleiding reeds aangehaald – op de zorgaspecten eerder dan een volledig en accuraat beeld te schetsen van de genderverdeling van het hele palet aan gezinstaken. We vroegen

² Voorstel voor een RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad (Brussel, 26.4.2017).
https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2017-253_nl

in de gezinsenquête naar de verdeling van een aantal veel voorkomende zorgtaken voor de kind(eren) door middel van de vraag: *'Wie zorgt er voor ... ?'*. De volgende taken kwamen aan bod: *het ontbijt, dat uw kinderen 's ochtends klaar zijn voor school, dat uw kinderen op school of in de opvang geraken, dat de kinderen 's avonds terug thuis geraken, het avondeten, het vervoer van de kinderen naar hun hobby's, het begeleiden van de kinderen bij hun huiswerk, het wassen van de kinderen, het in bed leggen van de kinderen, zorgen voor zieke kind(eren), zorgen dat de kinderen zich goed gedragen en het bijhouden van de gezinsagenda*. Respondenten konden antwoorden met 'altijd ik', 'meestal ik', 'ik en mijn partner even vaak', 'meestal mijn partner', 'altijd mijn partner' en 'niet van toepassing'. 'Niet van toepassing' werd gebruikt indien deze zorgtaak nog niet of niet meer aan de orde is (omdat de kinderen bijvoorbeeld nog te klein zijn of dit reeds zelf doen). We hanteerden geen leeftijdsgrenzen bij de vragen naar de zorgtaken omdat we ervan uit gaan dat de opvoeding en zorg niet per definitie stopt op een bepaalde leeftijd, bv. 18 jaar, maar dat in een deel van de gezinnen de opvoeding en zorg eerder of later uitdooft dan in andere gezinnen. Respondenten konden immers 'niet van toepassing' aanduiden voor zorgtaken die op het moment van bevraging nog niet of niet meer aan de orde zijn. Dit bleek wenselijk reeds bij het opstellen en uittesten van de vragenlijst net omdat we gezinnen bevragen met minstens één kind jonger dan 25 jaar. Respondenten die op het ogenblik van bevraging geen partner hadden, werden doorverwezen naar een volgende vraag. Alleenstaande ouders zijn in de cijfers onder punt 2 dus niet opgenomen.

We houden vervolgens elk van de 12 zorgtaken tegen het licht van een aantal (op basis van de vakliteratuur de meest relevant geachte) achtergrondkenmerken van de respondenten (of hun gezin): geslacht, herkomst en opleidingsniveau van de respondenten, het aantal werkuren van de vrouw, het aantal kinderen in het gezin en de leeftijd van het jongste kind in het gezin. Uit [de samenstelling van het gezin](#) (Audenaert, 2018) weten we dat de leeftijd van de respondent nauw samenhangt met de leeftijd van het jongste kind³. Omdat een aantal zorgtaken gebonden zijn aan de leeftijd van het kind (zie verder onder [2.1.2.](#)) kijken we voor de samenhang tussen het wel of niet opnemen van zorgtaken en de leeftijd van de respondent vooral naar de leeftijd van het jongste kind. Ter informatie geven we in bijlage 1 wel nog de cijfers mee naar leeftijd van de respondent.

2.1.1 Verdeling van de zorgtaken naar geslacht

Een gedetailleerde tabel met % zoals de respondenten (mannen en vrouwen apart) antwoordden op de vragen naar de verdeling van verschillende zorgtaken wordt meegegeven in bijlage 1. Daaruit blijkt alvast dat mannen en vrouwen heel verschillend antwoordden op de vraag: *'Wie zorgt voor ... ?'* Op drie zorgtaken⁴ na, geven mannen vaker dan vrouwen aan dat de man 'altijd' of 'meestal' instaat voor de zorgtaak. Mannen geven voor elk van de twaalf zorgtaken ook vaker dan vrouwen aan dat ze beiden even vaak instaan voor de zorgtaak. Maar ook vrouwen geven vaker een hoger eigen aandeel aan in de zorgtaken dan mannen. Voor een beter begrip van de wijze waarop koppels de zorgtaken verdelen transformeerden we de antwoorden tot de volgende categorieën: 'altijd of meestal de man', 'beide partners even vaak', 'altijd of meestal de vrouw' en 'niet van toepassing (NVT)'. Uit figuur 1 blijkt heel duidelijk dat vrouwen (nog altijd) het merendeel van de zorgtaken op zich nemen (al dan niet samen met de partner). Het aandeel respondenten dat aangeeft dat de vrouw altijd of meestal instaat voor de zorgtaken varieert naargelang de zorgtaak tussen 14,6% en 62,0%.

De top drie van *zorgtaken die vrouwen het vaakst 'altijd' of 'meestal' opnemen* zijn:

1. het avondeten: 62,0%;
2. het bijhouden van de gezinsagenda: 59,5%;

³ Spearman rangcorrelatiecoëfficiënt voor de leeftijd van de respondent en de leeftijd van het jongste kind: $\rho_s = 0,79$ (met $p < 0,001$) hetgeen duidt op een sterke correlatie.

⁴ Voor de zorgtaken 'zorgen dat de kinderen 's ochtend klaar zijn voor school', 'zorgen dat de kinderen 's ochtends op school of in de opvang geraken' en 'zorgen dat zorgt er voor dat uw kinderen 's avonds terug thuis geraken' is geen betekenisvolle samenhang met het geslacht van de respondent te zien.

3. ervoor zorgen dat de kinderen 's ochtends klaar zijn voor school: 54,6%.

Zorgen voor zieke kinderen (54,1%) valt net uit de top drie.

Het aandeel respondenten dat aangeeft dat de man 'altijd' of 'meestal' instaat voor de zorgtaken varieert naargelang de zorgtaak tussen 2,8% en 15,4%. De top drie van *zorgtaken die mannen het vaakst 'altijd' of 'meestal' opnemen* zijn:

1. ervoor zorgen dat uw kinderen op school of in de opvang geraken: 15,4%;
2. het avondeten: 15,1%;
3. het ontbijt: 14,7%.

De top drie van *zorgtaken die het meest gedeeld worden* zijn:

1. ervoor zorgen dat de kinderen zich goed gedragen: 77,1%;
2. het in bed leggen van de kinderen: 35,9%;
3. zorgen voor zieke kinderen: 33,9%.

Wanneer we de zorgtaken die vrouwen 'altijd' of 'meestal' samennemen met de zorgtaken die ze even vaak doen als de partner, dan zien we dat de top drie zorgtaken die vrouwen opnemen zijn:

1. ervoor zorgen dat de kinderen zich goed gedragen: 91,7%;
2. het zorgen voor zieke kinderen: 88,0%;
3. het bijhouden van de gezinsagenda: 85,9%.

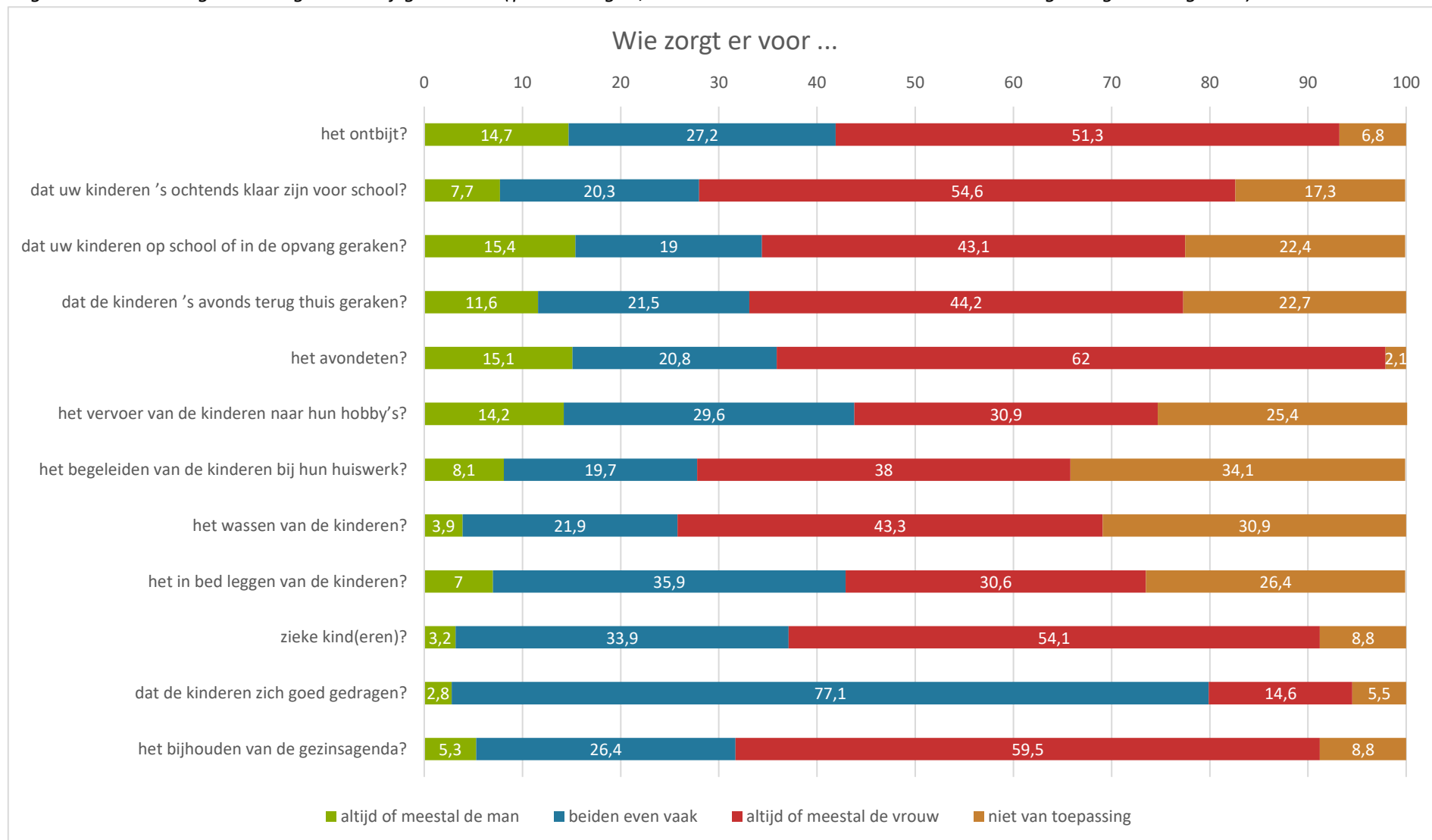
De top drie van zorgtaken die mannen opnemen (m.a.w. die zorgtaken die ze altijd of meestal doen, of die ze even vaak doen als hun vrouw), zijn:

1. ervoor zorgen dat de kinderen zich goed gedragen: 79,9%;
2. het vervoer van de kinderen naar hun hobby's: 43,8%;
3. het in bed leggen van de kinderen: 42,9%.

De genderverschillen in het opnemen van zorgtaken voor de kinderen zijn frappant, en niet onverwacht. Ook in ander onderzoek in Vlaanderen zien we dat genderverschillen in zorgtaken persistent zijn. Zo blijkt uit tijdsbestedingsonderzoek (Glorieux e.a., 2015) dat, hoewel de tijd die mannen gemiddeld aan kindercare besteden sinds 1999 met een uur is toegenomen, en het verschil tussen mannen en vrouwen bijna gehalveerd is (in 1999 besteedden vrouwen gemiddeld vijf uur per week meer tijd aan kindercare en opvoeding dan mannen), vrouwen nog altijd gemiddeld twee uur per week meer tijd besteden aan kindercare en opvoeding. Wanneer men gezinnen met kinderen (tot 25 jaar) bekijkt, blijkt de tewerkstelling van mannen en vrouwen een sterke rol te spelen in het opnemen van kindercare. In een gezin waar beide partners voltijds werken, besteden mannen en vrouwen ongeveer evenveel tijd aan de zorg voor de kinderen (5 uren en 56 minuten versus 6 uren en 23 minuten). In een gezin waar de man voltijds werkt en de vrouw deeltijds, besteden vrouwen per week twee keer zoveel tijd aan de zorg voor de kinderen (8 uren en 3 minuten) dan mannen (4 uren en 11 minuten).

Uit datzelfde onderzoek blijkt dat mannen en vrouwen de zorg voor de kinderen op verschillende tijdstippen opnemen. Daar waar vrouwen een viertal piekmomenten per dag kennen (rond het ontbijt (7 uur tot 9 uur), het middageten, net na schooltijd (tussen 15 en 17 uur) en voor het slapengaan van de kinderen (tussen 19 en 20 uur), ziet men deze piekmomenten niet bij mannen. De tijd die mannen aan de zorg voor de kinderen besteden, lijkt volgens de onderzoekers eerder op een lange aanloop naar de avondpiek tussen 19 en 20 uur. Dat in de gezinsenquête 'het in bed leggen van de kinderen' dan in de top drie zorgtaken belandt waarin vaders het meest betrokken zijn, is dus niet onverwacht.

Figuur 1. Verdeling van zorgtaken bij gezinnen (percentages, n varieert tussen 2.004 en 2.040 naargelang de zorgtaak)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

2.1.2 Verdeling van de zorgtaken naar leeftijd van het jongste kind

We zien voor alle zorgtaken een betekenisvolle samenhang met de leeftijd van het jongste kind, maar de richting van de samenhang verschilt van zorgtaak tot zorgtaak, en verschilt naar de ouder die de zorgtaak opneemt. Een nadere inspectie van de data leert ons dat de twaalf zorgtaken, zoals bevraagd in de gezinsenquête, samen weliswaar een voldoende consistente schaalconstructie vormen (zie bijlage 2), maar dat er onderliggende (onderling samenhangende) dimensies binnen de zorgtaken onder schuilgaan die op het eerste zicht vooral te maken hebben met de leeftijd van de kinderen. Deze dimensies binnen de zorgtaken worden weergegeven in figuur 2. We onderscheiden de volgende dimensies (op basis van de zorgtaken die eronder sorteren): zorgtaken voor jonge kinderen, algemene gezinstaken, zorgtaken voor schoolgaande kinderen en daarnaast een vierde: opvoedtaken.

Figuur 2. Dimensies in zorgtaken voor de kinderen

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Omwille van de leesbaarheid geven we de verdeling van de zorgtaken naar leeftijd van het jongste kind weer in figuur 3. Gedetailleerde cijfers over het opnemen van de zorgtaken naar leeftijd van het jongste kind voor elke zorgtaak zijn te vinden in bijlage 3.

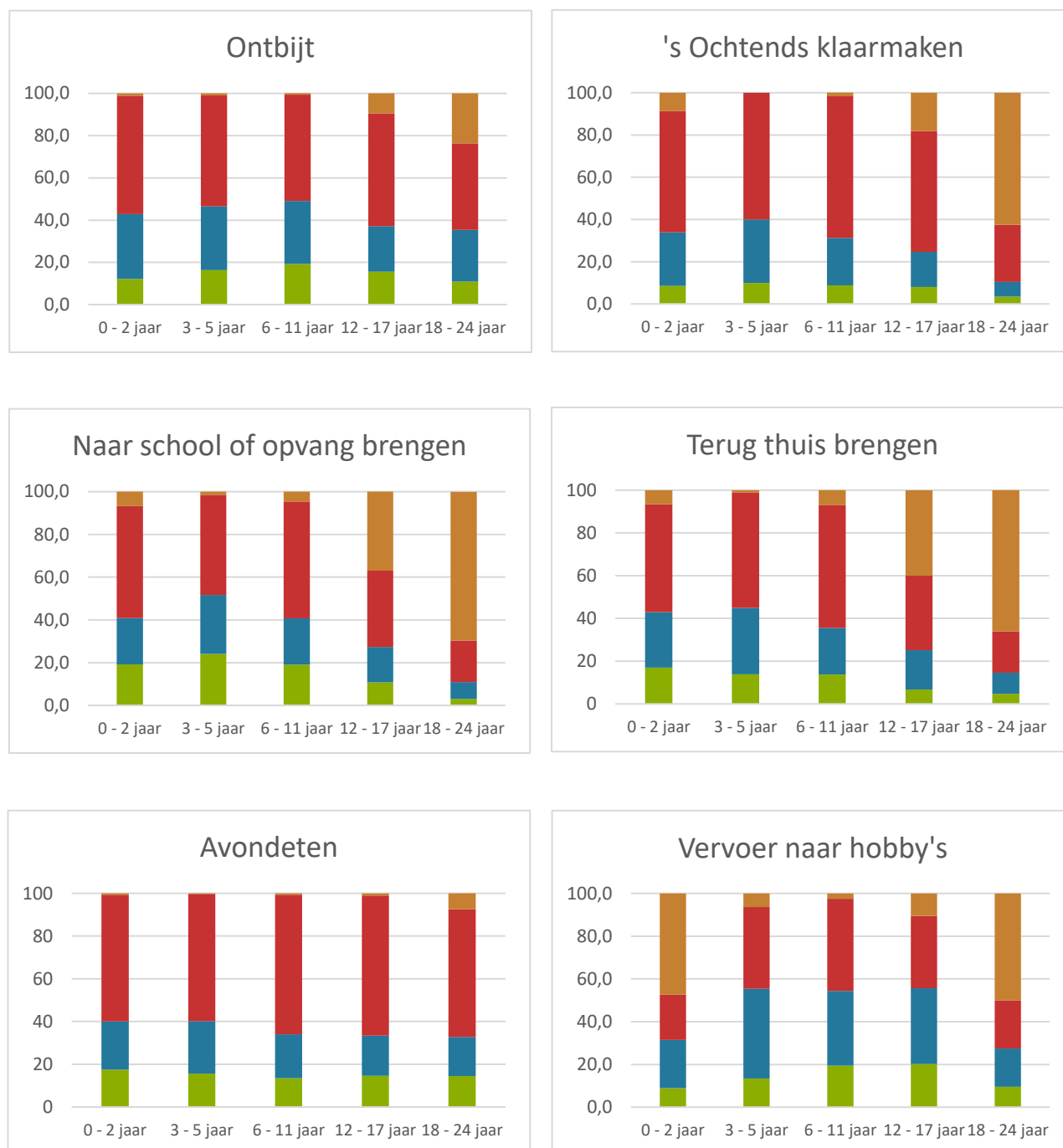
1. We zien in figuur 3 voor een aantal zorgtaken een daling van de betrokkenheid van mannen en vrouwen (zowel alleen als samen) met de toenemende leeftijd van het jongste kind. Daartegenover staat dat met de toenemende leeftijd van het jongste kind het aandeel respondenten dat aangeeft dat de zorgtaak niet (meer) van toepassing is sterk toeneemt in de gezinnen met een jongste kind vanaf 12 jaar. We noemen deze zorgtaken *zorgtaken voor jonge kinderen*. Hieronder vallen het zorgen dat de kinderen 's ochtends op tijd klaar zijn voor school, het zorgen dat de kinderen op school of in de opvang geraken, het zorgen dat de kinderen 's avonds terug thuis geraken, het wassen van de kinderen en het in bed leggen van de kinderen.
2. We zien in diezelfde figuur voor een aantal zorgtaken een min of meer gelijke betrokkenheid van de mannen over de verschillende leeftijdscategorieën voor het jongste kind heen, met een daling 'ik en

mijn partner even vaak' en een dalende betrokkenheid van de vrouw met de toenemende leeftijd (uitgezonderd het bijhouden van de gezinsagenda waar het aandeel 'beiden even vaak' toeneemt met de toenemende leeftijd). De daling is minder uitgesproken dan bij de zorgtaken voor jonge kinderen, en 'niet van toepassing' wordt pas vaker aangevinkt door respondenten met een jongste kind ouder dan 18 jaar. We noemen deze zorgtaken *algemene gezinstaken*. Onder deze taken vallen het klaarmaken van het ontbijt, het zorgen voor het avondeten, het bijhouden van de gezinsagenda en een beetje verrassend ook het zorgen voor zieke kinderen omdat het anders dan de drie voorgaande taken niet ook gelabeld kan worden als huishoudelijk werk.

3. Voor twee zorgtaken, nl. voor 'het begeleiden van de kinderen bij hun huiswerk' en 'het vervoer van de kinderen naar hobby's', zien we een lichte toename van de betrokkenheid van mannen met de toenemende leeftijd met een piek voor de betrokkenheid van vrouwen in gezinnen met een jongste kind tussen 6 en 12 jaar. We noemen deze zorgtaken *zorgtaken voor schoolgaande kinderen* omdat deze zorgtaken – meer dan de andere zorgtaken – voornamelijk worden gedaan door ouders van lagere schoolkinderen en tieners. In figuur 3 is duidelijk te zien dat 'NVT' vaker wordt aangevinkt in gezinnen met een jongste kind jonger dan 3 jaar.
4. *Zorgen dat de kinderen zich goed gedragen* (hetgeen verwijst naar het opvoeden van de kinderen) gedraagt zich als een buitenbeentje binnen de zorgtaken: meer dan enige andere bevraagde zorgtaak is dit een taak die gelijk wordt opgenomen door beide ouders. Het aandeel respondenten dat aangeeft dat 'ik en mijn partner even vaak' ervoor zorgen dat de kinderen zich goed gedragen, schommelt (met uitzondering van de gezinnen met een jongste kind van 18 jaar en ouder waar het % lager ligt), tussen de 78,2% en 83,1%.

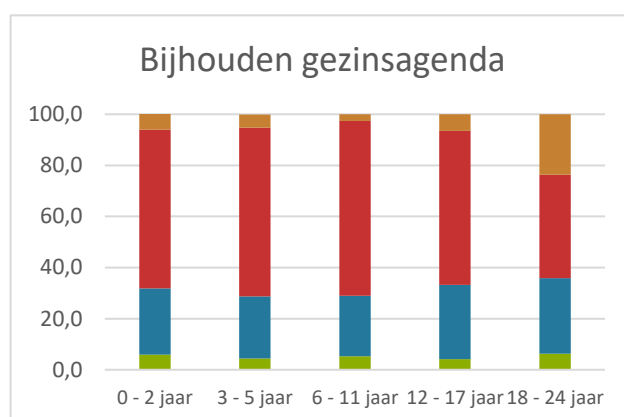
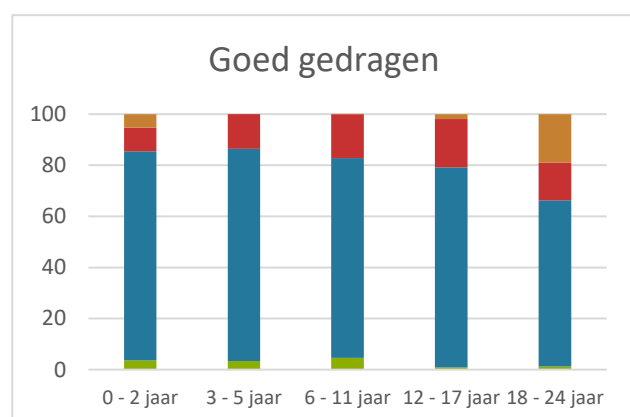
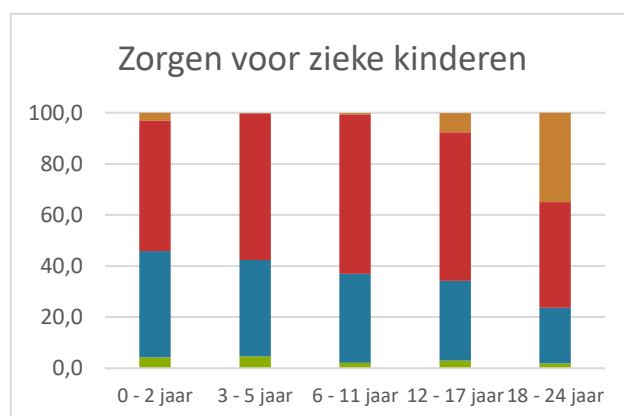
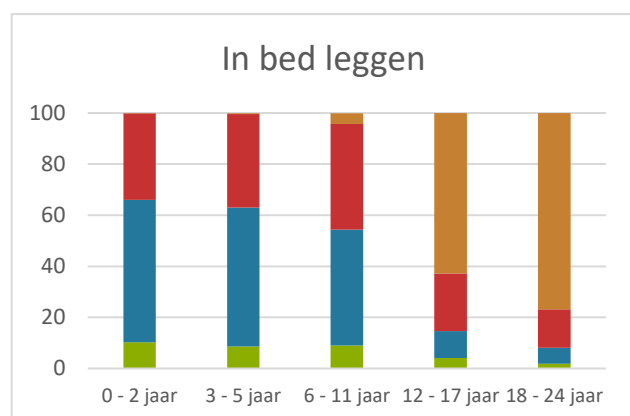
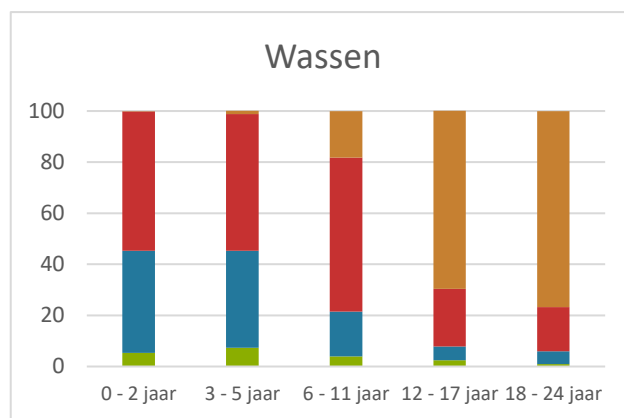
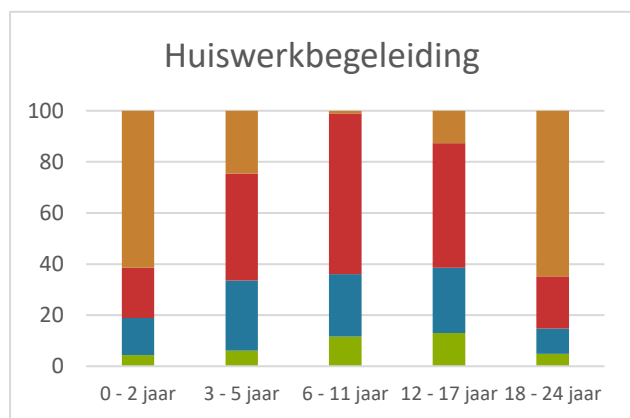
Zodoende lopen twee aspecten door elkaar bij de verdeling van de zorgtaken. Ten eerste is er de ongelijke verdeling van zorgtaken tussen moeders en vaders, waarbij moeders veel vaker dan vaders 'altijd' of 'meestal' instaan voor de zorg voor de kinderen. Een uitzondering is het zorgen dat de kinderen zich goed gedragen. Deze taak wordt veel meer dan de andere zorgtaken in gelijke mate opgenomen door beide ouders. Ten tweede is er het leeftijdsgebonden karakter van de zorg voor de kinderen. Zoals blijkt uit bovenstaande dimensies in de zorgtaken en zoals we kunnen zien in figuur 3 varieert dit tussen de verschillende soorten zorgtaken.

Figuur 3. Verdeling van de zorgtaken naar leeftijd van het jongste kind (n = 2.073⁵)

altijd of meestal de man beide partners even vaak altijd of meestal de vrouw niet van toepassing

⁵ Voor gedetailleerde cijfers, zie bijlage 3.

altijd of meestal de man beide partners even vaak altijd of meestal de vrouw niet van toepassing

2.1.3 Verdeling van de zorgtaken naar herkomst

We zien voor alle zorgtaken betekenisvolle verschillen naargelang de herkomst van de respondent (zie bijlage 3). We beperken ons hier tot figuren die het aandeel mannen weergeeft dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner' bepaalde zorgtaken opnemen naargelang de respondent een herkomst heeft in België en de EU of buiten de EU. Voor cijfers met betrekking tot het aandeel vrouwen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de man' aankruiste, of niet van toepassing, verwijzen we opnieuw naar de meer gedetailleerde cijfers in bijlage 3.

Kort samengevat kunnen we stellen dat bij respondenten met een niet-EU-herkomst, de deelname van mannen aan de zorgtaken ('altijd' of 'meestal' of 'even vaak als hun partner') groter is dan bij respondenten met een herkomst in België of de EU voor de volgende taken (zie figuur 4):

- het zorgen dat de kinderen op school of in de opvang geraken: 40,6% tegenover 33,4%;
- het zorgen dat de kinderen 's avonds terug thuis geraken: 44,1% tegenover 31,3%;
- het vervoeren van de kinderen naar hun hobby's: 54,2% tegenover 42,1%;
- het begeleiden van de kinderen bij het huiswerk: 45,9% tegenover 25,1%;
- het wassen van de kinderen: 30,9% tegenover 24,9%;
- Het in bed leggen van de kinderen: 46,3% tegenover 42,5%;
- het zorgen voor zieke kinderen: 49,0% tegenover 35,3%;
- en het bijhouden van de gezinsagenda: 47,0% tegenover 29,4%.

De overige zorgtaken ('zorgen voor het ontbijt', 'zorgen dat de kinderen 's ochtends klaar zijn voor school', 'zorgen voor het avondeten' en 'zorgen dat de kinderen zich goed gedragen', worden verhoudingsgewijs vaker opgenomen door mannen in gezinnen waarvan de respondent een herkomst heeft in België of de EU.

2.1.4 Verdeling van de zorgtaken naar opleidingsniveau

In figuur 5 zien we dat voor een aantal zorgtaken hoger opgeleide respondenten vaker dan lager opgeleide respondenten aangeven dat de mannen 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de vrouw' de zorgtaak opneemt. We zien dit met name voor:

- zorgen voor het ontbijt: 47,1% bij respondenten met een diploma hoger onderwijs of universiteit tegenover 30,7% bij respondenten met een diploma lager secundair onderwijs;
- zorgen dat de kinderen 's ochtends klaar zijn voor school: 32,5% tegenover 20,1%;
- zorgen dat de kinderen op school of in de opvang geraken: 37,4% tegenover 30,3%;
- het wassen van de kinderen: 26,6% tegenover 20,6%;
- het in bed leggen van de kinderen: 45,1% tegenover 35,5%;
- zorgen voor zieke kinderen: 38,8% tegenover 34,4%; en
- zorgen dat de kinderen zich goed gedragen: 83,0% tegenover 72,1%.

Voor het wassen van de kinderen, het in bed leggen van de kinderen en het zorgen voor zieke kinderen zien we deze verschillen wel in de cijfers, maar we kunnen deze verschillen niet veralgemenen. Er is, statistisch gezien, geen betekenisvolle samenhang met het opleidingsniveau van de respondent (zie bijlage 3). Er zijn ook uitzonderingen op de toename van het aandeel mannen dat bijdraagt aan de zorgtaken bij respondenten die hoger opgeleid zijn: 'zorgen dat de kinderen 's avonds vaker terug thuis geraken', het 'vervoer van de kinderen naar hun hobby's' en het 'begeleiden van de kinderen bij hun huiswerk' (dus ook de twee zorgtaken voor schoolgaande kinderen) en het bijhouden van de gezinsagenda worden minder vaak door mannen opgenomen naarmate het opleidingsniveau toeneemt.

2.1.5 Verdeling van de zorgtaken naar werkuren van de vrouw

Uit onderzoek in het Verenigd Koninkrijk en Zweden dat we eerder in deze bijdrage reeds vermelddden, bleek dat het aantal werkuren van de vrouw de grootste correlatie vertoonde met de bijdrage van mannen aan de zorg voor de kinderen. We verwachten dus ook in Vlaanderen betekenisvolle verbanden te vinden tussen het aantal werkuren van de vrouw en de bijdrage van de man aan de zorgtaken. We deelden het aantal werkuren van de vrouw in op basis van het aantal uren per week (voor alle jobs samen), inclusief de betaalde en niet-betaalde overuren. Deze zetten we af tegenover het percentage tewerkstelling ten aanzien van een voltijdse job. Bij 40,6% van de koppels⁶ heeft de vrouw een voltijdse baan (d.w.z. 36 uren per week of meer), bij 39,9% heeft de vrouw een deeltijdse baan (18 tot 36 uren per week) en bij 3,4% van de koppels werkt de vrouw minder dan een halftijds (5 tot 18 uren per week) en bij 16,9% niet (minder dan 5 uren per week). In deze bijdrage nemen we beide laatste categorieën samen.

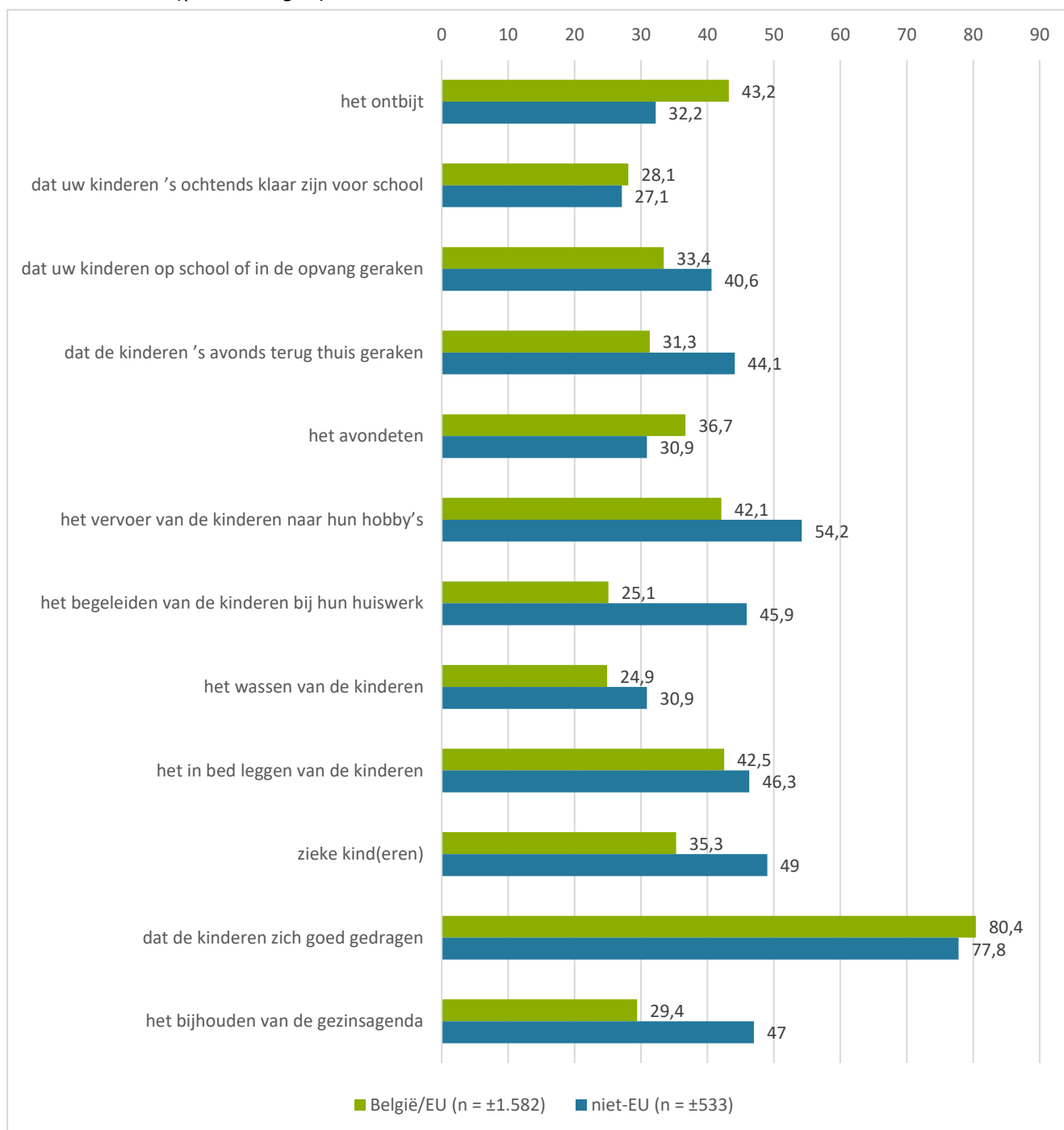
Uit figuur 6 leren we dat naarmate de vrouw meer werkt, mannen een aantal taken vaker ‘altijd’ of ‘meestal’ of ‘even vaak als de partner’ gaan opnemen, nl. zorgen voor het ontbijt, zorgen dat de kinderen ’s ochtends klaar zijn voor school, zorgen dat de kinderen op school of in de opvang geraken, zorgen dat de kinderen ’s avonds terug thuis geraken, zorgen voor het avondeten, maar ook voor het zorgen voor zieke kinderen en het zorgen dat de kinderen zich goed gedragen.

Bij het wassen en in bed leggen van de kinderen zijn de verschillen klein en niet betekenisvol. Met andere woorden, mannen gaan niet meer bijdragen aan het wassen van de kinderen als hun vrouw meer uren werkt. Hetzelfde geldt voor het in bed leggen van de kinderen.

Voor twee zorgtaken zien we een omgekeerd patroon waarbij het aandeel van mannen daalt naarmate de werkuren van de vrouw toenemen: het begeleiden van de kinderen bij hun huiswerk en het bijhouden van de gezinsagenda.

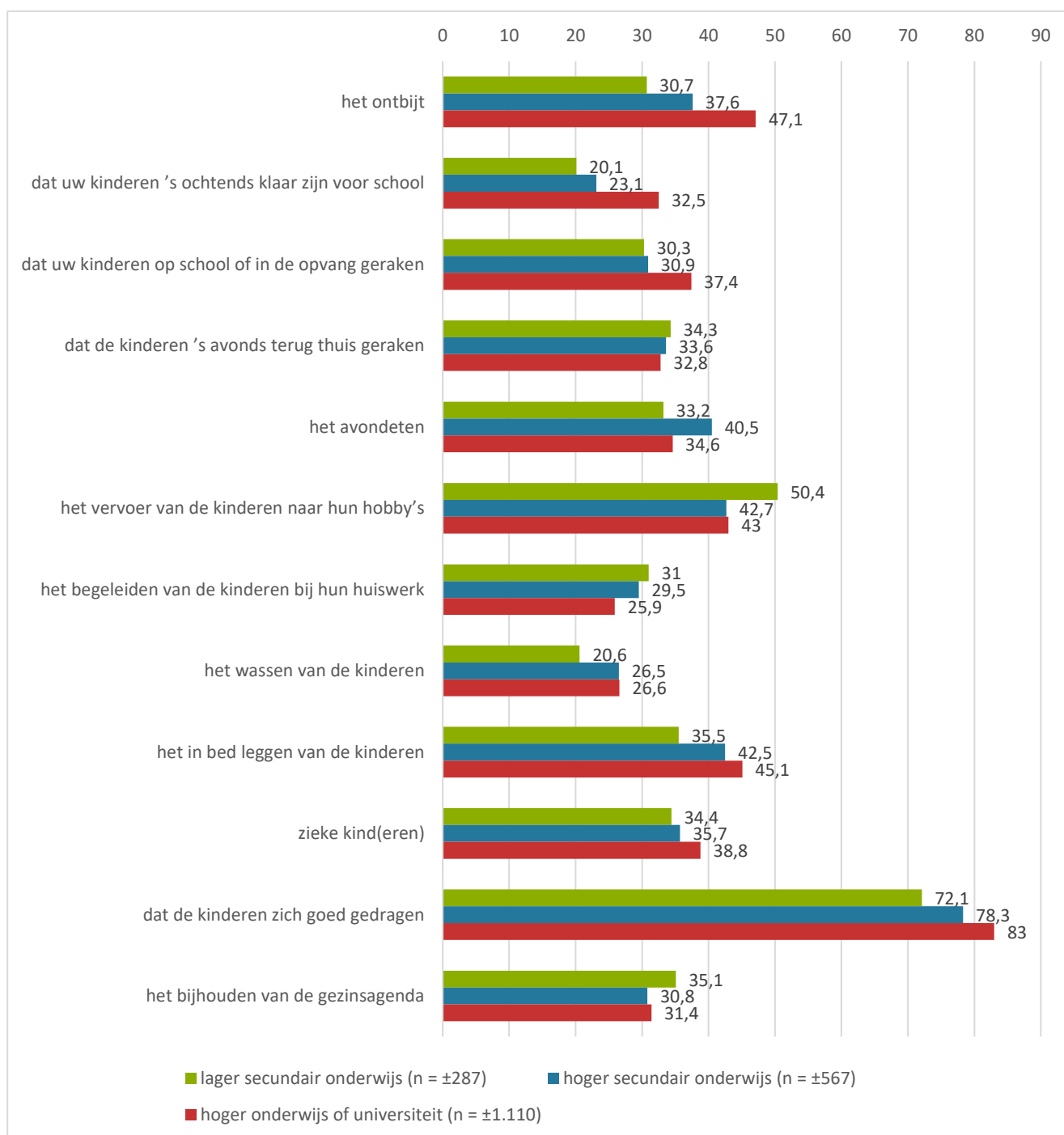
⁶ Met een verschillend geslacht.

Figuur 4. Aandeel mannen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de vrouw' zorgtaken opneemt naar herkomst (percentages)

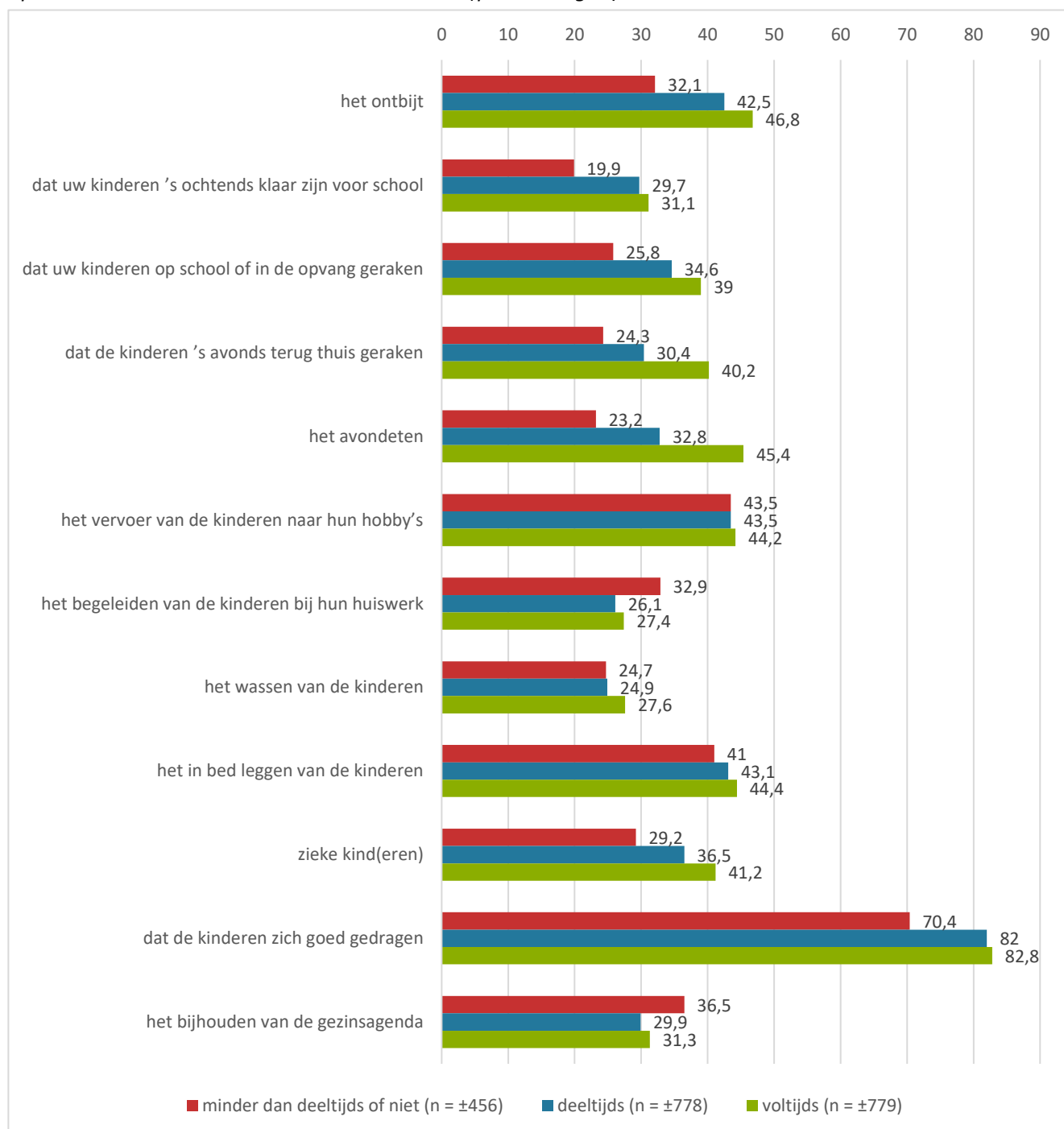
BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Figuur 5. Aandeel mannen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de vrouw' zorgtaken opneemt naar opleidingsniveau (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Figuur 6. Aandeel mannen dat 'altijd' of 'meestal' en 'even vaak als de vrouw' zorgtaken opneemt naar de werkuren van de vrouw (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

2.1.6 Verdeling van de zorgtaken naar het aantal kinderen

Figuur 7 geeft, net zoals de voorgaande figuren, enkel het aandeel mannen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner' zorgtaken opneemt naar het aantal kinderen in het gezin weer. Daaruit blijkt dat het aandeel mannen dat bepaalde zorgtaken opneemt ('altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner') niet altijd toeneemt met het toenemende aantal kinderen.

We zien betekenisvolle verschillen voor alle andere zorgtaken naar het aantal kinderen, maar de verschillen gaan niet allemaal in dezelfde richting:

Er zijn zorgtaken waar het aandeel mannen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner' zorgtaken opneemt, toeneemt met het toenemend aantal kinderen:

- Zorgen voor het ontbijt;
- zorgen dat de kinderen 's ochtends klaar zijn voor school;
- zorgen dat de kinderen op school of in de opvang geraken;
- zorgen voor het vervoer van de kinderen naar hun hobby's;
- het begeleiden van de kinderen bij hun huiswerk;
- zorgen dat de kinderen zich goed gedragen; en
- het bijhouden van de gezinsagenda.

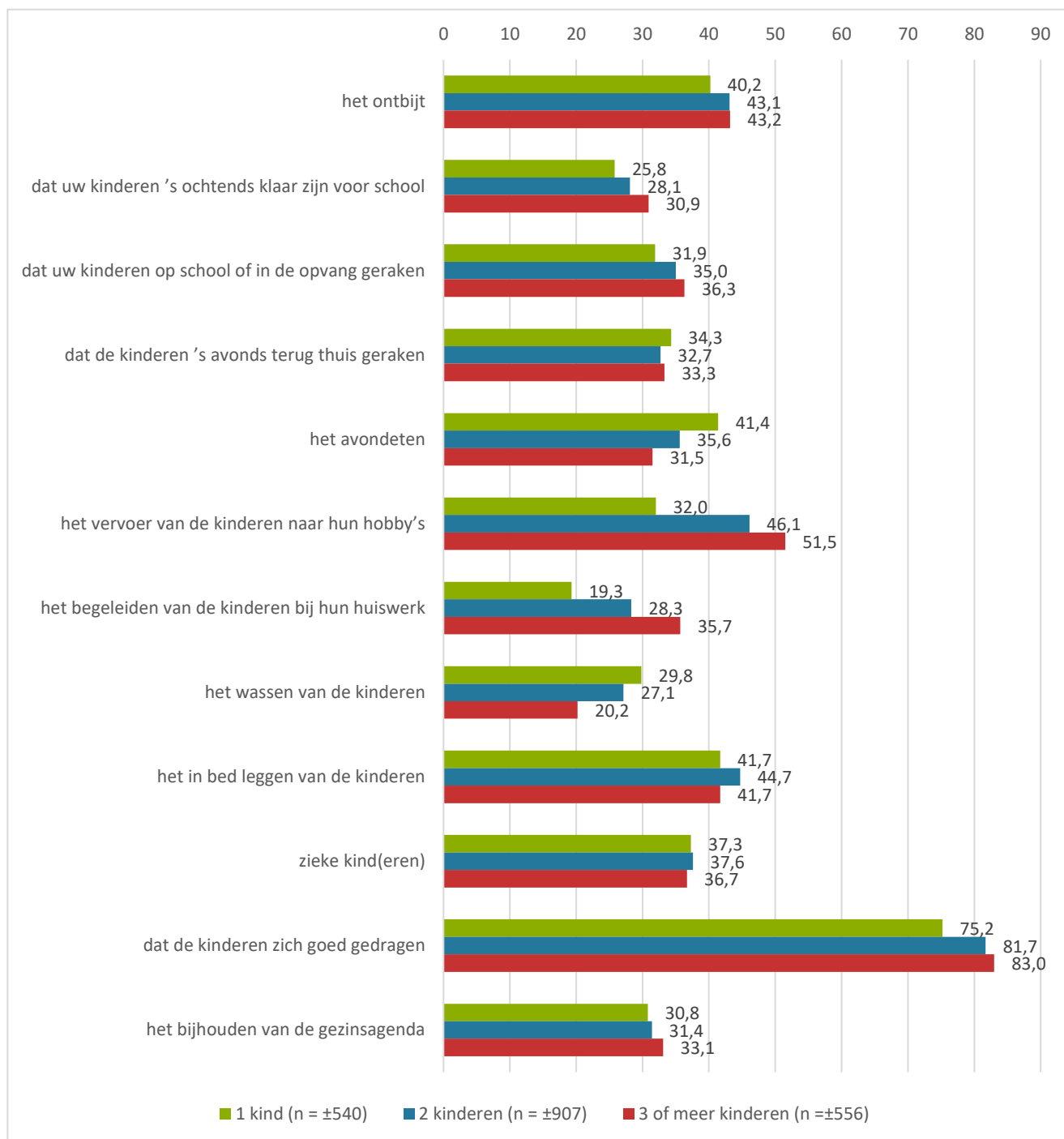
De verschillen in het aandeel mannen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner' zorgtaken opneemt naar het aantal kinderen in het gezin zijn niet betekenisvol voor: zorgen voor het ontbijt; zorgen dat de kinderen 's ochtends klaar zijn voor school; en zorgen dat de kinderen 's avonds terug thuis geraken.

Er zijn zorgtaken waar het aandeel mannen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner' zorgtaken opneemt daalt of hetzelfde blijft naarmate er meer kinderen in het gezin zijn. Dit zijn:

- zorgen voor het avondeten;
- wassen van de kinderen;
- in bed leggen van de kinderen;
- zorgen voor zieke kinderen.

Opnieuw verwijzen we naar de tabellen in bijlage 3 voor meer gedetailleerde cijfers per zorgtaak.

Figuur 7. Aandeel mannen dat 'altijd', 'meestal' of 'even vaak' als de vrouw zorgtaken opneemt naar het aantal kinderen in het gezin (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

2.1.7 Samenvatting

In dit deel namen we de verdeling tussen mannen en vrouwen van een aantal veel voorkomende zorgtaken voor de kinderen onder de loep. We selecteerden hiervoor alleen respondenten in gezinnen met twee partners van een verschillend geslacht. Grofweg een vijfde tot hoogstens een derde van deze respondenten (naargelang de zorgtaak) geeft aan de zorgtaken gelijk te verdelen tussen beide partners. Een uitzondering is het zorgen dat de kinderen zich goed gedragen dat veel meer dan enig welke andere zorgtaak wordt gedeeld tussen beide partners (73,3%) en we laten deze zorgtaak even buiten beschouwing. Daarnaast nemen vrouwen anno 2016 nog altijd een (soms veel) groter aandeel van de zorgtaken 'altijd of meestal' voor hun rekening, variërend van 30,6% tot 62,0% naargelang de zorgtaak. Voor de mannen bedraagt het aandeel dat 'altijd of meestal' een zorgtaak opneemt tussen 3,2% en 15,4%. Het aandeel 'door beide partners even vaak' varieert tussen 19,0% en 33,9%.

We hielden vervolgens elk van de twaalf zorgtaken tegen het licht van een aantal (op basis van de vakliteratuur relevant geachte) achtergrondkenmerken van de respondenten (of hun gezin): geslacht, herkomst en het opleidingsniveau van de respondenten, het aantal werkuren van de vrouw, het aantal kinderen in het gezin en de leeftijd van het jongste kind in het gezin.

We zagen dat zorgtaken zeer leeftijdsgebonden zijn en kunnen worden opgedeeld in groepen van zorgtaken naar de leeftijd van het jongste kind. Zo konden we zorgtaken voor jonge kinderen onderscheiden, zorgtaken voor schoolgaande kinderen en algemene gezinstaken. Verder wijzen de resultaten er op dat opvoedtaken mogelijk ook apart zouden kunnen worden genomen, indien we deze uitgebreider zouden bevragen.

Voor acht van de twaalf bevroegde zorgtaken zien we dat respondenten met een niet-EU-herkomst vaker dan respondenten met een herkomst in België of de EU aangeven dat de man 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner' instaat voor de zorg voor de kinderen. Het verschil naar herkomst van de respondent is het grootste bij het begeleiden van de kinderen bij hun huiswerk, dat bij 45,9% van de respondenten met een niet-EU-herkomst 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de vrouw' wordt opgenomen door de man (tegenover 25,1% bij de respondenten met een herkomst in België/de EU).

Voor veel zorgtaken blijkt dat hoger opgeleide respondenten vaker dan lager opgeleide respondenten aangeven dat de mannen 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de vrouw' de zorgtaak opnemen. Eveneens voor veel zorgtaken zien we een betekenisvolle toename van het aandeel respondenten dat aangeeft dat de man 'altijd', 'meestal' of 'even vaak als de vrouw' bijdraagt aan de zorgtaken naarmate het aantal werkuren van de vrouw toeneemt.

Het aandeel mannen dat bepaalde zorgtaken opneemt ('altijd', 'meestal' of 'even vaak als de partner') neemt daarentegen niet altijd toe met het toenemend aantal kinderen. De resultaten lopen hier meer uiteen dan bij de andere achtergrondkenmerken.

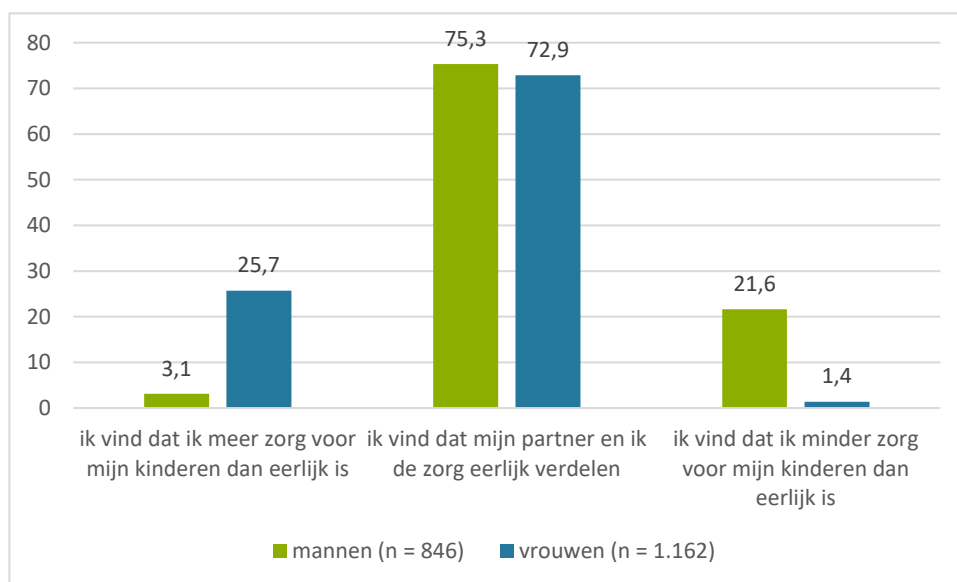
2.2 EVALUATIE VAN DE VERDELING VAN DE ZORGTAKEN

2.2.1 Een eerlijke verdeling van de zorgtaken?

De verdeling van gezinstaken tussen mannen en vrouwen en de mate waarin men deze verdeling als eerlijk ervaart zijn, met het oog op het individueel welbevinden en de tevredenheid met de partnerrelatie, belangrijke elementen in de combinatie gezin en werk (Coltrane, 2000). Uit een overzicht van de literatuur over *'perceived distributive justice'* concluderen ook Mikula e.a. (2009) dat er voldoende bewijs is dat de mate waarin men de taakverdeling als eerlijk ervaart verband houdt met welbevinden, relatietevredenheid, de frequentie van conflicten en de stabiliteit van de partnerrelatie. Of koppels de verdeling van gezinstaken als meer of minder eerlijk ervaren is dan bijzonder relevant voor hun functioneren als koppel. Eerder onderzoek gaf al aan, en we zagen dit ook eerder in deze bijdrage, dat de verdeling van gezinstaken in het algemeen zeer ongelijk is in het nadeel van vrouwen. Nochtans rapporteert de meerderheid van vrouwen geen gevoelens van onrechtvaardigheid over de verdeling van gezinstaken. In het *'Distributive Justice Framework'* (Thompson, 1991) wordt gesteld dat vrouwen de ongelijke verdeling van gezinstaken niet als oneerlijk ervaren zo lang de verdeling van de gezinstaken (1) overeenkomt met wat ze gewoon zijn te verwachten binnen een (hun) relatie, (2) overeenkomt met hun vergelijkingsstandaarden en (3) volgens hen gerechtvaardigd is.

In de gezinsenquête peilden we alleen naar de mate waarin mannen en vrouwen de verdeling van zorgtaken en de verdeling van huishoudelijk werk (zie verder onder 5.1.) eerlijk vinden. We vroegen aan de respondenten *'Hoe eerlijk vindt u uw aandeel in de zorg voor uw kind(eren)?'* Dergelijke vragen zijn – voor zover ons bekend – in Vlaanderen nog niet eerder gesteld in grootschalig onderzoek. We selecteerden opnieuw alleen de respondenten met een partner (van een verschillend geslacht) in het gezin. 14,3% van de respondenten vindt dat hij of zij meer zorgt voor de kinderen dan eerlijk is. Ongeveer drie vierde (74,1%) vindt dat hij of zij en de partner de zorg eerlijk verdelen en 11,6% vindt dat hij of zij minder zorgt voor de kinderen dan eerlijk is.

Figuur 8. Mate waarin men de verdeling van de zorgtaken als eerlijk percipieert, naar geslacht (percentages)

Significantieniveau: Rao-Scott χ^2 : $p < 0,001$.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

De percentages verschillen betekenisvol naar geslacht (zie figuur 8). Zo vindt 25,7% van de vrouwen dat ze meer zorgen voor de kinderen dan eerlijk is, tegenover 3,1% van de mannen. 21,6% van de mannen vindt dan weer

dat ze minder zorgen voor de kinderen dan eerlijk is, tegenover 1,4% van de vrouwen. Het percentage respondenten dat vindt dat ze de zorg voor de kinderen eerlijk verdelen met de partner is groot en verschilt weinig naar geslacht: 75,3% van de mannen, 72,9% van de vrouwen. We zien verder geen verschil naar leeftijd, noch voor mannen, noch voor vrouwen⁷, wel naar herkomst. 23,2% van de respondenten met een niet-EU-herkomst vindt dat hij of zij meer zorgt voor de kinderen dan eerlijk is, tegenover 13,0% bij respondenten met een herkomst in België of de EU. We zien dit verschil niet bij mannen, alleen bij vrouwen: 39,4% van de vrouwen met een niet-EU-herkomst vindt dat ze meer zorgen voor de kinderen dan eerlijk is. Voor vrouwen met een herkomst in België of binnen de EU is dit 23,6%. Dus nog meer dan vrouwen met een herkomst in België en binnen Europa, ervaren vrouwen met een niet-EU-herkomst dat ze meer zorgen voor de kinderen dan eerlijk is⁸.

Er is verder nog een betekenisvolle samenhang met het opleidingsniveau, maar ook alleen voor vrouwen⁹ met voornamelijk lager opgeleide vrouwen (35,5%) die vaker dan hoog opgeleide vrouwen (23,3%) aangeven dat ze meer zorgen voor de kinderen dan eerlijk is (zie figuur 9). We zien geen verschil naargelang het aantal werkuren van vrouwen (voltijds, deeltijds of niet-werkend)¹⁰.

We zien geen betekenisvolle samenhang met het gezinstype (gehuwd, ongehuwd), met het aantal kinderen en de leeftijd van het jongste kind¹¹.

⁷ Een eerlijke verdeling van de zorgtaken en leeftijd: voor mannen: Rao-Scott χ^2 : $p = 0,2927$ (n.s.) en voor vrouwen: Pearson χ^2 : $p = 0,7935$ (n.s.).

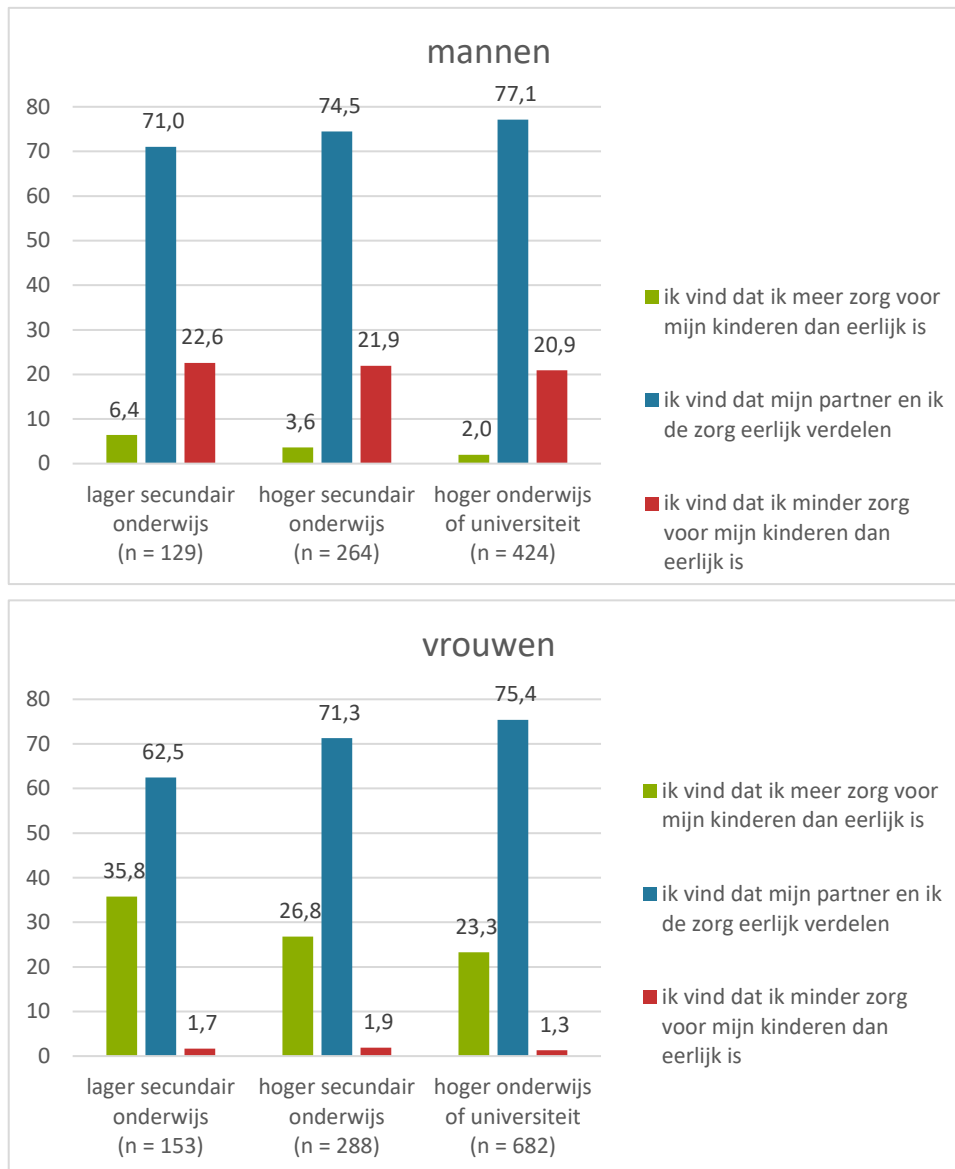
⁸ Rao-Scott χ^2 voor een eerlijke verdeling van de zorgtaken en herkomst: voor mannen: $p = 0,1777$ (n.s.) en voor vrouwen: $p < 0,001$.

⁹ Rao-Scott χ^2 geeft geen betekenisvolle samenhang aan, een Mantel-Haenszel χ^2 (een toets die beter een samenhang detecteert wanneer één van de variabelen ordinaal is, maar die dan weer geen rekening houdt met het design van de steekproef) wel: $p < 0,05$. Rao-Scott χ^2 voor een eerlijke verdeling van de zorgtaken en opleidingsniveau: voor mannen: $p = 0,02904$ (n.s.) en voor vrouwen: $p < 0,0798$.

¹⁰ Rao-Scott χ^2 voor een eerlijke verdeling van de zorgtaken en de werkuren van vrouwen: $p = 0,1264$ (n.s.).

¹¹ Rao-Scott χ^2 voor een eerlijke verdeling van de zorgtaken en het gezinstype : $p = 0,9195$ (n.s.); Rao-Scott χ^2 voor een eerlijke verdeling van de zorgtaken en het aantal kinderen: $p = 0,8794$ (n.s.); Rao-Scott χ^2 voor een eerlijke verdeling van de zorgtaken en de leeftijd van het jongste kind: $p = 0,4137$ (n.s.).

Figuur 9. Mate waarin men de verdeling van de zorgtaken als eerlijk percipieert, naar opleidingsniveau en geslacht (percentages)

Significantieniveau: Rao-Scott χ^2 voor mannen: $p = 0,2904$ (n.s.) en voor vrouwen: $p = 0,0798$ (n.s.)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

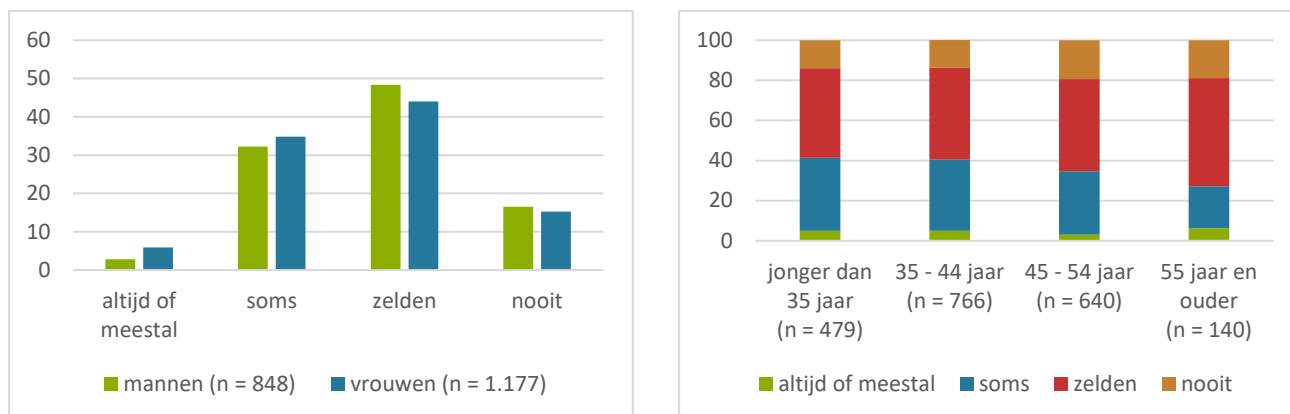
2.2.2 In welke mate zijn de zorgtaken een bron van spanningen tussen partners?

Naast het peilen naar de mate waarin men de verdeling van de zorgtaken eerlijk vindt, peilden we ook naar de mate waarin zorgtaken zorgen voor conflicten of spanningen in het gezin. We vroegen aan de respondenten 'Hoe vaak zijn de zorgtaken voor uw kind(eren) een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen tussen u en uw partner?' Slechts 4,4% van de respondenten antwoordt 'altijd' of 'meestal', een derde antwoordt 'soms' (33,5%), bijna de helft antwoordt 'zelden' (46,2%) en 15,9% antwoordt 'nooit'. De verschillen naar geslacht en naar leeftijd zijn beiden statistisch betekenisvol¹², maar blijven beperkt in percentage (zie figuur 10).

¹² Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin zorgtaken een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen vormen en geslacht: $p < 0,01$; en leeftijd: voor mannen: $p < 0,05$, voor vrouwen: $p = 0,2196$ (n.s.).

Vrouwen geven vaker een lagere frequentie van conflicten, spanningen en meningsverschillen over de zorg voor de kinderen aan dan mannen, en voor mannen, maar niet voor vrouwen, daalt het aandeel respondenten dat conflicten, spanningen of meningsverschillen heeft over de zorg voor de kinderen met de toenemende leeftijd. De daling in het percentage respondenten dat 'altijd of meestal' of 'soms' conflicten, spanningen of meningsverschillen heeft over de zorgtaken in figuur 10 is dus vooral toe te schrijven aan mannen.

Figuur 10. Mate waarin de zorgtaken voor de kinderen het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen, naar geslacht en naar leeftijd (percentages)

Significantieniveau: Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin zorgtaken een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen vormen en geslacht: $p < 0,01$; en leeftijd: $p < 0,01$.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Respondenten met een niet-EU-herkomst geven vaker aan dat ze 'nooit' conflicten, spanningen of meningsverschillen hebben over de zorgtaken voor de kinderen (23,0%) tegenover respondenten met een herkomst in België of de EU (14,8%). We zien dit verschil zowel bij mannen als bij vrouwen¹³.

We zien betekenisvolle verschillen naar opleidingsniveau van de respondenten¹⁴, en naar het aantal werkuren van de vrouw, maar beide verschillen verdwijnen wanneer we mannen en vrouwen apart bekijken¹⁵. We zien geen verschillen naar gezinstype¹⁶, noch naar het aantal kinderen¹⁷. De leeftijd van het jongste kind maakt wel een verschil¹⁸. Net zoals bij de leeftijd van de respondent wordt ook hier minder vaak conflicten, spanningen of meningsverschillen over de zorgtaken voor de kinderen gerapporteerd naarmate de leeftijd van het jongste kind in het gezin toeneemt, van 43,6% naar 33,3% voor de antwoordmogelijkheden 'altijd', 'meestal' en 'soms' samen. Het verschil verdwijnt wel wanneer we mannen en vrouwen apart bekijken.

¹³ Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de zorgtaken voor de kinderen het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen naar herkomst: voor mannen: $p < 0,01$; voor vrouwen: $p < 0,05$.

¹⁴ Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de zorgtaken voor de kinderen het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen naar opleidingsniveau: $p = 0,5035$ (n.s.); voor vrouwen: $p = 0,0527$ (n.s.).

¹⁵ Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de zorgtaken voor de kinderen het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen naar werkuren van de vrouw: voor mannen: $p = 0,0885$ (n.s.); voor vrouwen: $p = 0,122$ (n.s.).

¹⁶ Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de zorgtaken voor de kinderen het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen naar gezinstype: voor mannen: $p = 0,1395$ (n.s.); voor vrouwen: $p = 0,6022$ (n.s.).

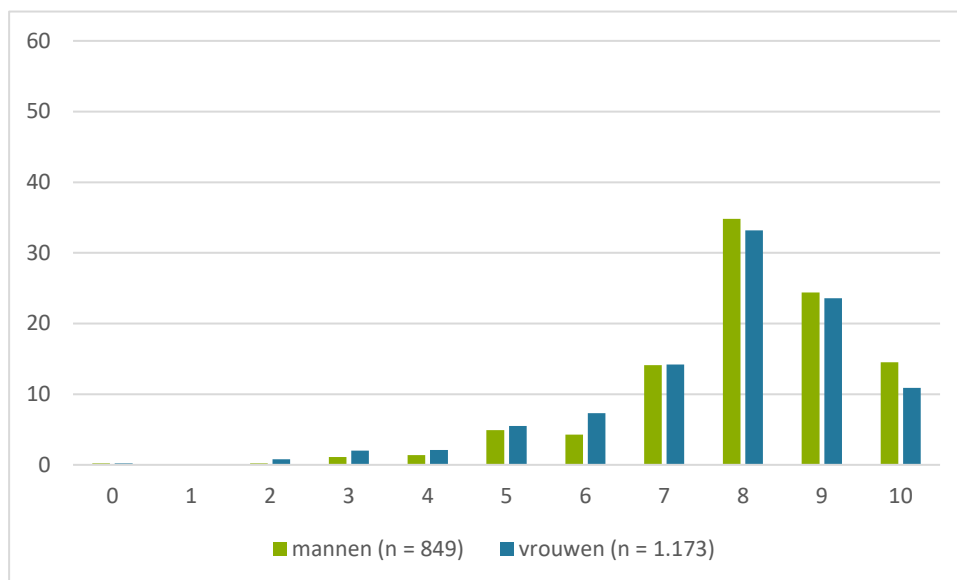
¹⁷ Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de zorgtaken voor de kinderen het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen naar het aantal kinderen: voor mannen: $p = 0,891$ (n.s.); voor vrouwen: $p = 0,5555$ (n.s.).

¹⁸ Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de zorgtaken voor de kinderen het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen naar leeftijd van het jongste kind: voor mannen: $p = 0,0599$ (n.s.); voor vrouwen: $p = 0,0795$ (n.s.).

2.2.3 Tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken

Volgens Glorieux e.a. (2015) blijkt uit het eerder vermelde tijdsbestedingsonderzoek dat mannen én vrouwen (zeer) tevreden zijn over de verdeling van de gezinstaken. Doorheen de gezinsenquête peilen we naar de tevredenheid met een aantal levensdomeinen. We bevragen de tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken door middel van de volgende vraagstelling: *'Hoe tevreden of ontevreden bent u met de huidige verdeling van de zorgtaken voor uw kind(eren) tussen u en uw partner?'*. We zien dat het overgrote merendeel van de respondenten (70,7%) inderdaad een score geeft van 8 of meer (zie figuur 11).

Figuur 11. Tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken (percentages)

Significantieniveau: Wilcoxon Rank Sum Test voor het verschil in tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken naar geslacht: $p < 0,001$.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

De gemiddelde tevredenheid van respondenten met de wijze waarop de zorgtaken verdeeld zijn tussen henzelf en hun partner is 7,8. Mannen scoren gemiddeld 8, vrouwen iets minder met 7,7. In percentages weerspiegelt dit verschil zich in 73,7% van de mannen die 8 of meer scoort op tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken ten opzichte van 67,7% van de vrouwen. We zien geen verschil naar leeftijd voor de mannen, wel voor de vrouwen. Hoe ouder de vrouwen, hoe minder ze tevreden zijn met de verdeling van de zorgtaken voor de kinderen. Het percentage vrouwen dat 8 op 10 of meer geeft zakt van 69,2% bij de vrouwen jonger dan 35 jaar tot 54,0% bij de 55-jarigen en ouder. We zien ook geen verschil naar herkomst, opleidingsniveau, het aantal werkuren van de vrouw, het aantal kinderen en de leeftijd van het jongste kind¹⁹.

2.2.4 Wat had men liever anders gezien in de verdeling van de zorgtaken?

We vragen in een open vraag ook *'Welke zaken in de verdeling van de zorgtaken voor uw kind(eren) tussen u en uw partner had u liever anders gezien en waarom?'*. Respondenten konden hier hun wensen en verzoeken over de verdeling van de zorgtaken kwijt. Heel wat deelnemers, 12,6% van de respondenten (n = 276) antwoordden op deze open vraag²⁰. 199 vrouwen en 77 mannen. De specifieke vraagstelling naar mogelijke

¹⁹ Rao-Scott χ^2 (of Pearson χ^2 wanneer Rao-Scott χ^2 niet kon worden berekend door te lage n) voor het verschil in tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken, telkens voor mannen en vrouwen apart: voor leeftijd (uitgezonderd voor de vrouwen waar $p < 0,05$), herkomst, opleidingsniveau, de werkuren van de vrouw, het aantal kinderen en de leeftijd van het jongste kind zijn allen $p > 0,05$ (n.s.).

²⁰ Deze vraag werd niet gesteld aan de uitbreiding bij niet-EU-burgers.

verbeterpunten geeft de antwoorden wel een bepaalde kleur. Uit een verkennende eerste lezing van alle 276 antwoorden leidden we het volgende codeschema af:

Tabel 1. Codeschema voor de analyse van de antwoorden op de open vraag naar wat men liever anders had gezien in de verdeling van de zorgtaken

Wat had men liever anders (beter) gezien?	Wie had men liever iets anders (beter) zien doen?	Remmende factoren?	Voor wie? Wie moet er beter van worden?
niets of het is goed zo	respondent zelf	tijdsgebrek	respondent zelf
meer tijd (thuis)	de partner	<u>werkgebonden hindernissen:</u> werkuren, ploegendienst, woon-werkafstand, werk in het buitenland, zelfstandige, job (algemeen) , ...	de kinderen
(meer) betrokken zijn, (meer) actief of spontaan bijdragen	kind(eren)	<u>gezinsgebonden hindernissen:</u> LAT-relatie, verbouwingen, 'mijn' kind dus 'mijn' taak, geboorte, ...	de partner
een betere verdeling	ex-partner	<u>persoonsgebonden hindernissen:</u> energie, ziekte, handicap, gender, karakter, moeilijk delen	het gezin
meer doen		<u>materiële hindernissen:</u> auto	
(meer) externe hulp nodig beschrijving van de situatie			

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Dit codeschema werd vervolgens toegepast op de eerste vijftig antwoorden, en bijgesteld. En vervolgens werden alle overige antwoorden aan de hand van dit schema gecodeerd. Hoewel de analyse van de open vragen geen numerieke verwerking tot doel heeft, in se heeft een antwoord dat slechts één keer werd vermeld ook veel informatieve waarde, staat telkens tussen haakjes hoe vaak aan antwoorden een vergelijkbare code werd toegekend. Het is immers interessant om te zien of bepaalde antwoorden meermaals voorkomen.

Een eerste reeks antwoorden slaat voornamelijk op 'wat men liever anders had gezien'. Een aantal respondenten antwoordden hier 'niets' of 'het is goed zo' (n= 19). 37 respondenten wensten dat zijzelf of hun partner meer tijd hadden, meer tijd vrijmaakten voor de zorgtaken (of voor de kinderen in het algemeen), of meer thuis (of vroeger) waren.

Ik had liever, nogmaals, dat hij vroeger thuis was. Tegen dat mijn vriend thuis is, is alles al opgeruimd, is er gekookt, is ons kindje al in bad geweest en pyjama aan (vrouw, 26 jaar, ongehuwd koppel, één kind).

86 respondenten gaven aan dat zowel zijzelf meer zouden kunnen bijdragen aan de zorg voor de kinderen, als verzuchtingen dat men liever had gezien dat de partner meer zou bijdragen.

Ik zou liever meer zorgtaken opnemen, maar de dagelijkse woon-werkverplaatsing maakt dit moeilijk organiseerbaar (man, 36 jaar, gehuwd, twee kinderen).

Ik had liever de kinderen ook af en toe naar school gebracht, huiswerk helpen maken, bespreken hoe de dag is geweest op school. Dit is allemaal reeds achter de rug tegen de tijd dat ik thuis toe kom (man, 40 jaar, gehuwd en vader van drie kinderen).

Vooraf tijdens de ochtend- en/of met name de avondshift ('piekuren' en 'spitsuren' zijn tijdstippen die regelmatig worden vermeld) is meer hulp van de partner welkom. Dit slaat dan op het wegbrengen 's ochtends en het ophalen 's avonds, maar ook het vervoer naar hobby's wordt vermeld, alsook het helpen bij het huiswerk.

Ik had liever dat mijn man 's avonds eens de kinderen zou afhalen en een paar keer per week ook ze 's morgens zou wegbrengen opdat ik wat ademruimte krijg in mijn werkplanning (vrouw, 41 jaar, gehuwd, twee kinderen).

Ik had liever dat mijn partner meer kan helpen tijdens het 'spitsuur' 's avonds (kinderen afhalen, koken, aandacht geven, wassen, in bed leggen, het huishouden doen) (vrouw, 31 jaar, ongehuwd, twee kinderen).

Daarbij aansluitend werd ook frequent vermeld dat men wenste dat men zelf of dat de partner meer betrokken zou zijn (n = 37). Betrokken zijn wijst dan eerder op 'hoe meer doen in de zorg voor de kinderen'. In dit verband wordt ook veelvuldig melding gemaakt dat men liever had dat mannen 'spontaan' taken zouden opnemen, dat ze zelf initiatief zouden nemen en zich actief zouden engageren om bij te dragen aan de zorgtaken. Bijvoorbeeld:

Ik had liever dat mijn partner wat meer initiatief neemt. Vaak moet ik dingen die voor mij vanzelfsprekend zijn vragen. Wanneer ik het vraag, gebeurt het wel (vrouw, 33 jaar, gehuwd, één kind).

Ik had liever dat hij soms wat meer initiatief neemt en dat ik niet alles moet vragen. Maar hij doet zijn best (vrouw, 35 jaar, gehuwd, één kind).

Het gaat ook over ' bezig zijn ' met het gezin, ' bezig zijn met de kinderen ... ', zich ' actief ' inzetten ...

Ik had liever gezien dat hij meer bezig was met hen. Hij heeft veel mooie dingen gemist (bijvoorbeeld het praten). Na het eten is hij steeds weg. Hij maakt zich vlug kwaad en dan zeg ik liever niets als er al eens een probleem is (vrouw, 57 jaar, gehuwd, vier kinderen).

Ik had liever dat mijn man zich ook iets meer actief inzet om de kinderen te helpen bij schoolwerk en er ook iets meer actief voor zorgt dat ze goede schoolresultaten behalen. Een grotere betrokkenheid op dit vlak zou welkom zijn (vrouw, 47 jaar, gehuwd, drie kinderen).

Betrokkenheid kan ook slaan op 'notie' hebben van wat moet gedaan worden (zie inleiding), van 'spontaan' taken opnemen. Een respondent verwoordt het als volgt:

Ik had liever dat mijn man meer oog had voor wat er allemaal bij die zorg komt kijken (vrouw, 30 jaar, gehuwd, drie kinderen).

Een andere vrouw stelt:

Mijn man staat goed mee in voor de dagdagelijkse taken, maar als moeder dien je in de plaats van je kinderen te denken, wat mannen over het algemeen niet doen. Bijvoorbeeld zorgen voor opvang, afspraken maken met de dokter, de kapper, zorgen dat er eten in huis is, dat de kinderen propere kledij hebben, ... voor mannen zijn dergelijke zaken als vanzelfsprekend in orde (vrouw, 31 jaar, gehuwd, twee kinderen).

Specifiek over de verdeling van de zorgtaken zegt men naast het wensen dat de partner meer zou doen in de zorg voor de kinderen ook wel dat men een betere verdeling zou willen (n = 32). Een 50/50 verdeling wordt verschillende keren expliciet vernoemd.

Gezien ik mijn job heb opgezegd, is het logisch om de zorgtaken op mij te nemen. Toch had ik dit liever 50/50 gezien (vrouw, 40 jaar, ongehuwd, drie kinderen).

Ik had liever een gelijke verdeling omdat ik ook moet werken + het huishouden doen + zorgen voor de kinderen (vrouw, 33 jaar, ongehuwd, samengesteld gezin, twee kinderen).

Een behoorlijk aantal respondenten beschrijft – veelal ter legitimering van de ongelijke verdeling van de zorgtaken – de situatie, waar ogenschijnlijk niets aan kan veranderd worden (n = 49). De nood aan meer externe hulp (n = 5) kwam ook sporadisch aan bod.

Naast wat er zou moeten veranderen wordt er ook veelvuldig vermeld **op welke hindernissen men stoot**. Tijdsgebrek (n = 10), waaronder tijdsgebrek door de werkuren (n = 22), maar ook ploegendienst (n = 6) en de lange woon-werkafstand (n = 5), zelfstandige zijn (n = 1), en de job in het algemeen, wordt wel al eens als schijnbaar ‘onoverkomelijke’ hindernissen aanzien.

Ik vertrek vroeg naar het werk en mijn vrouw brengt de baby 's avonds thuis. Heden door shiften kan ik niet méér zorgen voor de baby (man, 36 jaar, gehuwd, twee kinderen).

Een andere hindernis voor het beter verdelen van de zorgtaken is het hebben van een LAT-relatie (wanneer men niet samenwoont, kan men geen taken delen) (n = 13) en de notie dat de nieuwe partner niet de vader is van de kinderen, en dus ook niet moet bijdragen aan de zorg voor die kinderen (n = 7). De diversiteit in gezinsvormen komt ook in de taakverdeling thuis terug. Het is een regelmatig aangehaald argument voor een ongelijke verdeling van de zorgtaken:

Het zijn mijn kinderen. Het is dus logisch dat ik er vooral voor zorg (vrouw, 50 jaar, ongehuwd, samengesteld gezin, drie kinderen).

Aangezien we niet samenwonen, zorgen we elk voor onze eigen kinderen (vrouw, 44 jaar, alleenstaande ouder, twee kinderen).

Het zijn mijn kinderen dus zorg ik voor. Hij zorgt voor zijn kind! We wonen immers ook niet samen (vrouw, 39 jaar, alleenstaande ouder, twee kinderen).

Ik ben perfect tevreden met de verdeling van de zorgtaken tussen mezelf en mijn partner. Het zijn nog altijd de papa's en ikzelf die alle zorgen voor onze kinderen moeten opnemen! Mijn huidige partner helpt waar wij het nodig zouden vinden!! (vrouw, 35 jaar, alleenstaande ouder, drie kinderen)

Ik had liever permanent samengewoond, zodat we de zorg voor de kinderen en de huishoudelijke taken beter konden verdelen. Wanneer we niet samenwonen, zorgen we afzonderlijk voor onze kinderen en dat is soms zwaar (vrouw, 43 jaar, ongehuwd, samengesteld gezin, drie kinderen).

Andere hindernissen zijn verbouwwerkzaamheden (n = 2), gezondheidsredenen (n = 10) waaronder handicap, vermoeidheid en een gebrek aan energie.

Mijn man doet wat hij kan voor onze kleinzoon van mijn overleden dochter. Hij zou zo graag veel meer willen kunnen, maar zijn handicap staat dat in de weg (vrouw, 55 jaar, gehuwd, één kind en één kleinkind).

Wat nog niet eerder aan bod kwam, en wat ook niet bevraagd is in de gezinsenquête (uit plaatsgebrek in de vragenlijst) zijn attitudes en genderrolattitudes in het bijzonder. Uit de antwoorden van respondenten blijkt evenwel dat ook attitudes (nog altijd²¹) een rol spelen in de taakverdeling. Zo wordt zes keer naar gendertypische taken verwezen (zie ook het eerdere citaat op p. 25 waarin een vrouw zegt dat je *als moeder* je in de plaats van de kinderen dient te denken). Een andere vrouw zegt:

²¹ Er was in het verleden ruimschoots aandacht voor genderrolattitudes en de verdeling van betaald en onbetaald werk binnen gezinnen, waarbij traditionele genderrolattitudes gelinkt zijn aan een meer traditionele verdeling van betaald en onbetaald werk en meer moderne, egalitaire genderrolattitudes gelinkt zijn aan een meer gelijke verdeling van betaald en onbetaald werk tussen mannen en vrouwen (zie bijvoorbeeld Audenaert, 2006).

Ik had liever meer van de zorgtaken gedaan omdat dat meer aan een moeder behoort, omdat je daarom moeder bent, omdat ik als moeder daar behoefte aan heb om een goede band met mijn kind te hebben en te houden (vrouw, 39 jaar, ongehuwd, twee kinderen).

Twee keer wordt vermeld dat een van beiden geen 'ochtendmens' is, maar dat men toch liever samen zou opstaan. Een vijftal keren wordt verwezen naar de partner die de zorg voor de kinderen moeilijk kan loslaten, of naar zichzelf, dat men de zorg voor de kinderen graag zelf opneemt en/of moeilijk kan overlaten aan de partner. Tot slot wordt ook wel al eens vermeld voor wie men meer tijd zou willen, of voor wie men meer thuis zou moeten of willen zijn of voor wie men het anders zou willen zien: het gezin (n = 10) en de kinderen (n = 41) worden regelmatig vermeld, net als zichzelf (n = 15) en in mindere mate de partner (n = 4).

2.2.5 Samenvatting

Naast de verdeling van de zorgtaken voor de kinderen tussen beide partners keken we in deze bijdrage ook naar hoe respondenten de verdeling van de zorgtaken percipiëren. Draagt men zelf meer of minder bij dan eerlijk is, of verdeelt men de zorgtaken eerlijk tussen beide partners? Zorgt de verdeling van de zorgtaken voor conflicten, spanningen of meningsverschillen tussen de partners en in welke mate is men tevreden met de verdeling van de zorgtaken? Tot slot vroegen we naar verbeterpunten door in een open vraag te peilen welke zaken in de verdeling van de zorgtaken men liever anders had gezien.

Bijna drie vierde van de respondenten vindt dat ze de zorg voor de kinderen eerlijk verdelen met de partner. Het gaat om 75,3% van de mannen en 72,9% van de vrouwen. Er is wel een verschil naar geslacht: een vierde van de vrouwen (25,7%) vindt dat ze meer zorgt voor de kinderen dan eerlijk is, 21,6% van de mannen vindt dan weer dat hij minder zorgt voor de kinderen dan eerlijk is.

Een kleine minderheid van de koppels echter geeft aan 'altijd' of 'meestal' conflicten, spanningen of meningsverschillen te hebben over de zorg voor de kinderen (4,4%). Een derde van de respondenten (33,5%) zegt 'soms' conflicten, spanningen of meningsverschillen te hebben over de verdeling van de zorgtaken.

Een meerderheid van de respondenten geeft een score van 8 of meer op 10 wanneer we vragen hoe tevreden men is met de verdeling van de zorgtaken. De gemiddelde score is 7,8 op 10. Vrouwen, en met name oudere vrouwen, geven minder vaak een hoge score.

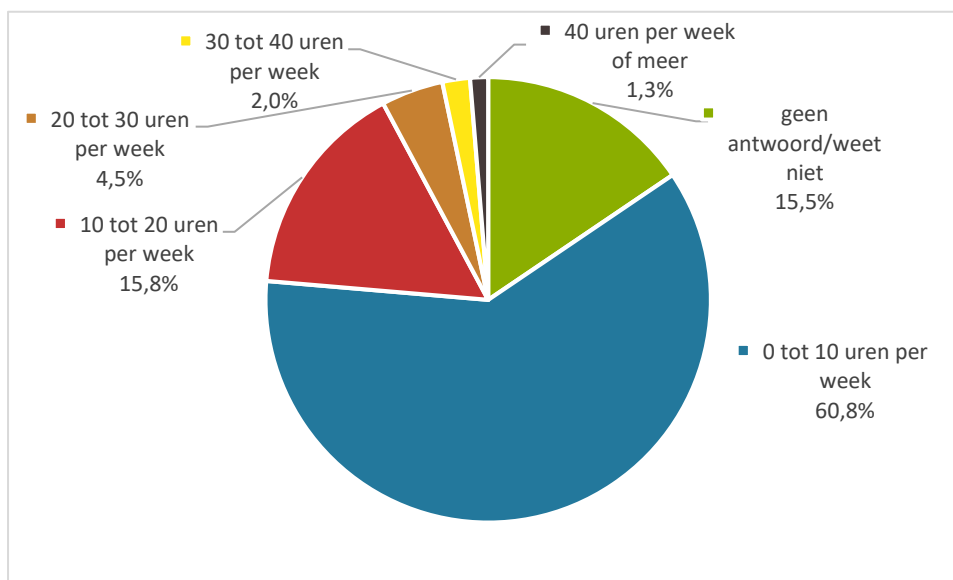
Wanneer we tot slot aan respondenten vragen wat men liever anders had gezien in de verdeling van de zorgtaken, worden veelal wensen en verzuchtingen opgegeven in de richting van een grotere bijdrage, of van zichzelf, of van de partner, of men wenst een betere verdeling van de zorgtaken, liefst 50/50, of men wenst een grotere betrokkenheid (actief en spontaan) van de partner bij de zorg voor de kinderen. Hindernissen voor een betere verdeling van de zorgtaken zijn het werk, maar ook een LAT-relatie (niet samenwonen bemoeilijkt een gelijke verdeling van de zorgtaken) en het feit dat de nieuwe partner niet de vader van het kind is. Dit blijken frequent voorkomende argumenten te zijn om de zorg niet te delen met deze partner.

3 ONDERSTEUNING BIJ DE ZORG EN OPVANG VOOR DE KINDEREN

3.1 ONBETAALDE HULP BIJ DE ZORG EN OPVANG VOOR DE KINDEREN

We vroegen aan alle respondenten (ook de alleenstaande ouders) *'Krijgt u bij de zorg en opvang voor uw kind(eren) doorgaans onbetaalde hulp van iemand anders?'* 41,8% van de respondenten geeft aan dat het gezin bij de zorg en opvang voor de kinderen onbetaalde hulp krijgt van iemand anders. Deze gezinnen krijgen gemiddeld 7 uren en 57 minuten per week onbetaalde hulp. De overige 58,2% krijgt geen onbetaalde hulp. Figuur 12 geeft het aantal uren onbetaalde hulp per week weer voor de gezinnen die onbetaalde hulp krijgen. Daaruit blijkt dat het merendeel (60,8%) van de gezinnen die onbetaalde hulp krijgen tussen 0 en 10 uren per week hulp krijgen, 15,8% krijgt tussen 10 en 20 uren per week onbetaalde hulp en 7,8% krijgt meer dan 20 uren per week onbetaalde hulp. 15,5% van de respondenten die aangeven onbetaalde hulp te krijgen bij de zorg en opvang voor de kinderen wist het antwoord niet (of antwoordde niet) op de vraag naar het aantal uren per week.

Figuur 12. Respondenten die onbetaalde hulp krijgen bij de zorg en opvang voor de kinderen, naar het gemiddeld aantal uren per week (percentages, n = 1.097)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

In tabel 2 zien we het percentage respondenten dat onbetaalde hulp krijgt voor de zorg en opvang voor de kinderen van iemands anders naar een aantal achtergrondkenmerken, net als het gemiddeld aantal uren gekregen hulp voor die respondenten die aangeven onbetaalde hulp voor de zorg en opvang voor de kinderen te krijgen. Vrouwen geven iets vaker dan mannen aan dat ze onbetaalde hulp krijgen (43,8% tegenover 39,3%), maar er is geen betekenisvol verschil tussen mannen en vrouwen in het gemiddeld aantal uren onbetaalde hulp. De verschillen naar leeftijd (en daarmee samenhangend ook de leeftijd van het jongste kind²²) daarentegen zijn groot. 65,4% van de respondenten jonger dan 35 jaar krijgt onbetaalde hulp van iemand anders bij de zorg en opvang voor de kinderen, tegenover 9,7% bij de 55-jarigen en ouder. We zien vergelijkbare cijfers voor de leeftijd van het jongste kind: 62,8% van de respondenten met een kind jonger dan 3 jaar krijgt onbetaalde hulp tegenover 10,5% van de respondenten met een jongste kind tussen 18 en 25 jaar. Ook het gemiddeld aantal

²² Zie eerder voor het sterke verband tussen de leeftijd van de respondent en de leeftijd van het jongste kind in het gezin. De verschillen in het krijgen van onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen zien we zowel bij mannen ($p < 0,001$) als bij vrouwen ($p < 0,001$) (Rao-Scott χ^2).

uren onbetaalde hulp (voor wie onbetaalde hulp krijgt) daalt met de toenemende leeftijd van de respondent en met de toenemende leeftijd van het jongste kind. De jongste respondenten die onbetaalde hulp krijgen, krijgen gemiddeld 10 uren en 32 minuten hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen. De respondenten van 45 tot 54 jaar krijgen nog 4 uren en 39 minuten hulp. Respondenten met een jongste kind jonger dan 3 jaar die onbetaalde hulp krijgen, krijgen gemiddeld 11 uren en 7 minuten onbetaalde hulp per week. Respondenten met een jongste kind tussen 3 en 6 jaar die onbetaalde hulp krijgen voor de zorg en opvang voor de kinderen krijgen gemiddeld 7 uren en 9 minuten onbetaalde hulp per week. Respondenten met een jongste kind tussen 18 en 25 jaar die onbetaalde hulp krijgen, krijgen gemiddeld nog 3 uren en 52 minuten per week onbetaalde hulp.

Respondenten met een niet-EU-herkomst krijgen beduidend minder vaak onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen (24,8%) dan respondenten met een herkomst in België of de EU (44,7%)²³. Het gemiddeld aantal uren onbetaalde hulp per week verschilt niet betekenisvol naar herkomst.

Lager opgeleiden (respondenten met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs) krijgen beduidend minder vaak onbetaalde hulp (24,4%) dan hoger opgeleide respondenten (respectievelijk 43,1% en 45,1% voor de respondenten met een diploma hoger secundair onderwijs en hoger onderwijs of universiteit)²⁴. Voor wie wel onbetaalde hulp krijgt, is er geen betekenisvol verschil in het gemiddeld aantal uren hulp per week naar het opleidingsniveau van de respondent²⁵. Het aantal werkuren van de vrouw (LET OP: we kijken hier voor dit kenmerk – naar analogie met het eerste deel in deze bijdrage - alleen naar koppels met een verschillend geslacht en laten hier de alleenstaande ouders even buiten beschouwing) vertoont een belangrijke samenhang met het wel of niet krijgen van onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen. 48,3% van de respondenten in gezinnen waar de vrouw voltijds werkt (36 uren per week of meer, zie ook [2.1.5.](#)) en 47,2% van de respondenten in gezinnen waar de vrouw deeltijds werkt (tussen 18 en 36 uren per week) krijgt onbetaalde hulp, tegenover 24,7% van de respondenten in gezinnen waar de vrouw niet werkt (of minder dan 18 uren per week werkt)²⁶. Het gemiddeld aantal uren onbetaalde hulp per week daalt ook naarmate de vrouw minder werkt: van 8 uren en 43 minuten in gezinnen waar de vrouw voltijds werkt tot 5 uren en 14 minuten in gezinnen waar de vrouw niet (of minder dan halftijds werkt).

²³ We zien dit verschil in onbetaalde hulp naar herkomst zowel voor mannen als voor vrouwen en in elke leeftijdsgroep (uitgezonderd de 55-jarigen en ouder die minder vaak onbetaalde hulp krijgen). Rao-Scott χ^2 : voor de mannen: $p < 0,001$, voor de vrouwen: $p < 0,001$; voor de jonger dan 35-jarigen: $p < 0,001$; voor de 35-44-jarigen: $p < 0,001$; voor de 45-54-jarigen: $p < 0,001$ en voor de 55-jarigen en ouder: $p = 0,9018$ (n.s.).

²⁴ We weten uit [wie nam deel aan de gezinsenquête?](#) dat lager opgeleiden minder vaak betaald werk hebben, maar zelfs wanneer we enkel de gezinnen selecteren waarin beide partners voltijds werk hebben, zien we dat slechts 27,1% van de lager opgeleiden (hoogstens een diploma lager secundair onderwijs) onbetaalde hulp krijgen bij de zorg en opvang voor de kinderen tegenover 50,0% van de respondenten die een diploma hoger secundair onderwijs behaald hebben en 50,6% van de respondenten die een diploma hoger onderwijs of universiteit hebben behaald. Rao-Scott χ^2 : $p < 0,01$, $n = 670$.

²⁵ Rao-Scott χ^2 voor het krijgen van onbetaalde hulp van iemand voor de zorg en opvang voor de kinderen en opleidingsniveau: voor de mannen: $p < 0,001$, voor de vrouwen: $p < 0,001$. Ook hier verdwijnen de verschillen in het krijgen van onbetaalde hulp naar opleidingsniveau naarmate de respondent ouder is, met name vanaf 45 jaar zien we geen verschil meer in het krijgen van betaalde hulp naar opleidingsniveau. Rao-Scott χ^2 voor het krijgen van onbetaalde hulp van iemand voor de zorg en opvang voor de kinderen en opleidingsniveau: voor de jonger dan 35-jarigen: $p < 0,001$; voor de 35-44-jarigen: $p < 0,001$; voor de 45-54-jarigen: $p = 0,09$ (n.s.) en voor de 55-jarigen en ouder: $p = 0,3167$ (n.s.).

²⁶ We zien deze verschillen zowel bij mannen als bij vrouwen, en met uitzondering voor de oudste leeftijdsgroep waar het verschil niet langer betekenisvol is, ook bij alle leeftijdsgroepen. Rao-Scott χ^2 voor het krijgen van onbetaalde hulp van iemand voor de zorg en opvang voor de kinderen en de werksituatie van de vrouw: voor de mannen: $p < 0,001$, voor de vrouwen: $p < 0,001$; voor de jonger dan 35-jarigen: $p < 0,001$; voor de 35-44-jarigen: $p < 0,001$; voor de 45-54-jarigen: $p < 0,01$ en voor de 55-jarigen en ouder: $p = 0,8319$ (n.s.).

Tabel 2. Onbetaalde hulp bij de zorg voor en opvang voor de kinderen naar achtergrondkenmerken (percentages)

		% dat onbetaalde hulp krijgt van iemand anders	n	Gemiddeld aantal uren onbetaalde hulp per week ²⁷	n ²⁸
Totaal		41,8	2.624	7 u 57 min	855
Geslacht		*		n.s.	
	mannen	39,3	965	-	
	vrouwen	43,8	1.659	-	
Leeftijd		***		***	
	jonger dan 35 jaar	65,4	556	10 u 32 min	297
	35 - 44 jaar	54,1	976	7 u 07 min	415
	45 - 54 jaar	21,2	882	4 u 39 min	133
	55 jaar en ouder	9,7	210	/	10
Herkomst		***		n.s.	
	België/EU	44,7	1.932	-	
	niet-EU	24,8	658	-	
Diploma		***		n.s.	
	lager secundair onderwijs	24,4	402	-	
	hoger secundair onderwijs	43,1	753	-	
	hoger onderwijs of universiteit	45,1	1.371	-	
Werkuren vrouw²⁹		***		***	
	voltijds	48,3	809	8 u 43 min	337
	deeltijds	47,2	795	7 u 13 min	306
	minder dan halftijds of niet	24,7	487	5 u 14 min	80
Gezinstype		***		**	
	gehuwd koppel	37,9	1.656	7 u 13 min	497
	ongehuwd koppel	59,4	473	8 u 54 min	233
	alleenstaande ouder	35,9	495	9 u 02 min	125
Aantal kinderen		***		***	
	1 kind	42,4	785	9 u 43 min	259
	2 kinderen	46,7	1.136	7 u 39 min	426
	3 of meer kinderen	34,0	649	5 u 48 min	166
Leeftijd jongste kind		***		***	
	0 - 2 jaar	62,8	587	11 u 07 min	301
	3 - 5 jaar	61,0	343	7 u 09 min	168
	6 - 11 jaar	54,5	585	5 u 50 min	261
	12 - 17 jaar	26,1	500	4 u 55 min	85
	18 - 24 jaar	10,5	532	3 u 52 min	30

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2 voor verschillen in wel of niet krijgen van onbetaalde hulp) en Kruskal-Wallis Test voor mediaanverschillen in het aantal uren onbetaalde hulp.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

²⁷ n waarop het gemiddelde is berekend is kleiner dan het aantal respondenten dat ja antwoordde (omwille van item non respons op de vraag naar het aantal uren dat men onbetaalde hulp krijgt per week).

²⁸ Percentages gebaseerd op n < 100 zijn minder betrouwbaar. Wanneer n < 30 worden geen percentages meer weergegeven.

²⁹ Enkel bij koppels: alleenstaande ouders werden hier buiten beschouwing gelaten.

Naar gezinstype zien we dat ongehuwde koppels vaker onbetaalde hulp krijgen van iemand anders (59,4%), dan gehuwde koppels (37,9%) en alleenstaande ouders (35,9%). Respondenten in een ongehuwd koppel zijn ook wat jonger dan gehuwde respondenten. We zien dit verschil zowel bij mannen als bij vrouwen, maar niet in alle leeftijdscategorieën³⁰. Het gemiddeld aantal uren gekregen hulp verschilt eveneens naar gezinstype: alleenstaande ouders krijgen, wanneer ze onbetaalde hulp krijgen bij de zorg en opvang voor de kinderen, met 9 uren en 2 minuten gemiddeld meer uren hulp per week dan de gehuwde koppels (7 uren en 13 minuten). Ook ongehuwde koppels krijgen gemiddeld meer onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen (8 uren en 54 minuten). Het aandeel respondenten dat onbetaalde hulp krijgt bij de zorg en opvang voor de kinderen neemt ook af naarmate er meer kinderen in het gezin zijn: 42,4% van de respondenten met één kind krijgt onbetaalde hulp, 46,7% van de respondenten met twee kinderen krijgt onbetaalde hulp en het aandeel daalt dan tot 34,0% voor de respondenten met drie of meer kinderen. Ook het gemiddeld aantal uren gekregen hulp per week daalt van 9 uren en 43 minuten bij respondenten met één kind in het gezin tot 5 uren en 48 minuten bij respondenten met drie of meer kinderen in het gezin³¹.

We zien de verschillen in het krijgen van onbetaalde hulp naar herkomst, opleidingsniveau, het aantal werkuren van de vrouw en het aantal kinderen alleen bij de jongere respondenten. Naarmate de respondent ouder is en minder onbetaalde hulp krijgt bij de zorg en opvang voor de kinderen verdwijnen de verschillen.

Van wie krijgt u onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor uw kind(eren)? Men kon meerdere antwoorden aanduiden. 32,3% van alle respondenten krijgt onbetaalde hulp van de ouders, 26,4% krijgt hulp van de schoonouders, 1,1% krijgt hulp van andere kinderen, 9,0% krijgt hulp van zussen of broers, 2,6% krijgt hulp van burens of mensen uit de buurt, 4,5% krijgt hulp van vrienden en 2,4% krijgt hulp van iemand anders (waaronder meest frequent vermeld: schoonzus, de ex-partner of de voormalige schoonouders).

3.2 BETAALDE OPVANG VOOR DE KINDEREN

We vroegen aan de respondenten: *‘Gebruikt u betaalde opvang voor uw kind(eren)? Af en toe een babysit voor een avondje uit telt niet mee.’* 28,8% van de respondenten geeft aan betaalde opvang voor de kinderen te gebruiken.

Daarnaast vroegen we ook *‘Welke betaalde opvang gebruikt u?’* Men kon aanduiden of men gebruik maakte van een onthaalmoeder, een kinderdagverblijf, buitenschoolse kinderopvang en/of een betaalde oppas bij de respondent thuis. Voor elk van de opvangvormen vroegen we ook naar het aantal uren per week door middel van de volgende vraag: *‘Hoeveel uren per week gebruikt u deze betaalde opvang? Het aantal kinderen dat wordt opgevangen is niet belangrijk.’* Wanneer we kijken naar de verschillende opvangvormen apart, dan zien we dat:

- 5,8% van de respondenten hun kind naar een onthaalmoeder brengen. Dit doen ze gemiddeld 25 uren en 58 minuten per week (n = 135).
- 8,2% van de respondenten hun kind naar een kinderdagverblijf brengen. Dit doen ze gemiddeld 29 uren en 41 minuten per week (n = 190).

³⁰ Het verschil in het krijgen van onbetaalde hulp naar gezinstype is alleen bij de respondenten ouder dan 35 jaar betekenisvol. Rao-Scott χ^2 voor het krijgen van onbetaalde hulp van iemand voor de zorg en opvang voor de kinderen en gezinstype: voor de mannen: $p < 0,001$, voor de vrouwen: $p < 0,001$; voor de jonger dan 35-jarigen: $p = 0,1278$; voor de 35 tot 44-jarigen: $p < 0,01$; voor de 45 tot 54-jarigen: $p < 0,05$. Bij de 55-jarigen en ouder zijn geen ongehuwde koppels meer die onbetaalde hulp krijgen.

³¹ De verschillen blijven betekenisvol wanneer we kijken naar mannen en vrouwen apart, en bij de respondenten tot 45 jaar. Rao-Scott χ^2 voor het krijgen van onbetaalde hulp van iemand voor de zorg en opvang voor de kinderen en het aantal kinderen: voor de mannen: $p < 0,05$; voor de vrouwen: $p < 0,001$; voor de jonger dan 35-jarigen: $p < 0,01$; voor de 35-44-jarigen: $p < 0,001$; voor de 45-54-jarigen: $p = 0,8955$ (n.s.) en voor de 55-jarigen en ouder: $p = 0,2851$ (n.s.).

- 16,4% van de respondenten hun kind naar de buitenschoolse kinderopvang brengen (of er ophalen na school). Ze doen gemiddeld 5 uren en 34 minuten per week beroep op de buitenschoolse opvang (n = 394).
- 4,1% van de respondenten een betaalde oppas thuis inhuren voor gemiddeld 6 uren en 3 minuten per week (n = 93).

Er is een verschil in het gebruik van betaalde opvang naar opvangvorm en naar leeftijd van het jongste kind (zie tabel 3), hetgeen overeenkomt met de leeftijdscriteria voor voorschoolse en buitenschoolse kinderopvang. 22,1% van de gezinnen met een kind jonger dan 3 jaar maakt gebruik van opvang door een onthaalmoeder, 33,9% maakt gebruik van een kinderdagverblijf voor de opvang van de kinderen. Buitenschoolse opvang wordt gebruikt tot de leeftijd van 12 jaar, net als een betaalde oppas bij de respondent thuis zij het in mindere mate. Voor al deze opvangvormen geldt – anders dan bij onbetaalde hulp dat later uitdooft (zie eerder onder [3.1.](#)) – dat het gebruik van betaalde hulp uitdooft vanaf het moment dat het jongste kind 12 jaar of ouder is.

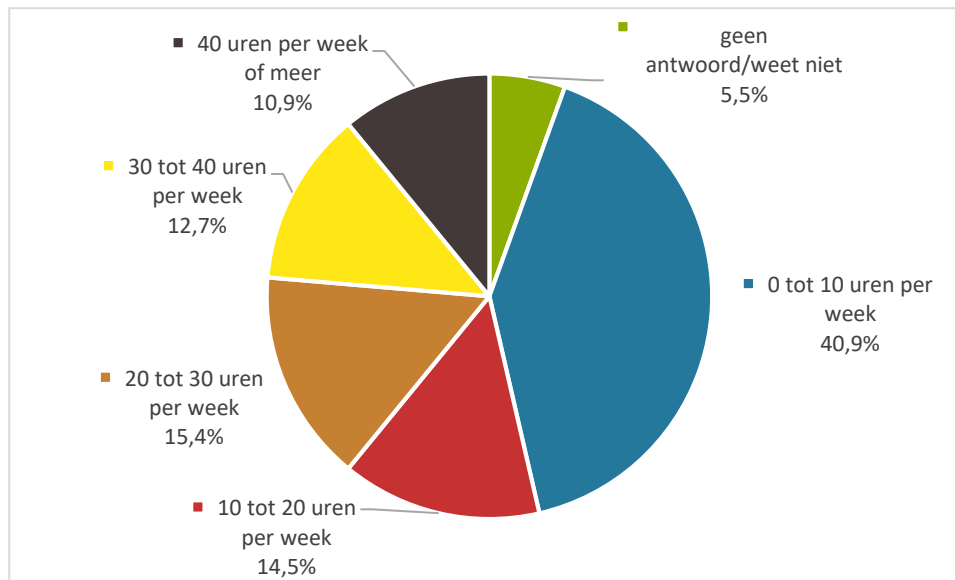
Tabel 3. Gebruik van betaalde opvang per opvangvorm, naar leeftijd van het jongste kind (percentages)

Welke betaalde opvang gebruikt u voor uw kinderen?					
	onthaalmoeder	kinderdagverblijf	buitenschoolse kinderopvang	betaalde oppas bij u thuis	n*
0 - 2 jaar	22,1	33,9	19,8	6,6	585
3 - 5 jaar	1,3	1,6	40,6	9,7	342
6 - 11 jaar	1,6	/	28,1	4,4	581
Totaal	5,8	8,2	16,4	4,1	2.608

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Wanneer we kijken naar alle opvangvormen samen, dan zien we dat de respondenten die aangaven gebruik te maken van betaalde opvang, gemiddeld genomen (alle opvangvormen samen) 17 uren en 48 minuten per week gebruik maken van betaalde opvang. Uit figuur 13 blijkt dat 40,9% van de respondenten minder dan 10 uren per week betaalde opvang gebruikt, 14,5% gebruikt tussen de 10 en de 20 uren per week betaalde opvang, 15,4% gebruikt tussen de 20 en de 30 uren per week betaalde opvang, nog eens 12,7% gebruikt tussen de 30 en de 40 uren per week betaalde opvang en 10,9% gebruikt meer dan 40 uren per week betaalde opvang.

Figuur 13. Respondenten die gebruik maken van betaalde opvang voor de kinderen, naar het aantal uren per week (percentages, n = 720)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

In tabel 4 geven we het percentage respondenten dat gebruik maakt van betaalde opvang naar een aantal achtergrondkenmerken, net als het gemiddeld aantal uren betaalde opvang per week. Het percentage mannen en vrouwen dat gebruik maakt van betaalde opvang verschilt niet betekenisvol. Daarentegen zien we wel een betekenisvolle daling in het gebruik van betaalde opvang met de toenemende leeftijd van de respondent. Dit konden we verwachten, gezien de leeftijd van de respondent sterk samenhangt met de leeftijd van het jongste kind (zie eerder in deze bijdrage onder [2.1.2.](#)) en met name de leeftijd van het jongste kind bepalend is voor het gebruik van betaalde opvang (zie ook tabel 3).

Naar herkomst zien we geen betekenisvol verschil in het wel of niet gebruiken van betaalde opvang voor de kinderen. Echter de respondenten met een niet-EU-herkomst die gebruik maken van betaalde opvang, doen dit gemiddeld genomen wel minder uren per week (net geen 15 uren) dan respondenten met een herkomst in België of de EU (18 uren en 21 minuten).

Voor het opleidingsniveau zien we wel een betekenisvol verschil in het gebruik van betaalde opvang voor de kinderen. Een vijfde van de lager opgeleiden maakt gebruik van betaalde opvang tegenover 34,6% van de hoger opgeleiden³². Het gemiddeld aantal uren per week verschilt niet betekenisvol naar opleidingsniveau. Het aantal werkuren van de vrouw (LET OP: we kijken hier weer – naar analogie met het eerste deel in deze bijdrage - alleen naar koppels met een verschillend geslacht en laten hier de alleenstaande ouders even buiten beschouwing) vertoont ook een belangrijke samenhang met het wel of niet gebruik maken van betaalde opvang voor de kinderen. Respondenten in een gezin waar de vrouw voltijds of deeltijds werkt, maken betekenisvol vaker gebruik van betaalde opvang voor de kinderen (respectievelijk 36,9% en 34,6%) dan respondenten in gezinnen waar de vrouw niet of minder dan halftijds werkt (15,3%). Ook het gemiddeld aantal uren betaalde opvang daalt

³² We weten uit [wie nam deel aan de gezinsenquête?](#) dat lager opgeleiden minder vaak betaald werk hebben, maar zelfs wanneer we enkel de gezinnen selecteren waarin beide partners voltijds werk hebben, zien we dat slechts 19,1% van de lager opgeleiden (hoogstens een diploma lager secundair onderwijs) gebruik maken van betaalde opvang voor de kinderen tegenover 30,8% van de respondenten die een diploma hoger secundair onderwijs behaald hebben en 43,7% van de respondenten die een diploma hoger onderwijs of universiteit hebben behaald. Rao-Scott χ^2 : $p = 0,0001$, $n = 668$. We zagen eerder bij het krijgen van onbetaalde hulp hetzelfde patroon.

betekenisvol bij respondenten naarmate de vrouw in het gezin minder werkt, van bijna 21 uren bij voltijds werkende vrouwen naar 17 uren en 16 minuten bij vrouwen die niet werken of minder dan halftijds werken.

Alleenstaande ouders maken betekenisvol minder vaker gebruik van betaalde opvang (17,4%) dan gehuwde koppels (27,1%) en ongehuwde koppels (44,1%). We zien dezelfde verschillen in het gemiddeld aantal uren betaalde opvang per week. Uit [de samenstelling van het gezin](#) (Audenaert & Stuyck, 2018) echter weten we dat alleenstaande ouders ouder zijn, en ongehuwde koppels jonger dan gehuwde koppels, hetgeen het verschil in het gebruik van betaalde opvang verklaart. De samenhang tussen het gezinstype en het gebruik van betaalde opvang, net als het verschil in het gemiddeld aantal uren per week, verdwijnt immers wanneer we ook kijken naar de leeftijd van het jongste kind³³. Alleenstaande ouders maken dus in se niet minder gebruik van betaalde opvang dan gehuwde en ongehuwde koppels.

Het aantal kinderen blijkt niet betekenisvol samen te hangen met het wel of niet gebruik maken van betaalde opvang, maar wel met het gemiddeld aantal uren opvang per week. Respondenten maken gemiddeld minder uren gebruik van betaalde opvang naarmate ze meer kinderen hebben: van 23 uren en 4 minuten per week bij gezinnen met één kind tot 13 uren en 4 minuten per week bij gezinnen met drie kinderen of meer. Wanneer we kijken naar de leeftijd van het jongste kind zien we dat zowel het percentage respondenten dat gebruik maakt van betaalde opvang als het gemiddeld aantal uren per week daalt met de toenemende leeftijd van het jongste kind. Het percentage daalt van 66% bij respondenten met een jongste kind tussen 0 en 3 jaar tot 31,5% bij respondenten met een jongste kind tussen 6 en 12 jaar. Het gemiddeld aantal uren per week daalt respectievelijk van 26 uren en 33 minuten tot 5 uren en 40 minuten.

³³ Rao-Scott χ^2 voor het gebruik van betaalde opvang voor de kinderen per gezinstype, naar leeftijd van het jongste kind: voor 0-2 jarigen: $p = 0,2899$; voor 3-5 jarigen: $p = 0,5533$; voor 6-11 jarigen: $p = 0,2116$. Kruskal-Wallis Test voor mediaanverschillen in het gemiddeld aantal uren per week betaalde opvang voor de kinderen per gezinstype, naar leeftijd van het jongste kind: voor 0-2 jarigen: $p = 0,3169$; voor 3-6 jarigen: $p = 0,3328$ en voor 6-12 jarigen: $p = 0,4150$.

Tabel 4. Betaalde opvang voor de kinderen naar achtergrondkenmerken (percentages en gemiddelden)

		% dat betaalde opvang voor de kinderen gebruikt	n	Gemiddeld aantal uren betaalde opvang per week	n
Totaal		28,8	2.613	17 u 48 min	677
Geslacht		(n.s.)		(n.s.)	
	mannen	-		-	
	vrouwen	-		-	
Leeftijd		***		***	
	jonger dan 35 jaar	61,2	555	24 u 28 min	307
	35 - 44 jaar	34,9	974	11 u 49 min	303
	45 - 54 jaar	7,6	876	11 u 34 min	60
	55 jaar en ouder	4,0	208	/ ³⁴	7
Herkomst		(n.s.)		*	
	België/EU	-		18 u 21 min	500
	niet-EU	-		14 u 59 min	173
Diploma		***		n.s.	
	lager secundair onderwijs	20,0	402	-	
	hoger secundair onderwijs	22,7	748	-	
	hoger onderwijs of universiteit	34,6	1.367	-	
Werkuren vrouw		***		*	
	voltijds	36,9	805	20 u 56 min	275
	deeltijds	34,6	791	16 u 31 min	258
	niet of minder dan halftijds	15,3	487	17 u 16 min	66
Gezinstype		***		***	
	gehuwd koppel	27,1	1.650	17 u 05 min	408
	ongehuwd koppel	44,1	471	21 u 49 min	193
	alleenstaande ouder	17,4	492	10 u 09 min	77
Aantal kinderen		(n.s.)		***	
	1 kind	-		23 u 04 min	211
	2 kinderen	-		16 u 04 min	311
	3 of meer kinderen	-		13 u 04 min	146
Leeftijd jongste kind		***		***	
	0 - 2 jaar	66,0	586	26 u 33 min	354
	3 - 5 jaar	44,6	343	7 u 24 min	133
	6 - 11 jaar	31,5	582	5 u 40 min	165
	12 - 17 jaar	2,1	495	/ ³⁵	8
	18 - 24 jaar	1,7	530	/ ³⁶	6

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2 voor verschillen in wel of niet gebruik maken van betaalde hulp en Kruskal Wallis Test voor mediaanverschillen in het aantal uren betaalde hulp.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

³⁴ Niet berekend wegens n kleiner dan 30.

³⁵ Niet berekend wegens n kleiner dan 30.

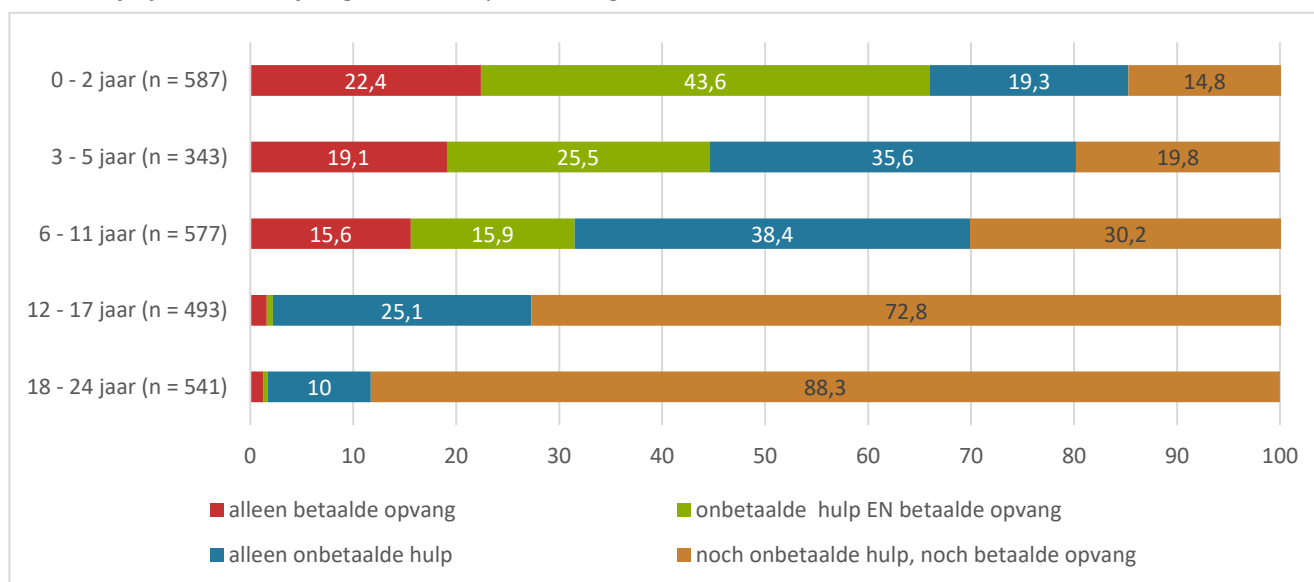
³⁶ Niet berekend wegens n kleiner dan 30.

3.3 BETAALDE OPVANG OF NIET BETAALDE HULP?

We keken vervolgens na of respondenten betaalde opvang en niet betaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen combineren. 11,8% van de respondenten met een jongste kind jonger dan 25 jaar krijgt geen onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen, maar maakt wel gebruik van betaalde opvang. 17,0% van de respondenten met een jongste kind jonger dan 25 jaar krijgt onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen en maakt daarnaast ook gebruik van betaalde opvang. 24,7% van de respondenten met een jongste kind jonger dan 25 jaar krijgt onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen, en maakt geen gebruik van betaalde opvang. 46,5% van de respondenten met een jongste kind jonger dan 25 jaar krijgt geen onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen, en maakt ook geen gebruik van betaalde opvang. Wanneer we zowel onbetaalde hulp als betaalde opvang samen nemen, dan zien we dat 53,7% van de respondenten met een kind jonger dan 25 jaar of onbetaalde hulp van iemand anders bij de zorg en opvang voor de kinderen krijgt of gebruik maakt van betaalde opvang voor de kinderen. In figuur 14 zien we de verhouding onbetaalde hulp en betaalde opvang naar de leeftijd van het jongste kind. 85,3% van de gezinnen met een kind jonger dan 3 jaar maakt gebruik van één of andere vorm van opvang, voor de gezinnen met een jongste kind tussen 3 en 6 jaar is dit 80,2%, voor gezinnen met een jongste kind tussen 6 en 12 jaar oud is dit 69,9%.

In 2007 maakte bijna 70% van de gezinnen met een kind jonger dan 3 jaar gebruik van opvang voor het jongste kind. Voor gezinnen met een kind tussen 3 en 6 jaar bedroeg dit 65%. Voor gezinnen met een jongste kind tussen 6 en 12 jaar oud is dat 43% (Debacker & Ghysels, 2007). In dit onderzoek werd aan de respondenten gevraagd of ze tijdens een gewone week gebruik maakten van opvang. Deze vraagstelling is gelijkaardig aan de vraagstelling in de gezinsenquête en we kunnen hieruit concluderen dat er op tien jaar tijd een toename is in het gebruik van kinderopvang. Debacker en Ghysels gaven in 2007 al aan dat de percentages gebruik van opvang lager zijn in onderzoek van Kind en Gezin en we zien dit ook nu. Volgens Vande Gaer e.a. (2013) maken 64,4% van de gezinnen met een kind jonger dan 3 jaar regelmatig gebruik van kinderopvang. De verschillen zijn wellicht te wijten aan een verschil in vraagstelling (in het betreffende onderzoek naar het gebruik van kinderopvang vroeg men naar het *wekelijks/regelmatig* gebruik van kinderopvang) en/of de wijze van steekproeftrekken.

Figuur 14. Betaalde opvang versus niet betaalde hulp bij de zorg en opvang van de kinderen, naar leeftijd van het jongste kind (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

3.4 SAMENVATTING

We vroegen in de gezinsenquête ook naar het krijgen van onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen, alsook naar het gebruik van betaalde opvang. Iets meer dan vier op tien of 41,8% van de respondenten geeft aan dat het gezin bij de zorg en opvang voor de kinderen onbetaalde hulp krijgt van iemand anders. Deze gezinnen krijgen gemiddeld 7 uren en 57 minuten per week onbetaalde hulp. De verschillen naar leeftijd van het jongste kind zijn groot: 62,8% van de respondenten met een kind jonger dan 3 jaar krijgt onbetaalde hulp tegenover 10,5% van de respondenten met een jongste kind tussen 18 en 25 jaar. Respondenten met een jongste kind jonger dan 3 jaar die onbetaalde hulp krijgen, krijgen gemiddeld 11 uren en 7 minuten onbetaalde hulp per week. Respondenten met een jongste kind tussen 3 en 6 jaar die onbetaalde hulp krijgen voor de zorg en opvang voor de kinderen kregen gemiddeld 7 uren en 9 minuten onbetaalde hulp per week. Dit blijft dalen naarmate het jongste kind ouder wordt. Daarnaast zien we ook dat respondenten met een herkomst buiten de EU beduidend minder vaak onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen krijgen (24,8%) dan respondenten met een herkomst in België of de EU (44,7%).

Wanneer we vragen van wie men onbetaalde hulp krijgt blijkt dat voor het merendeel van de respondenten om de ouders (32,3%) of de schoonouders (26,4%) te gaan. Zussen of broers worden ook wel vermeld (9,0%).

28,8% van de respondenten geeft verder aan betaalde opvang voor de kinderen te gebruiken. Er is een verschil in het gebruik van betaalde opvang naar opvangvorm en naar leeftijd van het jongste kind, hetgeen overeenkomt met de leeftijdscriteria voor voorschoolse en buitenschoolse kinderopvang. 22,1% van de respondenten met een kind jonger dan 3 jaar maakt gebruik van opvang door een onthaalmoeder, 33,9% van de respondenten met een kind jonger dan 3 jaar maakt gebruik van een kinderdagverblijf voor de opvang van de kinderen. Het gebruik van deze opvangvormen voor oudere kinderen is miniem. Buitenschoolse opvang wordt veelvuldig gebruikt tot de leeftijd van 12 jaar, net als een betaalde oppas bij de respondent thuis, en het meest in gezinnen met een jongste kind tussen 3 en 6 jaar (respectievelijk 40,6% en 9,7%). Voor deze opvangvormen geldt – anders dan bij onbetaalde hulp dat later uitdooft – dat het gebruik van betaalde hulp stopt vanaf het moment dat het jongste kind 12 jaar of ouder is. Naar herkomst zien we geen betekenisvol verschil in het wel of niet gebruiken van betaalde opvang voor de kinderen.

Wanneer we zowel onbetaalde hulp als betaalde opvang samen nemen, dan zien we dat 85,2% van de respondenten met een kind jonger dan 3 jaar of onbetaalde hulp van iemand anders bij de zorg en opvang voor de kinderen krijgt en/of gebruik maakt van betaalde opvang voor de kinderen. Voor respondenten met een kind tussen 3 en 6 jaar is dat 80,2%. Dit betekent ook dat één op de vijf gezinnen met minstens één kind tussen 3 en 6 jaar noch onbetaalde hulp krijgt, noch gebruik maakt van betaalde opvang voor de kinderen.

4 MANTELZORG

In de gezinsenquête werd ook een luik rond mantelzorg opgenomen omdat we wilden weten hoeveel gezinnen met kinderen worden geconfronteerd met een bijkomende zorgbehoefte. Met mantelzorg bedoelen we de zorg voor personen met een *specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom*. De gewone zorg voor (kleine) kinderen is geen mantelzorg.

4.1 VOOR IEMAND DIE TOT HET GEZIN BEHOORT

We vroegen aan de respondenten: *‘Heeft uzelf, of een of meerdere leden van uw gezin een specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom?’*. Indien ja, werd voor elk gezinslid met een specifieke zorgbehoefte gevraagd om in te vullen om wie het gaat aan de hand van de vraag: *‘Wie in uw gezin heeft een specifieke zorgbehoefte?’*. Men kon zichzelf opgeven, de partner, een kind of iemand anders. 7,0%

van de respondenten heeft zelf, of heeft één of meerdere leden van het gezin met een specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom. We zien betekenisvolle verschillen naar leeftijd van de respondent (en dus ook de leeftijd van het jongste kind), het opleidingsniveau en het aantal werkuren van de vrouw (zie tabel 5 op pagina 42). 12,1% van de respondenten van 55 jaar en ouder heeft één of meerdere gezinsleden met een specifieke zorgbehoefte, tegenover 4,0% van de respondenten jonger dan 35 jaar. Lager opgeleiden hebben vaker (12,0%) één of meerdere gezinsleden met een specifieke zorgbehoefte tegenover hoger opgeleiden (4,9% voor de respondenten met een diploma hoger onderwijs of universiteit).

We geven hierna voor de meest relevante cijfers naast de percentages berekend op de respondenten die één of meerdere gezinsleden hebben met een specifieke zorgbehoefte, ook de percentages voor alle respondenten in de gezinsenquête mee tussen haakjes. 84,7% van de respondenten met minstens één gezinslid met een specifieke zorgbehoefte (5,9% van alle respondenten) geeft één gezinslid op, 14,7% (1,0% van alle respondenten) geeft twee gezinsleden op en 1,0% (0,1% van alle respondenten) geeft drie gezinsleden op³⁷. 22,8% van de respondenten met minstens één gezinslid met een specifieke zorgbehoefte (1,5% van alle respondenten) benoemde zichzelf als persoon met een specifieke zorgbehoefte, 22,7% (1,5%) benoemde de partner, 45,9% (3,0%) benoemde één of meerdere kinderen en 15,9% (1,1%) noemde één of meerdere anderen³⁸.

We wilden daarnaast ook weten hoe oud het gezinslid met een specifieke zorgbehoefte is. 45,9% (3,1%) heeft één of meerdere personen in het gezin met een specifieke zorgbehoefte jonger dan 25 jaar, 37,9% (2,6%) heeft één of meerdere personen in het gezin met een specifieke zorgbehoefte tussen 25 en 54 jaar en 18,6% (1,2%) heeft één of meerdere personen in het gezin met een specifieke zorgbehoefte van 55 jaar of ouder³⁹. We vroegen vervolgens: *‘Heeft dit gezinslid volgens u een milde, ernstige of zeer ernstige zorgbehoefte?’*. Iets meer dan de helft van de respondenten, 51,0% (3,5%), geeft aan dat het één of meerdere gezinsleden betreft met een milde zorgbehoefte, 37,6% (2,5%) geeft aan dat het één of meerdere gezinsleden betreft met een ernstige zorgbehoefte en 15,2% (1,0%) geeft aan dat het een gezinslid betreft met een zeer ernstige zorgbehoefte. Hiervan geeft één respondent aan dat het twee gezinsleden betreft met een zeer ernstige zorgbehoefte. *‘Wie zorgt er meestal voor dit gezinslid?’*. Hier kon men opnieuw zichzelf opgeven, de partner, een kind of iemand anders. Men kon meerdere antwoordmogelijkheden aankruisen dus de percentages sommeren hier niet tot 100% (7,0%). 74,8% (5,0%) geeft aan dat ze zelf instaan voor de zorg voor het gezinslid (of de gezinsleden) met een specifieke zorgbehoefte, 44,2% (3,0%) geeft de partner op, 14,2% (1,0%) van de respondenten geeft aan dat een kind meestal zorgt voor het gezinslid met een specifieke zorgbehoefte en 20,9% (1,4%) geeft iemand anders op.

‘Maakt u of uw gezin gebruik van betaalde hulp voor deze zorg?’. Zo ja, vroegen we ook: *‘Hoeveel uren per week maakt u of uw gezin gebruik van betaalde hulp?’*. Van de 7% respondenten met een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte maakt een vierde of 25,7%⁴⁰ (1,8% van alle respondenten) gebruik van betaalde hulp voor deze zorg. Gemiddeld genomen maken de respondenten 13 uren en 12 minuten per week gebruik van betaalde hulp voor de specifieke zorg. Omdat het gemiddelde vertekend is doordat enkele personen met een specifieke zorgbehoefte voltijds zorg nodig hebben (en bijvoorbeeld in een voorziening verblijven) geven we hier ook de mediaanwaarde mee: 5 uren en 7 minuten betaalde hulp per week. We vroegen ook: *‘Van welke diensten krijgt u of uw gezin op regelmatige basis hulp?’*. 52,9% (1,0% van alle respondenten) maakt gebruik van diensten voor gezinszorg, aanvullende thuiszorg of logistieke hulp, 29,3% (0,5%) wendt zich tot een ziekenhuis, revalidatiecentrum of een psychiatrische voorziening, 23,5% (0,4%) tot een gehandicaptenvoorziening en 18,7%

³⁷ n = 181.

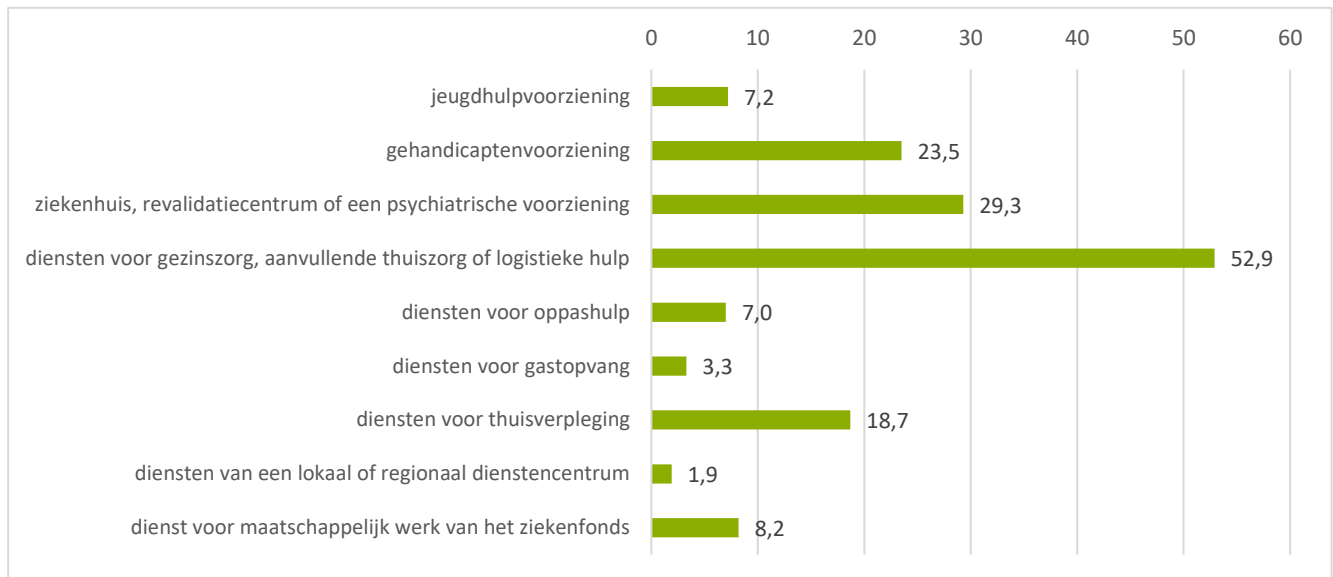
³⁸ 16 keren werd een combinatie van verschillende gezinsleden opgegeven.

³⁹ 6 keren werden gezinsleden uit twee verschillende leeftijdscategorieën opgegeven.

⁴⁰ Omwille van de kleine n (n = 45) zijn deze percentages en het bijhorende gemiddelde niet voldoende betrouwbaar.

(0,3%) doet beroep op diensten voor thuisverpleging. De overige diensten worden minder vaak vermeld (zie figuur 15)⁴¹.

Figuur 15. Diensten waarvan men op regelmatige basis betaalde hulp krijgt voor de zorg voor een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte (percentages, n = 47)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

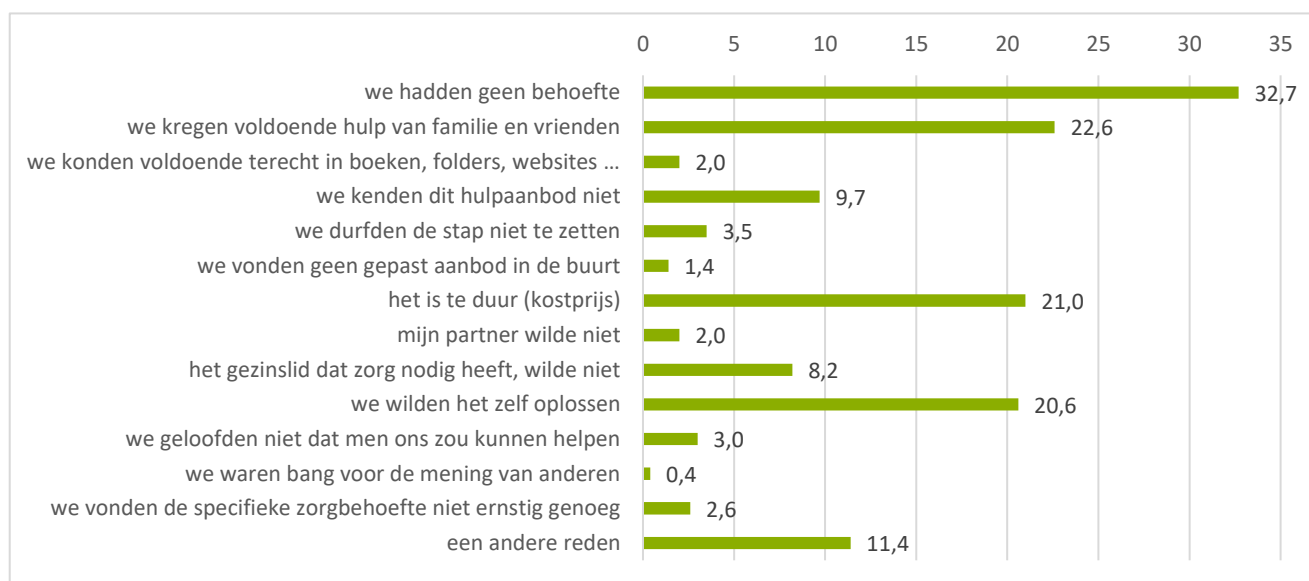
Naar analogie met andere vragen over het gebruik van ondersteuning en hulp vroegen we ook naar de mate waarin respondenten geholpen zijn met de betaalde hulp voor de zorg voor een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte: *'In welke mate heeft deze betaalde hulp u of uw gezin geholpen bij het opnemen van zorg?'*. De meeste respondenten zijn daar ook mee geholpen: meer dan acht op de tien respondenten die betaalde hulp gebruiken, zegt 'heel veel' (45,3%) of 'tamelijk veel' (37,4%) geholpen te zijn. 13,7% is slechts 'een beetje' geholpen en 3,5% 'helemaal niet'⁴².

Wanneer men geen gebruik maakt van betaalde hulp bij de zorg voor een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte vroegen we naar de reden aan de hand van de volgende vraag: *'Waarom heeft u of uw gezin geen beroep gedaan op betaalde hulp bij de zorg voor dit/deze gezinslid(leden)?'*. De meest voorkomende redenen zijn: 'we hadden geen behoefte' (aangekruist door 32,7% van de respondenten), 'we kregen voldoende hulp van familie en vrienden' (22,6%) en 'het is te duur' (kostprijs) (21,0%) (zie figuur 16).

⁴¹ Omwille van de kleine n (n = 47) zijn deze percentages niet voldoende betrouwbaar.

⁴² Omwille van de kleine n (n = 43) zijn deze percentages niet voldoende betrouwbaar.

Figuur 16. Redenen om geen gebruik te maken van betaalde hulp voor de zorg voor een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte (percentages, n = 112)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Onder ‘een andere reden’ gaven drie respondenten aan dat er hulp aangevraagd is, maar (nog) niet werd toegekend. Zo geven ze het volgende aan: *‘het recht op PAB werd toegekend, de centen echter niet (prioriteiten)’*, *‘we hebben PAB aangevraagd, maar staan voor enkele jaren op de wachtlijst’* en *‘we krijgen geen geld omdat het kind een pleegkind is, en de zorg is niet aangepast voor kinderen met een psychische beperking’*.

4.2 VOOR IEMAND BUITEN HET GEZIN

Men kan ook geconfronteerd worden met de zorg voor een persoon die geen deel uitmaakt van het gezin. We vroegen daarom aan de respondenten: *‘Bent u of is iemand anders in uw gezin mantelzorger voor één of meerdere personen die niet tot uw gezin behoren?’*. 7,8% van de respondenten geeft aan zelf zorg te dragen of dat iemand anders in het gezin zorg draagt voor één of meerdere personen die niet tot het gezin behoren. Dit percentage verschilt betekenisvol naar leeftijd van de respondent (en dus ook naar leeftijd van het jongste kind) en naar herkomst (zie tabel 5). We zien dat 17,0% van de respondenten van 55 jaar en ouder aangeeft dat hij/zij zelf of iemand anders in het gezin mantelzorg opneemt voor iemand anders buiten het gezin, tegenover 2,5% van de respondenten jonger dan 35 jaar. Respondenten met een herkomst buiten de EU nemen op het eerste zicht minder vaak mantelzorg op voor iemand buiten het gezin (5,8%) dan respondenten met een herkomst in België of de EU (8,1%). Dit is te wijten aan het feit dat respondenten met een herkomst buiten de EU over het algemeen jonger zijn dan respondenten met een herkomst in België of de EU (zie [wie nam deel aan de gezinsenquête?](#), Audenaert & Stuyck, 2018) want de verschillen verdwijnen wanneer we de leeftijd van de respondenten mee in rekening nemen⁴³.

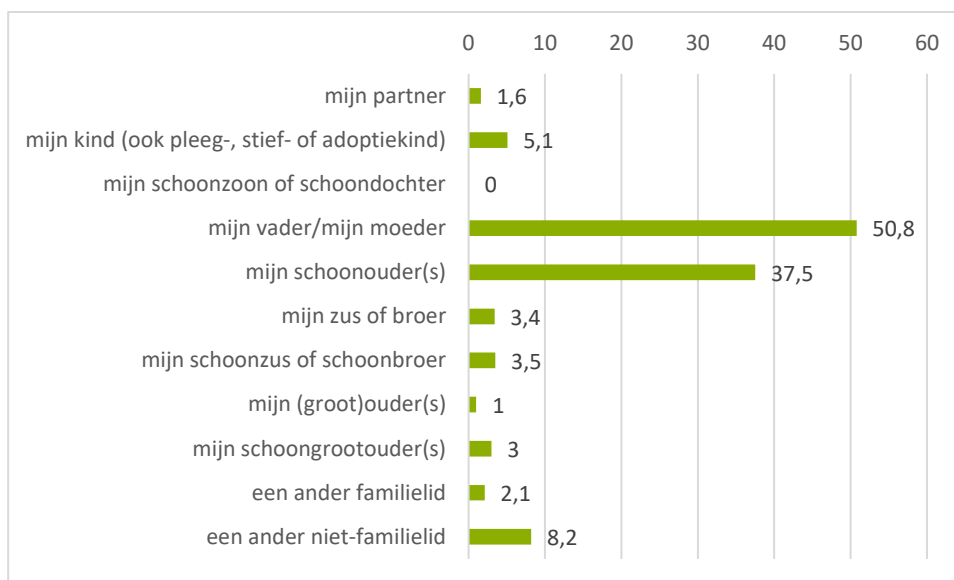
We zien geen verschillen in het opnemen van mantelzorg voor één of meerdere personen die niet tot het gezin behoren naar opleiding en het aantal werkuren van de vrouw.

⁴³ Rao-Scott χ^2 voor verschillen in het opnemen van mantelzorg naar herkomst: voor de respondenten jonger dan 35 jaar: $p = 0,3940$ (n.s.); van 35-44-jarigen: $p = 0,2453$ (n.s.); voor de 45-54-jarigen: $p = 0,0517$ (n.s.); voor de 55-jarigen en ouder: $p = 0,0687$ (n.s.).

Naar gezinstype zien we dat ongehuwde koppels minder vaak mantelzorg opnemen voor iemand buiten het gezin dan gehuwde koppels en alleenstaande ouders, maar ook deze verschillen zijn louter te wijten aan de verschillen in leeftijd (zie eveneens [wie nam deel aan de gezinsenquête?](#), Audenaert & Stuyck, 2018), want de verschillen naar gezinstype verdwijnen wanneer we rekening houden met de leeftijd van de respondenten⁴⁴. Het aantal kinderen hangt niet betekenisvol samen met het wel of niet opnemen van mantelzorg voor iemand buiten het gezin.

‘Welk gezinslid geeft hulp of draagt zorg voor ...?’. Opnieuw kon men zichzelf opgeven, de partner, een kind of iemand anders. 64,2% van de respondenten die mantelzorger zijn voor iemand buiten het gezin (4,7% van alle respondenten) geeft zichzelf op als mantelzorger, 46,0% (3,4%) geeft de partner op als mantelzorger, 8,1% (0,6%) geeft een kind op als mantelzorger en 13,9% (1%) geeft iemand anders op als mantelzorger. Voor wie is men mantelzorger? We vroegen immers ook: *‘Aan wie wordt hulp verleend, of voor wie wordt zorg gedragen?’*. Men kon meerdere antwoorden aankruisen. Figuur 17 geeft de antwoordpercentages weer en daaruit blijkt dat de eigen ouders (50,8% of 3,9% van alle respondenten) en de schoonouders (37,5% of 2,8% van alle respondenten) het vaakst worden vermeld als personen buiten het gezin aan wie men hulp verleent of voor wie zorg wordt gedragen.

Figuur 17. Personen voor wie men mantelzorger is (percentages, n = 202)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

4.3 ERVAREN BELASTING

Van alle respondenten die een gezinslid hebben met een specifiek zorgbehoefte of die hulp verlenen aan of zorg dragen voor iemand die niet tot het gezin behoort, combineert slechts 8,7% van deze respondenten beide. 43,1% heeft wel zelf of één of meerdere leden in het gezin met een specifieke zorgbehoefte, maar verleent geen hulp of draagt geen zorg voor iemand buiten het gezin, 48,1% van de respondenten daarentegen verleent enkel hulp of draagt enkel zorg voor iemand die niet tot het gezin behoort. Als we kijken naar alle respondenten die deelnamen aan de gezinsenquête, dan bedragen de percentages respectievelijk: 1,2%, 5,8% en 6,4%.

⁴⁴ Rao-Scott χ^2 voor verschillen in het opnemen van mantelzorg naar gezinstype: voor de respondenten jonger dan 35 jaar: $p = 0,4349$ (n.s.); van 35-44-jarigen: $p = 0,1499$ (n.s.); voor de 45-54-jarigen: $p = 0,8446$ (n.s.); voor de 55-jarigen en ouder: $p = 0,1866$ (n.s.).

Tabel 5. Aanwezigheid van gezinsleden met een specifieke zorgbehoefte en het opnemen van mantelzorg naar achtergrondkenmerken (percentages)

		Eén of meerdere gezinsleden met een specifieke zorgbehoefte		Mantelzorg voor één of meerdere personen die niet tot het gezin behoren	
			<i>n</i>		<i>n</i>
Totaal		7,0	2.595	7,8	2.577
Geslacht		n.s.		n.s.	
	mannen	-	958	-	
	vrouwen	-	1.637	-	
Leeftijd		**		***	
	jonger dan 35 jaar	4,0	556	2,5	551
	35 - 44 jaar	6,0	968	4,4	962
	45 - 54 jaar	8,7	866	12,7	857
	55 jaar en ouder	12,1	205	17,0	207
Herkomst		n.s.		*	
	België/EU	-		8,1	1.897
	niet-EU	-		5,8	649
Diploma		***		n.s.	
	lager secundair onderwijs	12,0	397	-	
	hoger secundair onderwijs	7,4	741	-	
	hoger onderwijs of universiteit	4,9	1.360	-	
Werkuren vrouw⁴⁵		***		n.s.	
	voltijds	4,4	799	-	
	deeltijds	4,6	788	-	
	minder dan halftijds of niet	15,0	487	-	
Gezinstype		n.s.		**	
	gehuwd koppel	-	1.642	8,7	1.634
	ongehuwd koppel	-	471	4,4	468
	alleenstaande ouder	-	482	8,4	475
Aantal kinderen		n.s.		n.s.	
	1 kind	-		-	
	2 kinderen	-		-	
	3 of meer kinderen	-		-	
Leeftijd jongste kind		***		***	
	0 - 2 jaar	2,8	584	3,1	582
	3 - 5 jaar	5,2	343	3,8	337
	6 - 11 jaar	8,1	578	6,2	572
	12 - 17 jaar	8,7	490	9,4	487
	18 - 24 jaar	10,2	521	15,2	520

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

⁴⁵ Enkel bij koppels: alleenstaande ouders werden hier buiten beschouwing gelaten.

Samengenomen betekent dit dat 13,4% van de respondenten ofwel geconfronteerd wordt met een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom en/of met de zorg voor een persoon die niet tot het gezin behoort. Uit het onderzoek naar informele zorg van de Studiedienst van de Vlaamse Regering blijkt dat anno 2014 19,7% van de Vlamingen informele zorg verleent, en dat er een dalende lijn te zien is sinds 2011, van 23,4% naar 19,7% (Vanderleyden & Moons, 2014). Onze resultaten lijken te suggereren dat de dalende trend zich blijft doorzetten. We geven hier wel mee dat we beide cijfers niet exact kunnen vergelijken doordat zowel de wijze van steekproeftrekking als de vraagstelling verschilt, en de verschillen in percentages dus ook te wijten kunnen zijn aan de verschillen in onderzoeksmethode.

We vroegen aan respondenten die een gezinslid hebben met een specifieke zorgbehoefte en/of die zelf (of iemand anders in het gezin) hulp verlenen aan of zorg dragen voor iemand die niet tot het gezin behoort: *'In welke mate belast de mantelzorg u of uw gezin als geheel?'*. 15,1% geeft aan dat de mantelzorg hen of het gezin (helemaal) niet belast, 34,1% geeft aan dat de mantelzorg hen of het gezin een beetje belast, 17,3% geeft aan dat de mantelzorg hen of het gezin tamelijk erg belast en 5,6% geeft aan dat de mantelzorg hen of het gezin heel erg belast en 27,9% gaf geen antwoord of wist het antwoord op deze vraag niet⁴⁶. Dit resultaat ligt dan weer wel in lijn met het eerder genoemde onderzoek naar informele zorg van de Studiedienst van de Vlaamse Regering waar anno 2014 23,2% van de informele zorgverleners gewag maakt erg belast te zijn door de zorg (men gaf een score van 6 of meer op 10, gaande van 0 (niet belast) tot 10 (zwaar belast)) (Vanderleyden & Moons, 2015).

4.4 SAMENVATTING

Naast de zorg voor de kinderen peilden we in de gezinsenquête in een luik rond mantelzorg ook naar gezinnen die een bijkomende zorgbehoefte hebben. Met mantelzorg bedoelen we de zorg voor personen met een specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom. De gewone zorg voor (kleine) kinderen beschouwen we niet als mantelzorg. 7,0% van de respondenten heeft zelf, of heeft één of meerdere leden van het gezin met een specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom. 22,8% van de respondenten met minstens één gezinslid met een specifieke zorgbehoefte benoemde zichzelf als persoon met een specifieke zorgbehoefte, 22,7% benoemde de partner, bijna één op twee respondenten (45,9%) benoemde één of meerdere kinderen en 15,9% noemde één of meerdere anderen. Iets meer dan de helft van de respondenten (51,0%) geeft aan dat het één of meerdere gezinsleden betreft met een milde zorgbehoefte, 37,6% geeft aan dat het één of meerdere gezinsleden betreft met een ernstige zorgbehoefte en 15,2% heeft aan dat het een gezinslid betreft met een zeer ernstige zorgbehoefte. Van de 7% respondenten met een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte maakt een vierde of 25,7% gebruik van betaalde hulp voor deze zorg.

7,8% van de respondenten geeft aan zelf zorg te dragen of dat iemand anders in het gezin zorg draagt voor één of meerdere personen die niet tot het gezin behoren. Vooral de oudere respondenten nemen vaker zorg op voor iemand die niet tot het gezin behoort. We zien dat 17,0% van de respondenten van 55 jaar en ouder aangeeft dat hij/zij zelf of iemand anders in het gezin mantelzorg opneemt voor iemand anders buiten het gezin, tegenover 2,5% van de respondenten jonger dan 35 jaar. Verder blijkt dat de eigen ouders (50,8%) en de schoonouders (37,5%) het vaakst worden vermeld als personen buiten het gezin aan wie men hulp verleent of voor wie zorg wordt gedragen.

Samengenomen betekent dit dat 13,4% van de respondenten ofwel geconfronteerd wordt met een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom en/of met de zorg voor een persoon die niet tot het gezin behoort.

⁴⁶ n = 358.

17,3% van de respondenten die zorg opnemen voor een gezinslid met een specifieke zorgbehoefte omwille van een beperking, ziekte of ouderdom en/of zorgen voor een persoon die niet tot het gezin behoort, geeft aan dat de mantelzorg hen of het gezin tamelijk erg belast en 5,6% geeft aan dat de mantelzorg hen heel erg belast.

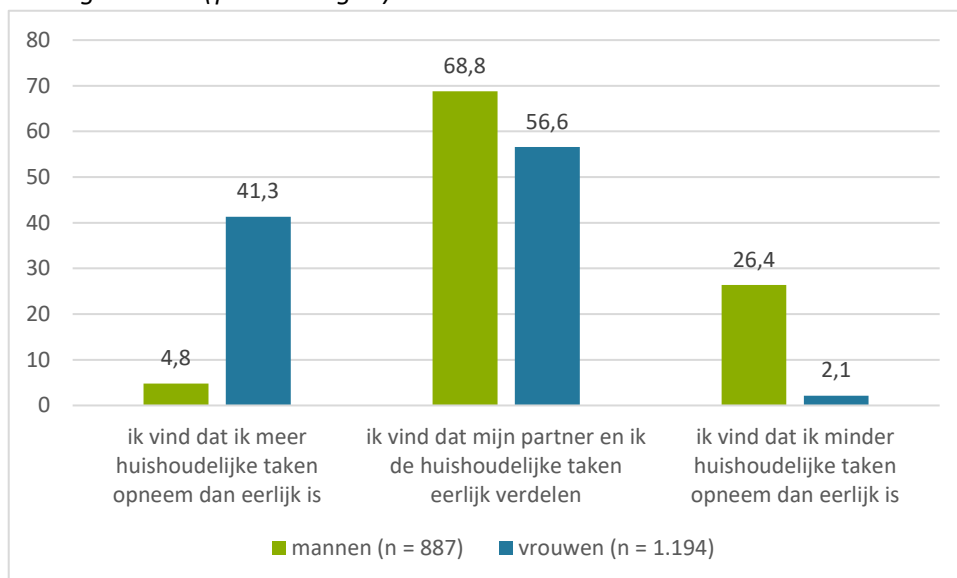
5 DE HUISHOUDELIJKE TAKEN

5.1 EVALUATIE VAN DE VERDELING VAN DE HUISHOUDELIJKE TAKEN

5.1.1 Een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken?

We stelden voor de verdeling van de huishoudelijke taken dezelfde vragen als voor de verdeling van de zorgtaken: *'Hoe eerlijk vindt u uw aandeel in de huishoudelijke taken?' Met huishoudelijke taken bedoelen we het geheel van taken die horen bij het 'runnen' of 'managen' van een huishouden zoals opruimen, koken, wassen, strijken, poetsen, administratie, tuinonderhoud, klusjes in en rond het huis ...* We selecteerden hiervoor opnieuw alleen de respondenten met een partner (van een verschillend geslacht) in het gezin. 22,9% van de respondenten vindt dat hij of zij meer huishoudelijke taken opneemt dan eerlijk is. 62,8% vindt dat hij of zij en de partner de huishoudelijke taken eerlijk verdelen en 14,3% vindt dat hij of zij minder huishoudelijke taken opneemt dan eerlijk is. De percentages verschillen naar geslacht (zie figuur 18). Zo vindt 41,3% van de vrouwen dat ze meer huishoudelijke taken opnemen dan eerlijk is, tegenover 4,8% van de mannen. 26,4% van de mannen vindt dan weer dat ze minder huishoudelijke taken opnemen dan eerlijk is, tegenover 2,1% van de vrouwen. Het percentage respondenten dat vindt dat ze de huishoudelijke taken eerlijk verdelen met de partner, verschilt eveneens naar geslacht: 68,8% van de mannen, 56,6% van de vrouwen. Vergeleken met de mate waarin men de verdeling van de zorgtaken als eerlijk percipieert, zien we dat het aandeel vrouwen dat vindt dat ze meer huishoudelijk werk opnemen dan eerlijk is (41,3%) beduidend groter is dan het aandeel vrouwen dat vindt dat ze meer zorgtaken opnemen dan eerlijk is (25,7%, zie figuur 8 p. 19), dit ten nadele van het percentage vrouwen dat vindt dat ze de huishoudelijke taken eerlijk verdelen met de partner.

Figuur 18. Mate waarin men de verdeling van de huishoudelijke taken als eerlijk percipieert, naar geslacht (percentages)

Significantieniveau: Rao-Scott χ^2 : $p < 0,001$.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

We zien verder een verschil naar leeftijd⁴⁷, maar dit verschil verdwijnt wanneer we ook kijken naar het geslacht van de respondenten, met andere woorden het verschil in de mate waarin men de huishoudelijke taken eerlijk verdeelt tussen mannen en vrouwen naar leeftijd is wellicht te wijten aan het feit dat vrouwen doorgaans iets jonger zijn dan mannen (zie [wie nam deel aan de gezinsenquête?](#), Audenaert & Stuyck, 2018).

We zien ook een verschil naar herkomst. 28,0% van de respondenten met een herkomst buiten de EU vindt dat hij of zij meer huishoudelijke taken opneemt dan eerlijk is (voor de respondenten met een herkomst in België/EU is dat 22,0%). Voor de vrouwen verdwijnt het verschil naar herkomst. Dus de herkomst maakt voor vrouwen geen verschil uit. Voor mannen blijft het verschil naar herkomst betekenisvol⁴⁸. Zo vindt 57,1% van de mannen met een herkomst buiten de EU dat ze de huishoudelijke taken eerlijk verdelen, tegenover 70,9% van de mannen met een herkomst in België of de EU. En meer mannen met een herkomst buiten de EU (10,8%) vinden dat ze meer huishoudelijke taken opnemen dan eerlijk is dan mannen met een herkomst in België of de EU (3,6%).

Er is verder nog een betekenisvolle samenhang met het opleidingsniveau, maar alleen voor mannen die vaker aangeven de huishoudelijke taken eerlijk te verdelen en die minder vaak aangeven minder huishoudelijke taken op te nemen dan eerlijk is naarmate het opleidingsniveau toeneemt (zie figuur 19). Naar werkuren van de vrouw⁴⁹ (voltijds, deeltijds, niet of minder dan halftijds werken) zien we geen verschillen⁵⁰.

We zien, net als bij de verdeling van de zorgtaken, geen betekenisvolle samenhang met het gezinstype⁵¹, het aantal kinderen⁵² en de leeftijd van het jongste kind⁵³.

5.1.2 In welke mate zijn de huishoudelijke taken een bron van spanningen tussen partners?

Naast het peilen naar de mate waarin men de verdeling van de huishoudelijke taken eerlijk vindt, peilden we ook naar de mate waarin huishoudelijke taken (en de verdeling van de huishoudelijke taken) zorgen voor conflicten of spanningen in het gezin. We vroegen aan de respondenten *'Hoe vaak zijn de huishoudelijke taken een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen tussen u en uw partner?'*. Slechts 6,7% van de respondenten antwoordt 'altijd' of 'meestal', 37,2% antwoordt 'soms', 43,2% antwoordt 'zelden' en 12,9% antwoordt 'nooit'. De verschillen naar geslacht en naar leeftijd zijn beiden betekenisvol (zie figuur 20). Vrouwen geven vaker een hogere frequentie van conflicten, spanningen en meningsverschillen over de huishoudelijke taken aan dan mannen. Net zoals bij de zorgtaken zien we ook hier alleen voor mannen een betekenisvol verschil naar leeftijd. Het aandeel mannelijke respondenten dat 'altijd of meestal' conflicten, spanningen of meningsverschillen heeft over de huishoudelijke taken daalt met de toenemende leeftijd van 8,9% bij de respondenten jonger dan 35 jaar tot 0,9% bij de 55-jarigen en ouder. De daling in figuur 20 is dus vooral toe te schrijven aan mannen.

⁴⁷ Een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken en leeftijd: Pearson χ^2 met $p < 0,01$; voor mannen: $p = 0,1175$ (n.s.), voor vrouwen: $p = 0,4449$ (n.s.).

⁴⁸ Een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken en herkomst: Rao-Scott χ^2 : voor mannen: $p < 0,001$ en voor vrouwen: $p = 0,4817$ (n.s.).

⁴⁹ LET OP: alleen voor koppels. We laten de alleenstaande ouders hier even buiten beschouwing.

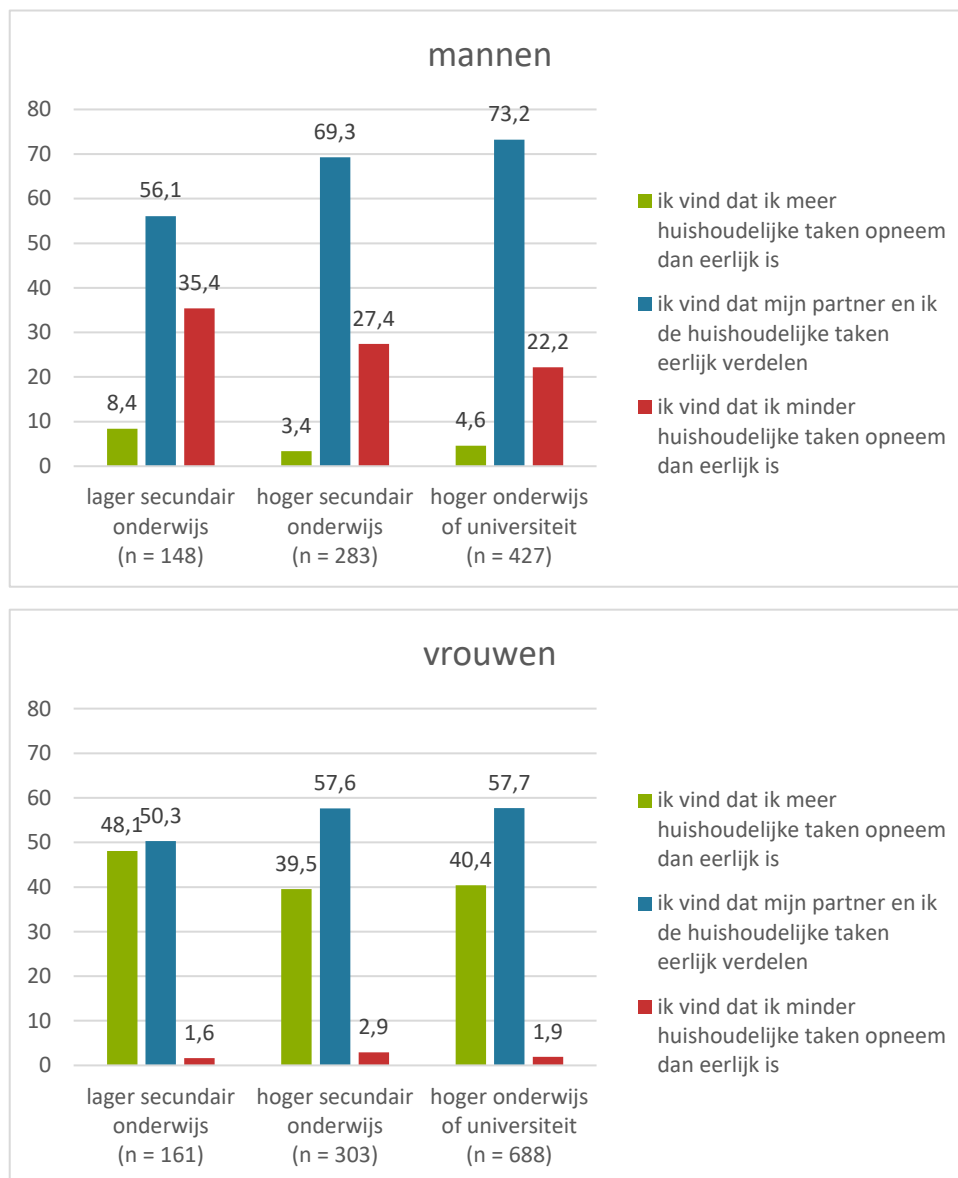
⁵⁰ Een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken en de werkuren van de vrouw (alleen bij koppels): Rao-Scott χ^2 : voor mannen: $p = 0,1277$ (n.s.) en voor vrouwen: $p = 0,2047$ (n.s.).

⁵¹ Een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken en het gezinstype: Rao-Scott χ^2 : voor mannen: $p = 0,974$ (n.s.) en voor vrouwen: $p = 0,3304$ (n.s.).

⁵² Een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken en het aantal kinderen Rao-Scott χ^2 : voor mannen: $p = 0,0803$ (n.s.) en voor vrouwen: $p = 0,4977$ (n.s.).

⁵³ Een eerlijke verdeling van de huishoudelijke taken en de leeftijd van het jongste kind: Rao-Scott χ^2 : voor mannen: $p = 0,4638$ (n.s.) en voor vrouwen: $p = 0,979$ (n.s.).

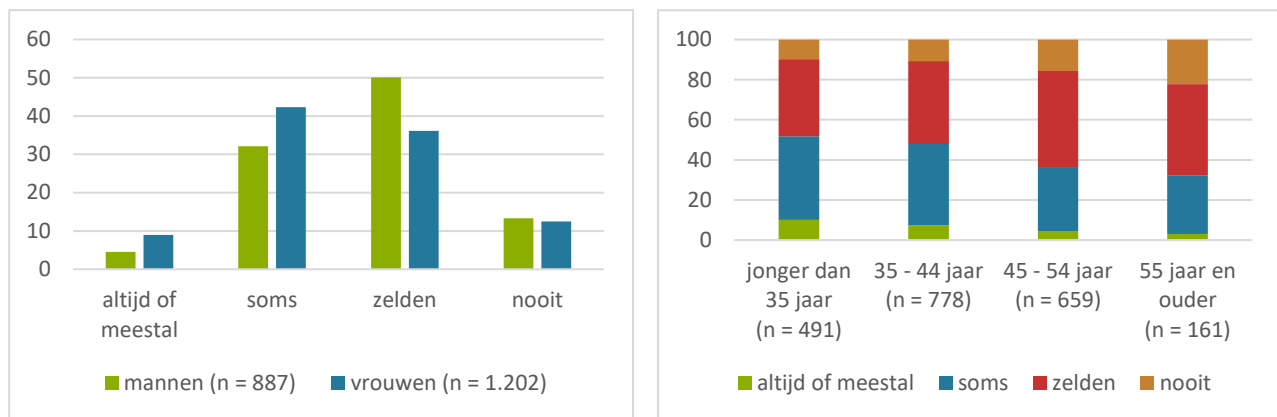
Figuur 19. Mate waarin men de verdeling van de huishoudelijke taken als eerlijk percipieert, naar opleidingsniveau en geslacht (percentages)

Significantieniveau: Rao-Scott χ^2 voor mannen: $p < 0,01$ en voor vrouwen: $p = 0,4248$ (n.s.)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Figuur 20. Mate waarin de huishoudelijke taken het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen, naar geslacht en naar leeftijd (percentages)

Significantieniveau: Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de huishoudelijke taken een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen vormen en geslacht: $p < 0,001$; en leeftijd: voor de mannen: $p < 0,001$; voor de vrouwen: $p = 0,2327$ (n.s.).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Respondenten met een herkomst buiten de EU geven betekenisvol vaker een minder hoge frequentie aan conflicten, spanningen of meningsverschillen te hebben over de huishoudelijke taken tegenover respondenten met een herkomst in België of de EU, bv. 23,8% van de respondenten met een herkomst buiten de EU geeft aan nooit conflicten, spanningen of meningsverschillen te hebben over de huishoudelijke taken tegenover 11,2% van de respondenten met een herkomst in België of de EU. We zien dit verschil zowel bij mannen als bij vrouwen⁵⁴.

We zien ook hier een klein, maar betekenisvol verschil naar opleidingsniveau van de respondenten. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe minder vaak men conflicten of meningsverschillen of spanningen heeft over de huishoudelijke taken. Echter, wanneer we mannen en vrouwen apart bekijken, zien we alleen bij de vrouwen nog een betekenisvol verschil⁵⁵. Mannen en vrouwen geven ook vaker aan conflicten, spanningen of meningsverschillen te hebben met de partner over de huishoudelijke taken wanneer de vrouw voltijds werkt (zie figuur 21). Dit zagen we niet bij de zorgtaken (zie 2.2.2.)⁵⁶.

Respondenten die deel uitmaken van een ongehuwd koppel, zowel mannen als vrouwen, rapporteren een hogere frequentie van conflicten, spanningen of meningsverschillen met de partner over de huishoudelijke taken dan gehuwde respondenten⁵⁷. Ongehuwden zijn gemiddeld genomen ook iets jonger (zie [wie nam deel aan de gezinsenquête?](#), Audenaert & Stuyck, 2018). Er is verder geen betekenisvol verschil naar het aantal kinderen, noch voor mannen, noch voor vrouwen⁵⁸. Maar de leeftijd van het jongste kind maakt (net als bij de zorgtaken) wel een verschil⁵⁹. Net zoals bij de leeftijd van de respondent wordt ook hier minder vaak conflicten,

⁵⁴ Rao-Scott χ^2 voor conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naar herkomst: voor mannen: $p < 0,001$; voor vrouwen: $p < 0,001$.

⁵⁵ Rao-Scott χ^2 voor conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naar opleidingsniveau: voor mannen: $p = 0,0918$ (n.s.); voor vrouwen: $p < 0,05$.

⁵⁶ Rao-Scott χ^2 voor conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naar werkuren van de vrouw: voor mannen: $p < 0,01$; voor vrouwen: $p < 0,01$.

⁵⁷ Rao-Scott χ^2 voor conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naar gezinstype: voor mannen: $p < 0,05$; voor vrouwen: $p < 0,05$.

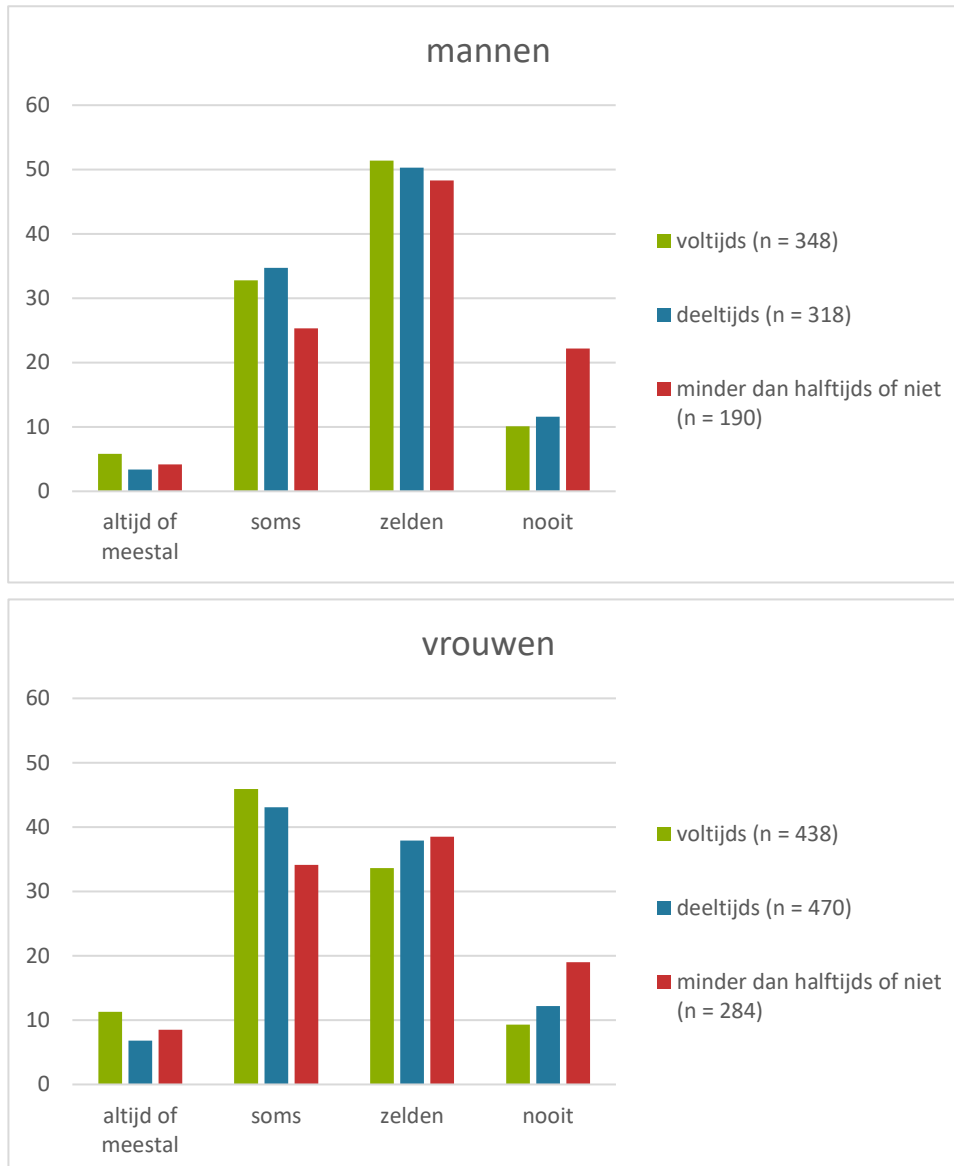
⁵⁸ Rao-Scott χ^2 voor conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naar het aantal kinderen: voor mannen: $p = 0,9791$ (n.s.); voor vrouwen: $p = 0,0686$ (n.s.).

⁵⁹ Rao-Scott χ^2 voor conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naar de leeftijd van het jongste kind: voor mannen: $p < 0,01$; voor vrouwen: $p < 0,01$.

spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken gerapporteerd naarmate de leeftijd van het jongste kind in het gezin toeneemt.

De huishoudelijke taken zijn iets vaker dan de zorgtaken een onderwerp van conflict, spanningen en meningsverschillen tussen partners dan de zorgtaken (eerder onder [2.2.2](#)).

Figuur 21. Mate waarin de huishoudelijke taken het onderwerp zijn van conflicten, spanningen of meningsverschillen (naar werkuren van de vrouw) (percentages)

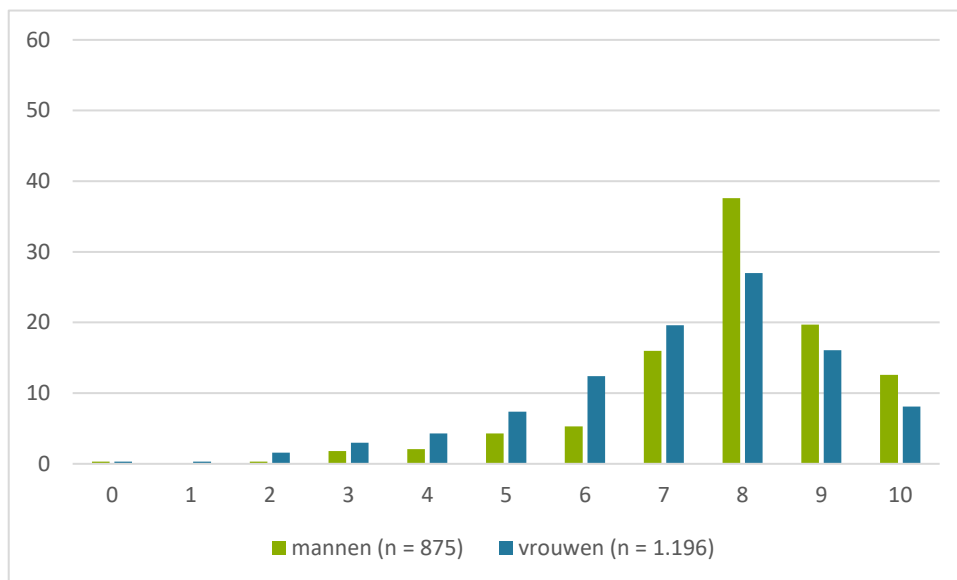
Significantieniveau: Rao-Scott χ^2 voor de mate waarin de huishoudelijke taken een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen vormen naar de werkuren van de vrouw: voor mannen en voor vrouwen apart: $p < 0,05$.

BRON: [GEZINSENQUÊTE 2016](#)

5.1.3 Tevredenheid met de verdeling van de huishoudelijke taken

Doorheen de gezinsenquête peilden we naar de tevredenheid met een aantal levensdomeinen. We vroegen naar de tevredenheid met verdeling van de huishoudelijke taken door middel van de volgende vraagstelling: *'Hoe tevreden of ontevreden bent u met de huidige verdeling van de huishoudelijke taken tussen u en uw partner?'*. We zien dat het merendeel van de respondenten (60,5%) inderdaad een score geeft van 8 of meer.

Figuur 22. Tevredenheid met de verdeling van de huishoudelijke taken, naar geslacht (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

De gemiddelde tevredenheid van respondenten met de wijze waarop de huishoudelijke taken verdeeld zijn tussen henzelf en hun partner is 7,5. Dit is iets lager dan de gemiddelde tevredenheid bij de verdeling van de zorgtaken (7,8 zie 2.2.3.). Mannen scoren gemiddeld 7,8, vrouwen betekenisvol minder met 7,2⁶⁰. M.a.w. 69,9% van de mannen geeft een score van 8 of meer, tegenover 51,1% van de vrouwen. Mannen zijn dus opmerkelijk vaker zeer tevreden over de verdeling van de huishoudelijke taken dan vrouwen. Voor mannen neemt de tevredenheid ook toe met de toenemende leeftijd: van 64,9% bij de mannen jonger dan 35 jaar tot 78,5% bij de mannen van 55 jaar en ouder. Bij de vrouwen zien we dit verschil niet⁶¹. Hetzelfde patroon zien we bij de leeftijd van het jongste kind⁶².

We zien verder ook geen betekenisvolle verschillen in tevredenheid met de verdeling van de huishoudelijke taken naar herkomst, opleidingsniveau en het aantal werkuren van de vrouw en het aantal kinderen⁶³. Ongehuwde mannen geven minder vaak een score van 8 of meer op 10 (59,2%) dan gehuwde mannen (73,2%). Voor vrouwen zien we dit verschil naar gezinstype niet⁶⁴.

⁶⁰ Kruskal-Wallis Test voor het mediaanverschil tussen mannen en vrouwen: $p < 0,001$.

⁶¹ Pearson χ^2 voor de tevredenheid van met de verdeling van de huishoudelijke taken naar leeftijd: voor mannen: $p < 0,01$; voor vrouwen: $p = 0,4903$ (n.s.).

⁶² Pearson χ^2 voor de tevredenheid van met de verdeling van de huishoudelijke taken naar leeftijd van het jongste kind: voor mannen: $p < 0,01$; voor vrouwen: $p = 0,0590$ (n.s.).

⁶³ Rao-Scott χ^2 voor de tevredenheid van met de verdeling van de huishoudelijke taken naar herkomst, opleidingsniveau en het aantal werkuren van de vrouw: $p > 0,05$ (n.s.) voor zowel mannen als vrouwen (n.s.). Rao-Scott χ^2 voor de tevredenheid van met de verdeling van de huishoudelijke taken naar het aantal kinderen: voor mannen (Pearson χ^2): $p = 0,6349$ (n.s.); voor vrouwen: $p < 0,05$.

⁶⁴ Pearson χ^2 voor de tevredenheid van met de verdeling van de huishoudelijke taken naar gezinstype: voor mannen: $p < 0,001$; voor vrouwen: $p = 0,2202$ (n.s.).

We zien wel dat met name vrouwen minder tevreden zijn met de verdeling van de huishoudelijke taken ten opzichte van de verdeling van de zorgtaken. Ze geven veel minder vaak een score 8, 9 of 10 op de tevredenheid met de verdeling van de huishoudelijke taken ten opzichte van de tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken (zie figuren 11 en 21).

5.1.4 Wat had men liever anders gezien in de verdeling van de huishoudelijke taken?

We vragen in een open vraag ook ‘*Welke zaken in de verdeling van huishoudelijke taken tussen u en uw partner had u liever anders gezien en waarom?*’. Respondenten konden hier hun wensen en verzuchtingen over de verdeling van de huishoudelijke taken kwijt. Een eerste lezing van de antwoorden aan de hand van het codeschema voor de zaken in de verdeling van de zorgtaken die men liever anders had gezien leverde het volgende licht aangepaste codeschema op. Vervolgens werd in een tweede lezing het aangepaste codeschema toegepast en in een derde lezing keken we na voor welke huishoudelijke taken men graag een grotere bijdrage van de zichzelf of de partner had gezien (kolom 4).

Tabel 6. Codeschema voor de analyse van de antwoorden op de open vraag naar wat men liever anders had gezien in de verdeling van de huishoudelijke taken

Wat had men liever anders (beter) gezien?	Wie had men liever iets anders (beter) zien doen?	Remmende factoren?	Voor welke taken?
niets	respondent zelf	tijdsgebrek	huishoudelijke taken in het algemeen
meer doen	de partner	<u>werkgebonden hindernissen:</u> werkuren, woon-werkverplaatsing, job (algemeen), ...	boodschappen en administratie
spontane hulp (meer) actief bijdragen initiatief tonen werk zien liggen een betere verdeling	kind(eren)	<u>gezinsgebonden hindernissen:</u> LAT-relatie, verbouwingen/klussen <u>persoonsgebonden hindernissen:</u> energie, gezondheid, handicap, (gender)rolattitude	schoonmaken en het wassen van kleding (de ‘was en de plas’) koken, tafel dekken, afruimen en afwassen
rechtvaardiging ongelijke verdeling		<u>andere hindernissen:</u> partner rijdt niet met de wagen	opruimen
(meer) externe hulp nodig			klusjes, onderhoud van huis en tuin
beschrijving van de situatie meer respect			
samenwonen			

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

We kregen 296 antwoorden, waarvan 64 antwoorden van mannen en 232 antwoorden van vrouwen. 11 respondenten geven aan dat ze 'niets' anders zouden willen. 26 andere respondenten beperken zich tot een beschrijving van de huidige situatie.

Rechtvaardiging van een ongelijke verdeling van de huishoudelijke taken

Daarnaast geven 9 respondenten aan waarom de verdeling van de huishoudelijke taken ongelijk verdeeld is. Het werk is dan vaak bepalend voor de ongelijke verdeling van de gezinstaken, ook bij koppels waar beide partners voltijds werken, of zoals enkele voltijds werkende respondenten aangeven:

Mijn job (aantal uren en verantwoordelijkheden) maakt het zo goed als onmogelijk om meer huishoudelijke taken op mij te nemen. (man, 48 jaar, gehuwd, voltijds werkend, vrouw werkt ook voltijds, twee kinderen)

Ik kan van mijn man moeilijk meer vragen want hij werkt veel uren. (vrouw, 41 jaar, gehuwd, voltijds werkend, twee kinderen)

Aangezien mijn man meer uren werkt, vind ik het normaal dat ik voor het huishouden en de kinderen zorg. (vrouw, 46 jaar, gehuwd, voltijds werkend, drie kinderen)

Maar dat (on)gelijk en (on)eerlijk niet per se hand in hand gaan komt tot uiting in het volgende citaat:

Ik had liever dat ik aanzienlijk minder uren nodig had (in aantal) om alles gedaan te krijgen. De verdeling voelt eerlijk aan omdat mijn man al veel meer helpt als vroeger, maar uiteindelijk ben ik over het algemeen genomen langer (dit wilt zeggen in aantal uren) bezig met verschillende taken. (vrouw, 34 jaar, gehuwd, deeltijds werkend, twee kinderen)

Ikzelf of mijn partner mag meer doen

5 mannen en 123 vrouwen geven aan dat hun partner wel wat meer zou mogen doen in het huishouden. Daarvan geven 32 respondenten (allen vrouwen) aan dat ze graag zouden hebben dat hun partner 'spontaan' taken opneemt. Andere varianten zijn de wens dat hun partner meer 'initiatief' neemt, 'uit zijn eigen' een taak opneemt of 'werk ziet'. Vrouwen vinden het niet prettig of frustrerend om telkens opnieuw aan hun partner te moeten vragen om huishoudelijke taken op te nemen.

Ik had liever dat hij meer uit zichzelf doet. Nu moet ik overal achteraan zitten ('doe dit', 'doe dat') en ik vind dat niet zo prettig. (vrouw, 30 jaar, ongehuwd, werkt niet of minder dan halftijds, vier kinderen)

Mijn man helpt bij de dagdagelijkse zaken zoals afwassen en de tafel dekken, maar niet bij de was, strijken, financiële administratie, maar hij probeert mee te helpen waar nodig en waar hij kan. Al is het soms frustrerend dat ik het vaak (opnieuw) moet vragen. (vrouw, 31 jaar, gehuwd, voltijds werkend, twee kinderen)

33 respondenten, waarvan acht vrouwen, geven aan dat ze vinden dat ze meer zouden kunnen doen in het huishouden of dat ze meer willen bijdragen, maar dat dit niet mogelijk is. Aangehaalde redenen zijn vaak te weinig thuis en tijdsgebrek (n = 14) (soms ook specifiek gesteld: de langere werkuren), de fysieke zware job, verbouwingen, de gezondheid. Maar even goed geeft men geen reden mee en geeft men gewoon aan dat men zelf meer zou kunnen doen:

Ikzelf zou meer taken moeten doen. (man, 35 jaar, ongehuwd, voltijds werkend, partner werkt ook voltijds, drie kinderen)

Ik zou me daar meer voor moeten inzetten. (man 45 jaar, ongehuwd, voltijds werkend, partner werkt ook voltijds, twee kinderen)

Twee keer wordt aangegeven dat de kinderen wat meer zouden mogen doen.

Een betere verdeling

Een aantal respondenten (n = 19) geven specifiek aan dat ze wel een betere verdeling zouden willen. Beter wilt vaak – maar niet altijd – zeggen ‘meer gelijk’, ‘meer evenredig’ of ‘meer eerlijk’, maar bijvoorbeeld ook ‘op dezelfde tijdstippen’ of ‘samen’. 14 respondenten willen graag ondersteuning door (externe) hulp in het huishouden of poetshulp.

Samenwonen wordt door drie respondenten met een LAT-relatie gezien als een manier om het vele huishoudelijke werk (in twee huishoudens) beter de baas te kunnen.

Twee vrouwen vragen meer ‘respect’ of begrip voor hetgeen ze doen in het huishouden.

Welke huishoudelijke taken?

Bij welke huishoudelijke taken had men liever meer hulp van de partner of welke zou men zelf meer willen opnemen? Doorgaans benoemde men geen specifieke huishoudelijke taak, maar sprak men over huishoudelijke taken in het algemeen (n = 93). Verder worden helpen bij het schoonmaken en wassen van kleding, ‘de was en de plas’ in de volksmond (n = 31), en helpen bij het klaarmaken van de maaltijden of het dekken/afruimen van de tafel (n = 32) veelvuldig genoemd, meestal door vrouwen, maar ook door enkele mannen die graag zouden hebben dat hun partner wat meer taken op zich zou nemen. Meest in het oog springend omdat men regelmatig aangeeft dat het al veel zou helpen, is de verzuchting dat de partner hetzij wat zou helpen bij het opruimen, hetzij minder slordig zou zijn, en tenminste zijn of haar ‘eigen rommel’ zou opruimen (n = 28).

Ik betreur het dat mijn man geen aanleg heeft voor huishoudelijke taken en na eindeloze conflicten nog altijd even slordig is en meestal niet zijn eigen rommel opruimt. (vrouw, 51 jaar, gehuwd, voltijds werkend, één kind)

Ik had liever dat, als hij ziet dat er opgeruimd moet worden, ook een handje geeft of zijn eigen bord naar de keuken brengt of zijn plasticje van soep direct weggooit. Ik verplicht hem nooit om te poetsen enz. (vrouw, 28 jaar, ongehuwd, werkt niet of minder dan voltijds, één kind)

Boodschappen doen (n = 13) en administratie (n = 5) worden eveneens genoemd, net als klussen (n = 10) en het onderhoud van de tuin (n = 6).

Hindernissen

Wat houdt respondenten naar eigen zeggen tegen om de huishoudelijke taken beter te verdelen? Genoemde hindernissen voor een betere verdeling van de huishoudelijke taken zijn: te weinig thuis zijn en tijdsgebrek (n = 15); werkgebonden hindernissen zoals (langere) werkuren (n = 16) en de woon-werkverplaatsing (n = 1) of de aard van de job (algemeen); gezinsgebonden hindernissen waaronder een LAT-relatie hebben (een verdeling van de huishoudelijke taken is moeilijker wanneer je in twee woningen huist) (n = 9), aan de gang zijnde verbouwingen en groter klussen (n = 2); of eerder persoonsgebonden hindernissen zoals een gebrek aan energie hebben of vermoeid zijn (n = 3) een handicap hebben (n = 3) of gezondheidsproblemen waarbij de gezondheid niet toelaat om meer huishoudelijke taken op te nemen (n = 3), een partner hebben met een eerder traditionele genderrolattitude (n = 2), m.a.w. de ene partner moet toelaten dat de andere partner huishoudelijke taken opneemt of tot slot, één van beide partners rijdt niet met de wagen waardoor alle gezinstaken waarbij transport

nodig is (boodschappen, maar ook het vervoer van de kinderen naar school en hobby's e.d.) bij de andere partner komen te liggen (n = 1).

5.2 SAMENVATTING

Net zoals bij de verdeling van de zorgtaken peilden we ook naar de mate waarin mannen en vrouwen de verdeling van de huishoudelijke taken eerlijk vinden. De verschillen naar geslacht zijn groot. 41,3% van de vrouwen vindt dat ze meer huishoudelijke taken opnemen dan eerlijk is, tegenover 4,8% van de mannen. 26,4% van de mannen vindt dan weer dat ze minder huishoudelijke taken opnemen dan eerlijk is, tegenover 2,1% van de vrouwen. Het percentage respondenten dat vindt dat men de huishoudelijke taken eerlijk verdeelt met de partner, verschilt eveneens naar geslacht: 68,8% van de mannen tegenover slechts 56,6% van de vrouwen. Vergeleken met de mate waarin men de verdeling van de zorgtaken als eerlijk percipieert, zien we dat het aandeel vrouwen dat vindt dat ze meer huishoudelijk werk opnemen dan eerlijk is (41,3%) beduidend groter is dan het aandeel vrouwen dat vindt dat ze meer zorgtaken opnemen dan eerlijk is (25,7%). Iets meer mannen vinden dat ze minder huishoudelijke taken opnemen dan eerlijk is (26,4%) in vergelijking met de zorgtaken (21,6%). De verdeling van de huishoudelijke taken wordt dus duidelijk als minder eerlijk gepercipieerd dan de verdeling van de zorgtaken, met name door vrouwen.

'Hoe vaak zijn de huishoudelijke taken een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen tussen u en uw partner?' Slechts 6,7% van de respondenten antwoordt 'altijd' of 'meestal', 44% antwoordt 'soms', 43,2% antwoordt 'zelden' en 12,9% antwoordt 'nooit'. Vrouwen geven vaker een hogere frequentie van conflicten, spanningen en meningsverschillen op over de huishoudelijke taken dan mannen. Net zoals bij de zorgtaken geven respondenten met kleinere kinderen vaker een hogere conflictfrequentie op over de huishoudelijke taken. De huishoudelijke taken zijn iets vaker dan de zorgtaken het onderwerp van conflict, spanningen en meningsverschillen tussen partners.

De gemiddelde tevredenheid van respondenten met de wijze waarop de huishoudelijke taken verdeeld zijn tussen henzelf en hun partner is 7,5. Dit is iets lager dan de gemiddelde tevredenheid bij de verdeling van de zorgtaken (7,8). Mannen scoren gemiddeld 7,8, vrouwen betekenisvol minder met 7,2. M.a.w. 69,9% van de mannen geeft een score van 8 of meer, tegenover 51,1% van de vrouwen. Mannen zijn dus opmerkelijk vaker tevreden dan vrouwen over de verdeling van de huishoudelijke taken. We zien ook dat met name vrouwen minder tevreden zijn met de verdeling van de huishoudelijke taken ten opzichte van de verdeling van de zorgtaken. Ze geven veel minder vaak een score 8, 9 of 10 op de tevredenheid met de verdeling van de huishoudelijke taken ten opzichte van de tevredenheid met de verdeling van de zorgtaken.

Frequent genoemde verbeterpunten voor een betere verdeling van de huishoudelijke taken (niet uitsluitend, maar toch meestal genoteerd door vrouwen) zijn: een 'spontane' bijdrage van de partner, met andere woorden vrouwen willen niet voortdurend (moeten) vragen aan hun partner om bepaalde huishoudelijke taken op te nemen, en naast meer hulp bij het schoonmaken of 'de was en de plas', ook helpen bij het klaarmaken van de maaltijden, en het helpen bij het opruimen. Met name het helpen bij het opruimen, en dat de partner ook de 'eigen rommel' opruimt is een frequent genoteerde opmerking van vrouwen.

6 BETAALDE HULP IN HET HUISHOUDEN

6.1 GEBRUIK VAN POETSHULP, STRIJKATELIER E.D.

We vroegen tenslotte nog naar betaalde hulp in het huishouden aan de hand van de vraag: *'Heeft u betaalde hulp in het huishouden? Bijvoorbeeld poetsvrouw, strijkatelier, e.d.'*. Zo ja, vroegen we ook: *'Hoeveel uren per week heeft u betaalde hulp in het huishouden?'* en *'In welke mate maakt u gebruik van dienstencheques voor de betaalde hulp in het huishouden?'*. Dit werd, net als de vragen naar onbetaalde hulp bij de zorg en opvang voor de kinderen en vragen over mantelzorg, aan iedereen gevraagd, ook als men geen partner heeft.

34,0% van de respondenten heeft betaalde hulp in het huishouden. Wie gebruik maakt van betaalde hulp in het huishouden doet dit gemiddeld 4 uren en 27 minuten per week. We zien geen verschil naar geslacht, maar wel een verschil naar leeftijd waarbij met name de leeftijdsgroepen tussen 35 en 44 jaar en tussen 45 en 54 jaar iets meer gebruik maken van betaalde hulp in het huishouden dan de overige leeftijdsgroepen (zie tabel 6). Het gemiddeld aantal uren betaalde hulp in het huishouden neemt wel toe met de toenemende leeftijd, van 3 uren en 37 minuten bij de jonger dan 35-jarigen tot 5 uren en 13 minuten bij de 55-jarigen en ouder. Slechts 10,9% van de respondenten met een herkomst buiten de EU maakt gebruik van betaalde hulp in het huishouden tegenover 37,8% van de respondenten met een herkomst in België of de EU.

We zien ook grotere verschillen naargelang het opleidingsniveau van de respondent en de werkuren van de vrouw: 9,7% van de respondenten met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs maakt gebruik van betaalde hulp in het huishouden tegenover 47,8% van de respondenten met een diploma hoger onderwijs of universiteit. Hoger opgeleide respondenten maken gemiddeld genomen ook meer uren per week gebruik van betaalde hulp in het huishouden dan lager opgeleide respondenten. Ook de werkuren van de vrouw maken een verschil: 48,3% van de respondenten in een gezin waar de vrouw voltijds werkt, maakt gebruik van betaalde hulp in het huishouden tegenover 21,4% van de respondenten in gezinnen waar de vrouw niet werkt of minder dan halftijds werkt. Het gemiddeld aantal uren per week daalt eveneens van 4 uren en 42 minuten in gezinnen waar de vrouw voltijds werkt tot 4 uren en 10 minuten in gezinnen waar de vrouw niet of minder dan halftijds werkt.

Alleenstaande ouders maken zichtbaar minder gebruik van betaalde hulp in het huishouden, 17,6% tegenover 37,4% bij de gehuwde koppels en 37,0% bij de ongehuwde koppels. Respondenten maken ook vaker en gemiddeld meer uren per week gebruik van betaalde hulp in het huishouden naarmate het aantal kinderen in het gezin toeneemt: van 28,8% en 3 uren en 44 minuten per week bij de respondenten met één kind tot 39,6% en 5 uren en 25 minuten per week bij respondenten met drie of meer kinderen. Naar leeftijd van het jongste kind zien we geen verschillen in het wel of niet gebruik maken van betaalde hulp in het huishouden, maar wel in het gemiddeld aantal uren hulp per week. Dit neemt toe van 3 uren en 41 minuten per week bij respondenten met een jongste kind tussen 0 en 3 jaar tot 4 uren en 53 minuten per week bij respondenten met een jongste kind tussen 18 en 25 jaar.

Tabel 6. Betaalde hulp in het huishouden naar achtergrondkenmerken (percentages)

		% dat betaalde hulp in het huishouden		Gemiddeld aantal uren betaalde hulp in het huishouden	
		heeft	n	per week	n
Totaal		34,0	2.623	4 u 27 min	800
Geslacht (n.s.)		n.s.		n.s.	
	mannen	-		-	
	vrouwen	-		-	
Leeftijd		**		***	
	jonger dan 35 jaar	28,8	552	3 u 37 min	139
	35 - 44 jaar	36,8	964	4 u 10 min	319
	45 - 54 jaar	35,4	880	5 u 01 min	278
	55 jaar en ouder	29,6	227	5 u 13 min	64
Herkomst		***		n.s.	
	België/EU	37,8	1.944	-	
	niet-EU	10,9	646	-	
Diploma		***		**	
	lager secundair onderwijs	9,7	409	4 u 10 min	31
	hoger secundair onderwijs	21,9	757	3 u 40 min	151
	hoger onderwijs of universiteit	47,8	1.362	4 u 42 min	601
Werkuren vrouw⁶⁵		***		n.s.	
	voltijds	48,3	809	-	
	deeltijds	34,6	804	-	
	minder dan halftijds of niet	21,4	495	-	
Gezinstype		***		n.s.	
	gehuwd koppel	37,4	1.675	-	
	ongehuwd koppel	37,0	475	-	
	alleenstaande ouder	17,6	473	-	
Aantal kinderen		***		***	
	1 kind	28,8	784	3 u 44 min	196
	2 kinderen	35,3	1.136	4 u 18 min	383
	3 of meer kinderen	39,6	642	5 u 25 min	213
Leeftijd jongste kind		n.s.		***	
	0 - 2 jaar	-		3 u 41 min	174
	3 - 5 jaar	-		4 u 13 min	113
	6 - 11 jaar	-		4 u 30 min	184
	12 - 17 jaar	-		5 u 06 min	150
	18 - 24 jaar	-		4 u 53 min	165

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2 voor verschillen in het wel of niet gebruik maken van betaalde hulp in het huishouden en Kruskal-Wallis Test voor mediaanverschillen in het aantal uren betaalde hulp in het huishouden).

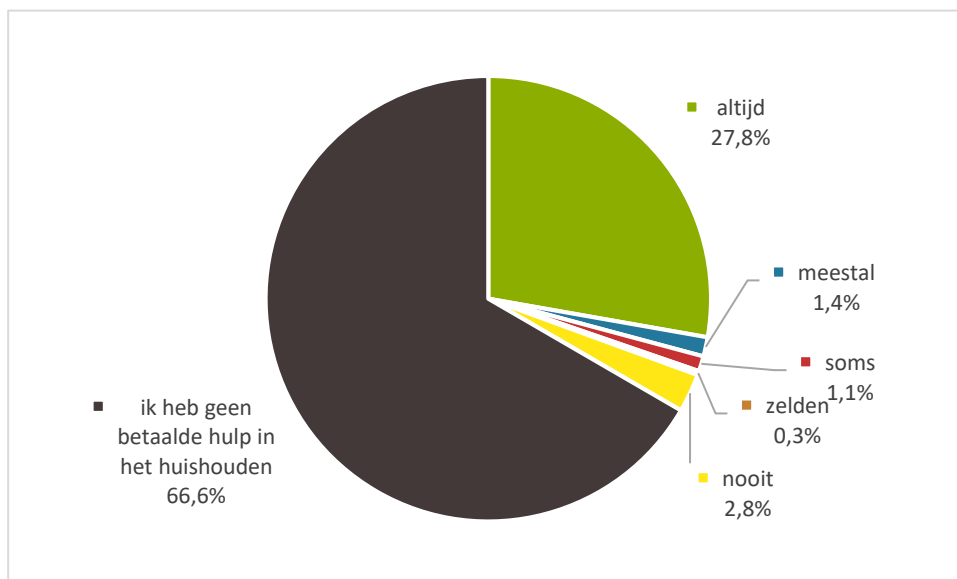
BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

⁶⁵ Enkel bij koppels: alleenstaande ouders werden hier buiten beschouwing gelaten.

6.2 GEBRUIK VAN DIENSTENCHEQUES

Met de zesde staatshervorming werden de bevoegdheden inzake dienstencheques overgeheveld naar het Vlaamse niveau. Van de respondenten die **gebruik maken van dienstencheques** voor betaalde hulp in het huishouden maakt 83,8% altijd gebruik van dienstencheques, 4,2% maakt meestal gebruik van dienstencheques, 4,0% soms of zelden en 8,0% maakt nooit gebruik van dienstencheques. In figuur 23 geven we de mate van het gebruik van dienstencheques voor hulp in het huishouden weer voor *alle* respondenten (inclusief degenen die geen betaalde hulp hebben in het huishouden).

Figuur 23. Mate waarin men gebruik maakt van dienstencheques voor betaalde hulp in het huishouden (percentages, n = 2.600)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

6.3 SAMENVATTING

34,0% van de respondenten heeft betaalde hulp in het huishouden. Wie gebruik maakt van betaalde hulp in het huishouden doet dit gemiddeld 4 uren en 27 minuten per week. Slechts 10,9% van de respondenten met een herkomst buiten de EU maakt gebruik van betaalde hulp in het huishouden tegenover 37,8% van de respondenten met een herkomst in België of de EU.

83,8% van de respondenten die betaalde hulp voor het huishouden, maken daarvoor altijd gebruik van dienstencheques.

7 BESLUIT

Voor een overzicht van de belangrijkste resultaten verwijzen we naar de samenvattingen bij elk onderdeel eerder in deze bijdrage. Uit de resultaten van deze gezinsenquête blijkt dat een vijfde tot een derde van de respondenten aangeeft de zorgtaken gelijk te verdelen tussen beide partners. Vrouwen nemen anno 2016 nog altijd een groter aandeel van de zorgtaken voor hun rekening. De genderkloof in de verdeling van de gezinstaken (zowel de zorg voor de kinderen als het huishoudelijke werk) is persistent, ook in Vlaanderen, maar dit is geen nieuwe informatie. Onlangs nog werd het [Gender Equality Index 2017 Report](#) gepubliceerd (EIGE, 2018) waaruit bleek dat België niet zo hard vooruitgaat als zou mogen op het gebied van gendergelijkheid en zelfs dat België

achteruitgaat op de indicator 'tijd'. Deze indicator zegt iets over de mate waarin mannen versus vrouwen geëngageerd zijn in zorgactiviteiten waaronder de zorg voor de kinderen, ouderen en personen met een handicap, maar ook over maaltijden bereiden en andere huishoudelijke activiteiten. Daarnaast zegt deze indicator ook iets over de mate waarin mannen versus vrouwen sociale activiteiten kunnen opnemen (waaronder sport, cultuur, en vrije tijdsactiviteiten, maar ook vrijwilligerswerk en liefdadigheid). België zakte in 2015 6,5 punten ten opzichte van 2005 (tevens de grootste daling op deze indicator binnen de EU).

Uit deze gezinsenquête blijkt alvast wel dat mannen en vrouwen beseffen dat er wat schort aan de verdeling van de zorg voor de kinderen en nog meer aan de verdeling van het huishoudelijke werk. We zien verschillen tussen mannen en vrouwen in de wijze waarop ze de verdeling van de zorgtaken en de verdeling van de huishoudelijke taken als eerlijk percipiëren. Maar we zien ook verschillen tussen de wijze waarop men de verdeling van de zorgtaken en de verdeling van de huishoudelijke taken als eerlijk ervaart. Zo vindt bijna drie vierde van de respondenten dat ze de zorg voor de kinderen eerlijk verdelen met de partner. Een kwart van de vrouwen vindt echter dat ze meer zorgen voor de kinderen dan eerlijk is, tegenover een vijfde van de mannen die vinden dat ze minder zorgen dan eerlijk is. Voor de huishoudelijke taken is de mate van ervaren oneerlijkheid nog groter. Vier op tien vrouwen vinden dat ze meer huishoudelijke taken opnemen dan eerlijk is, tegenover een kwart van de mannen die vinden dat ze minder huishoudelijk werk opnemen dan eerlijk is. Iets meer dan de helft van de vrouwen vindt dat de taken eerlijk verdeeld zijn, tegenover bijna zeven op tien van de mannen. De verdeling van de huishoudelijke taken wordt dus duidelijk als minder eerlijk ervaren dan de verdeling van de zorgtaken, met name door vrouwen.

Vrouwen geven aan minder tevreden te zijn met de verdeling van de huishoudelijke taken dan mannen. Vrouwen rapporteren ook vaker conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken dan over de zorg voor de kinderen. En wanneer vrouwen voltijds werken, worden er meer conflicten, spanningen en meningsverschillen over de verdeling van de huishoudelijke taken gerapporteerd.

Een remmende factor voor een gelijke verdeling van zorgtaken blijkt toch ook wel de complexere gezinssamenstelling van LAT-relaties tot nieuw samengestelde gezinnen te zijn. Wanneer we vragen aan ouders wat men liever anders had gezien in de verdeling van de zorgtaken komt dit thema regelmatig aan de oppervlakte. Het hebben van een LAT-relatie (wanneer men niet samenwoont, kan men geen taken delen) alsook de notie dat de nieuwe partner niet de vader is van de kinderen, en dus ook niet moet bijdragen aan de zorg voor die kinderen, zijn regelmatig aangehaalde redenen voor een ongelijke verdeling van de zorgtaken. De diversiteit in gezinsvormen komt dus ook in de taakverdeling thuis terug.

Hebben gezinnen met een niet-EU-herkomst een minder traditionele taakverdeling dan gedacht? Wat betreft de zorgtaken zien we her en der toch een grotere bijdrage van de mannen in vergelijking met de respondenten met een herkomst in België of de EU. Ze geven vaker aan dat de man altijd, meestal of even vaak als de vrouw instaat voor de volgende zorgtaken: het zorgen dat de kinderen op school of in de opvang geraken, het zorgen dat de kinderen 's avonds terug thuis geraken, het vervoeren van de kinderen naar hun hobby's, het begeleiden van de kinderen bij het huiswerk, het wassen van de kinderen, het zorgen voor zieke kinderen en het bijhouden van de gezinsagenda. Respondenten van niet-EU-herkomst doen wel minder vaak beroep op onbetaalde hulp bij de zorg en opvang van hun kind(eren) en ze maken gemiddeld minder uren gebruik van betaalde opvang voor de kinderen.

Ondanks bovenstaande vaststelling en de tegenvallende trend uit de Gender Equality Index is er hoop op beterschap. Niet-EU-vaders, maar ook hoogopgeleide mannen dragen meer bij aan de zorg voor de kinderen. Mannen dragen ook meer bij aan zorgtaken naarmate het aantal werkuren van de vrouw toeneemt. Daarnaast is er nog ruimte voor het uitbesteden van huishoudelijk werk door middel van dienstencheques. Immers, slechts één op drie gezinnen in Vlaanderen heeft betaalde hulp in het huishouden (34,0%). Niet-EU-respondenten

besteden nog minder vaak een deel van het huishoudelijke werk uit. Meer dan acht op tien van degenen die hulp in het huishouden hebben betaalt die hulp ook altijd met dienstencheques. We voegen hierbij wel de opmerking toe dat het uitbesteden van huishoudelijk werk alleen de taakverdeling in het gezin niet genderproof zal maken.

Of er nog ruimte is voor een toenemend gebruik van betaalde opvang voor de kinderen, dat is een andere vraag. Uit de bijdrage rond [werk en de combinatie gezin en werk](#) (Doyen & Stuyck, 2018) blijkt immers dat een aanzienlijk deel van de niet-werkende ouders thuis blijft om voor de kinderen te zorgen (11,2% of meer dan één op tien van de niet-werkende ouders met een jongste kind jonger dan 3 jaar). Daarenboven zien we in diezelfde bijdrage dat meer dan de helft van de ouders die niet voltijds werken, een betere combinatie gezin en werk als reden opgeven om niet voltijds te werken. Voor ouders met een jongste kind jonger dan 3 jaar loopt dit op tot bijna twee derde (63,8%). We zien in deze bijdrage alvast ook een aanzienlijk deel van de ouders (één op tien van de ouders met een jongste kind tussen 3 en 6 jaar of 9,7%) een beroep doen op een betaalde oppas 'thuis' voor de opvang van het kind. Onbetaalde hulp bij de zorg voor en opvang van de kinderen (ook wel informele kinderopvang genoemd) blijkt daarnaast voor veel gezinnen belangrijk. Meer dan vier op tien gezinnen krijgen hulp bij de zorg voor en opvang van de kinderen, en voor gezinnen met een jongste kind jonger dan 6 jaar is dat zelfs meer dan zes op tien gezinnen. De hulp wordt vooral geboden door ouders en schoonouders, al steekt ook een broer of zus een handje toe. Deze informele kinderopvang is ook niet beperkt in aantal uren per week. Voor gezinnen met een jongste kind jonger dan 3 jaar blijkt het gemiddeld toch om iets meer dan 11 uren per week te gaan. Dit zijn toch ernstige aanwijzingen dat de informele kinderopvang, die meer onder druk komt te staan omdat ook ouders en schoonouders langer zullen moeten blijven werken, niet zomaar inwisselbaar is door betaalde kinderopvang. Aspecten als 'opvang door familie' of opvang in de 'thuisomgeving' lijken dus wel belangrijk voor ouders. De arbeidsmarktparticipatie van vrouwen is dan misschien ook niet zo sterk meer omhoog te krikken, zonder dat mannen substantieel vaker thuis zullen blijven om te zorgen voor de kinderen.

Tot slot kwamen we tot de bevinding dat we de verschillende zorgtaken niet allemaal over dezelfde kam kunnen scheren. De suggestie in de literatuur (zie [inleiding](#)) om in onderzoek naar de verdeling van de gezinstaken een onderscheid te maken tussen zorgtaken en huishoudelijke taken, blijkt ook in de gezinsenquête zinvol. Daarbij merken we op dat er ook binnen de zorgtaken verschillende groepen van zorgtaken kunnen worden onderscheiden. Dit lijkt op het eerste zicht voornamelijk gelinkt te zijn aan de leeftijd van de kinderen. Zo kunnen we zorgtaken voor kleine kinderen onderscheiden van zorgtaken voor schoolgaande kinderen en algemene gezinstaken. We hebben ook indicaties dat in toekomstig onderzoek de opvoedtaken beter apart kunnen worden genomen.

8 REFERENTIES

- Audenaert, V. (2006). *Besluitvorming bij jonge ouders inzake de combinatie arbeid en gezin. Deel 2. Analyse, resultaten en beleidsaanbevelingen (EQUAL-project 'De glazen tussenwand')*. CBGS-werkdocument nr. 2006/1.
- Audenaert, V. & Stuyck, K. (2018) *Gezinsenquête 2016: Methodologisch Rapport*. www.gezinsenquête.be
- Audenaert, V. & Stuyck, K. (2018). *Gezinsenquête 2016: Wie nam deel aan de gezinsenquête?* www.gezinsenquête.be
- Audenaert, V. (2018). *Gezinsenquête 2016: De samenstelling van het gezin. Gezinnen in Vlaanderen over hoe het gezin er uit ziet, wie bij het gezin hoort, waar gezinsleden wonen, over hun kinderwens en wat men liever anders had gezien in de samenstelling van het gezin*. www.gezinsenquête.be

Bastiaits, K., Van Leeuwen, K. & Travers, N. (2018) *Gezinsenquête 2016: Kindgedrag en opvoedingsgedrag: sterktes en moeilijkheden. Gezinnen in Vlaanderen over kindgedrag, opvoedingsgedrag en de sterktes en eventuele moeilijkheden hierbij*. www.gezinsenquête.be

Coltrane, S. (2000). Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work. *Journal of Marriage and the Family*, 62, p. 1208-1233.

Doucet, A. (2015). Parental responsibilities: Dilemmas of measurement and gender equality. *Journal of Marriage and the Family*, 77, 1, p. 224-242.

Doyen, G. & Stuyck, K. (2018). *Gezinsenquête 2016: Gezinnen over werk en de combinatie gezin en werk. Gezinnen in Vlaanderen over werken en niet werken, over arbeidsomstandigheden, gezinsvriendelijke maatregelen van werkgevers en over de combinatie gezin en werk*. www.gezinsenquête.be

Eige (2018). Gender Equality Index 2017 Report.

Ghysels, J., Debacker, M. (2007) (red.). *Zorgen voor kinderen in Vlaanderen: een dagelijkse evenwichtsoefening?* Leuven, ACCO.

Glorieux, I., Minnen, J., van Tienoven, T.P. e.a. (2015). De (on)evenwichtige verdeling van arbeids- en gezinstaken tussen mannen en vrouwen. Evolutie en een stand van zaken. In: Vanderleyden, L., Callens, M. (red.) *Arbeid en gezin: een paar apart*. SVR-Studie, p. 45-63.

Glorieux, I., van Tienoven, T.P. (2016). *Gender en tijdsbesteding. De (on)wandelbaarheid van genderstereotypen, 1999, 2005 en 2013*. Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

Het kind in Vlaanderen 2016. Kind en Gezin.

Mikula, G. Schoebi, D., Jagodisch, S., Macher, S. (2009). Roots and correlates of perceived injustice in the division of family work, *Journal of Personal Relationships*, 16, p. 553-574.

Norman, H., Elliot, M. (2015). Measuring paternal involvement in childcare and housework. *Sociological Research Online*, 20 (2), 7.

Thomas, J.E., Hildingsson, I. (2009). Who's bathing the baby? The division of domestic labour in Sweden. *Journal of Family Studies*, 15, 2, p. 139-152.

Vande Gaer, E., Gijssels, C., Hedeboom, G. (2013). *Het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in het Vlaamse Gewest*. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Vancoppenolle, D. & Dupont, G. (2018) *Gezinsenquête 2016: Opvoeding en opvoedingsondersteuning. Wat vinden gezinnen belangrijk in de opvoeding van hun kinderen, hoe beleven ze het opvoeden, welke vragen en zorgen hebben ze en maken ze gebruik van opvoedingsondersteuning?* www.gezinsenquête.be

Vanderleyden, L., Moons, D. (2015). *Informeel zorg in dalende lijn?!* Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-st@ts 2015/9.

Vanderleyden, L., Moons, D. (2015). *Informeel zorg in Vlaanderen opnieuw onderzocht*. SVR-Webartikel 2015/4.

Bronvermelding

De gezinsenquête is eigendom van de Vlaamse overheid. Bij gebruik van informatie uit deze bijdrage moet de volgende bronvermelding worden opgenomen: 'Audenaert, V. (2018). Gezinsenquête 2016: De taakverdeling in het gezin. Gezinnen in Vlaanderen over de verdeling van de zorg voor de kinderen, betaalde en onbetaalde opvang voor de kinderen, een eerlijke verdeling van de zorgtaken en de huishoudelijke taken, hulp in het huishouden en het opnemen van mantelzorg. www.gezinsenquête.be'.

BIJLAGE 1. Tabel 1.1. Verdeling zorgtaken (percentages)

		Wie zorgt er voor ...?					n
		altijd ik	meestal ik	ik en mijn partner even vaak	meestal mijn partner	altijd mijn partner	
het ontbijt? ***							
	mannen	4,5	11,7	30,7	29,9	15,9	853
	vrouwen	26,1	30,7	23,8	10,0	3,2	1.187
dat uw kinderen 's ochtends klaar zijn voor school (aankleden, lunch, boekentassen)? ***							
	mannen	2,0	5,7	20,5	28,2	25,1	841
	vrouwen	31,5	24,4	20,2	5,1	2,6	1.178
dat uw kinderen op school of in de opvang geraken? ***							
	mannen	4,2	11,8	18,7	22,0	20,3	842
	vrouwen	23,1	20,8	19,4	11,2	3,8	1.167
dat de kinderen 's avonds terug thuis geraken? ***							
	mannen	2,6	9,8	23,1	25,6	15,5	838
	vrouwen	21,8	25,4	19,9	7,8	3,0	1.166
het avondeten? ***							
	mannen	4,4	13,3	24,7	31,6	24,1	848
	vrouwen	34,6	33,6	16,9	9,8	2,9	1.181
het vervoer van de kinderen naar hun hobby's? ***							
	mannen	3,2	14,6	32,6	18,6	6,5	840
	vrouwen	12,4	24,2	26,7	7,5	3,0	1.163
het begeleiden van de kinderen bij hun huiswerk? ***							
	mannen	1,4	7,1	22,8	22,9	11,4	840
	vrouwen	17,6	24,1	16,7	5,9	1,8	1.161
het wassen van de kinderen? ***							
	mannen	0,7	3,8	23,8	28,5	11,9	840
	vrouwen	17,2	29,0	20,0	2,2	1,2	1.168
het in bed leggen van de kinderen? ***							
	mannen	1,0	6,6	39,4	18,5	6,3	841
	vrouwen	13,2	23,2	32,4	5,0	1,5	1.169
zieke kind(eren)? ***							
	mannen	0,4	3,5	39,5	34,2	12,6	842
	vrouwen	23,7	37,6	28,4	1,8	0,7	1.173
dat de kinderen zich goed gedragen? ***							
	mannen	0,4	4,0	79,1	7,6	2,3	845
	vrouwen	6,7	12,5	75,2	1,3	0,1	1.174
het bijhouden van de gezinsagenda? ***							
	mannen	1,3	5,2	31,0	33,0	19,4	851
	vrouwen	32,6	34,1	21,7	3,2	1,0	1.165

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

BIJLAGE 2. Exploratieve factoranalyse voor de zorgtaken

- 12 zorgtaken werden aan de respondenten voorgelegd met de vraag: “Hieronder vindt u een aantal veel voorkomende zorgtaken voor uw kind(eren). Wie zorgt er voor ...?” De antwoordmogelijkheden waren: altijd ik, meestal ik, ik en mijn partner even vaak, meestal mijn partner, altijd mijn partner en niet van toepassing.
- De antwoorden op de vragen werden gehercodeerd zodat een hogere score wijst op meer eigen bijdrage in de zorgtaken.
- Cronbach’s Alpha (voor alle zorgtaken samen) = 0,89.
- Deze gegevens werden gebruikt in een exploratieve factoranalyse (met ‘squared multiple correlations’). Het ‘proportion’ criterium suggereerde drie betekenisvolle factoren. Een factoranalyse werd ook verkend met een extractie van twee en van vier factoren, waarvan de oplossing met drie factoren de eenvoudigste structuur bleek op te leveren. Met behulp van een ‘principal axis factoring’ (PAF) extraheerden we aldus drie factoren, gevolgd door een promax (oblieke) rotatie omdat we ervan uitgaan dat de verschillende groepen zorgtaken ook onderling samenhangen. De principale factormethode kreeg de voorkeur omwille van het feit dat de data voor de 12 zorgtaken niet normaal verdeeld zijn (Kolmogorov-Smirnov testen voor de assumptie dat de variabelen normaal verdeeld zijn: voor alle 12 zorgtaken geldt dat $p < 0,01$). Bij het inspecteren van de geroteerde factorladingen hanteerden we een cut-off van 0,40. Een zorgtaak werd beschouwd als behorend bij een bepaalde factor wanneer de factorlading hoger is dan 0,40, en wanneer de factorladingen bij andere factoren lager zijn dan 0,40.
- Het resultaat van de exploratieve factoranalyse:

Correlaties tussen de factoren			
	Factor1	Factor2	Factor3
Factor1	1,00000	0,64135	0,48020
Factor2	0,64135	1,00000	0,59236
Factor3	0,48020	0,59236	1,00000

Geroteerd factorpatroon (gestandaardiseerde regressie coëfficiënten)				
Wie zorgt er voor ...?		Factor1	Factor2	Factor3
v48_9	het in bed leggen van uw kinderen?	0,80347	0,18526	0,16049
v48_8	het wassen van uw kinderen?	0,79608	0,22101	0,11400
v48_3	dat uw kinderen op school of in de opvang geraken?	0,64306	0,37649	0,26115
v48_4	dat uw kinderen ’s avonds terug thuis geraken?	0,61462	0,35269	0,32384
v48_1	het ontbijt?	0,31710	0,59550	0,11101
v48_2	dat uw kinderen ’s ochtends klaar zijn voor school?	0,51912	0,57188	0,25894
v48_10	zieke kinderen?	0,31779	0,56363	0,36248
v48_5	het avondeten?	0,16293	0,56258	0,15904
v48_12	het bijhouden van de gezinsagenda?	0,15564	0,51194	0,32189
v48_7	het begeleiden van uw kinderen bij hun huiswerk?	0,17524	0,21192	0,66730
v48_6	het vervoer van uw kinderen naar hun hobby’s?	0,13974	0,14693	0,65539
v48_11	dat uw kinderen zich goed gedragen?	0,16646	0,34628	0,41888

- De eerste factor betreft taken die vooral van toepassing zijn bij jonge kinderen, nl. het wassen en in bed leggen van de kinderen, en zorgen dat de kinderen op school of in de opvang geraken en dat ze ’s avonds terug thuis geraken. Noteer dat, hoewel het zorgen dat de kinderen ’s ochtends klaar zijn voor school strikt genomen is gerangschikt onder de tweede factor, deze zorgtaak ook relatief hoog ‘laadt’ op de eerste factor. We zien bij de interpretatie van de resultaten ook dat het inhoudelijk sterker aansluit bij factor 1, en we nemen het dan ook verder op onder ‘zorgtaken voor jonge kinderen’. De tweede factor betreft zorgtaken die voor alle gezinnen van toepassing zijn, onafhankelijk van de leeftijd van de kinderen en waarvan de meeste taken evengoed zouden passen onder het label huishoudelijk werk. Het zorgen voor zieke kinderen valt hier ook onder, al hadden we het eerder verwacht onder zorgtaken voor jonge kinderen. We noemen deze taken ‘algemene gezinstaken’. Een derde factor betreft taken die aan de orde zijn bij schoolgaande kinderen: begeleiden bij het huiswerk en het

vervoer van en naar hobby's. We noemen deze taken dan ook '*zorgtaken voor schoolgaande kinderen*'. Zorgen dat de kinderen zich goed gedragen blijkt ook een buitenbeentje te zijn in de zorgtaken. Het laadt maar net voldoende op factor 3. Uit het vierfactorenmodel bleek evenwel dat dit item bleef aansluiten bij de items waarbij het ook aansluit in het driefactorenmodel: 'het begeleiden van uw kinderen bij hun huiswerk' en 'het vervoer van uw kinderen naar hun hobby's'. Bij het inspecteren van de data blijkt evenwel dat dit item een apart antwoordpatroon kent (zie figuur 3) en we nemen het verder in deze bijdrage ook apart mee onder '*opvoedingstaken*' (zie figuur 3). We besluiten uit deze exploratieve factoranalyse op basis van het eigen aandeel in elk van de genoemde taken dat, hoewel de zorgtaken allen goed samengaan, er ook verschillen tussen groepen zorgtaken kunnen worden onderscheiden.

BIJLAGE 3. Tabellen per zorgtaak naar achtergrondkenmerken

Tabel 3.1. Wie zorgt er voor het ontbijt? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	14,7	27,2	51,3	6,8	2.040
Geslacht ***					
mannen	16,2	30,7	45,7	7,4	853
vrouwen	13,2	23,8	56,8	6,2	1.187
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	11,1	29,6	57,3	2,0	485
35 - 44 jaar	17,4	28,9	51,5	2,2	769
45 - 54 jaar	14,1	24,2	48,6	13,1	646
55 jaar en ouder	15,5	24,1	41,6	18,8	140
Herkomst ***					
België/EU	15,2	28,0	49,3	7,4	1.525
niet-EU	11,8	20,4	65,2	2,6	490
Diploma ***					
lager secundair onderwijs	8,2	22,5	60,2	9,1	287
hoger secundair onderwijs	10,3	27,3	54,8	7,6	567
hoger onderwijs of universiteit	18,8	28,3	46,8	6,1	1.114
Werkuren vrouw ***					
voltijds	18,9	27,9	46,0	7,1	779
deeltijds	12,1	30,4	51,3	6,2	778
minder dan halftijds of niet	11,9	20,2	60,6	7,3	456
Aantal kinderen (n.s.)					
1 kind	12,5	27,7	50,9	9,0	540
2 kinderen	15,8	27,3	50,6	6,3	907
3 of meer kinderen	15,5	27,7	51,1	5,7	556
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	12,2	30,6	56,1	1,1	534
3 - 5 jaar	16,4	30,1	52,6	0,9	282
6 - 11 jaar	19,3	29,8	50,3	0,7	445
12 - 17 jaar	15,6	21,6	53,4	9,4	363
18 - 24 jaar	10,9	24,5	40,9	23,7	363

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.2. Wie zorgt er voor dat uw kinderen 's ochtends klaar zijn voor school (aankleden, lunch, boekentassen)? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	7,7	20,3	54,6	17,3	2.019
Geslacht (n.s.)					
mannen	7,7	20,5	53,3	18,5	841
vrouwen	7,7	20,2	55,9	16,2	1.178
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	7,6	25,3	58,4	8,7	482
35 - 44 jaar	9,5	24,6	61,4	4,5	769
45 - 54 jaar	6,1	13,5	47,7	32,7	633
55 jaar en ouder	6,1	11,3	35,0	47,6	135
Herkomst **					
België/EU	7,7	20,4	53,7	18,2	1.513
niet-EU	8,1	19,0	61,7	11,2	481
Diploma ***					
hoogstens lager secundair onderwijs	5,5	14,6	63,9	16,1	279
hoger secundair onderwijs	6,4	16,7	58,7	18,2	561
hoger onderwijs of universiteit	9,0	23,5	50,0	17,5	1.109
Werkuren vrouw **					
voltijds	9,9	21,2	51,6	17,4	775
deeltijds	7,3	22,4	54,1	16,2	772
minder dan halftijds of niet	4,4	15,5	60,7	19,3	446
Aantal kinderen ***					
1 kind	7,0	18,8	49,4	24,8	537
2 kinderen	7,8	20,3	56,6	15,2	891
3 of meer kinderen	8,7	22,2	54,9	14,2	554
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	8,5	25,4	57,5	8,6	532
3 - 5 jaar	10,0	30,0	60,0	0,0	281
6 - 11 jaar	8,8	22,5	67,0	1,8	444
12 - 17 jaar	8,1	16,5	57,2	18,2	360
18 - 24 jaar	3,5	6,9	27,1	62,5	350

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.3. Wie zorgt er voor dat uw kinderen op school of in de opvang geraken? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	15,4	19,0	43,1	22,4	2.009
Geslacht (n.s.)					
mannen	15,9	18,7	42,3	23,1	842
vrouwen	15,0	19,4	43,8	21,8	1.167
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	19,5	21,8	51,9	6,8	481
35 - 44 jaar	17,8	23,8	49,8	8,6	764
45 - 54 jaar	10,7	12,8	32,6	43,9	628
55 jaar en ouder	9,9	11,9	23,8	54,4	136
Herkomst **					
België/EU	15,0	18,4	43,2	23,4	1.506
niet-EU	18,3	22,3	43,0	16,4	478
Diploma *					
lager secundair onderwijs	12,4	17,9	46,2	23,6	274
hoger secundair onderwijs	11,8	19,1	46,6	22,5	559
hoger onderwijs of universiteit	18,0	19,4	40,2	22,4	1.105
Werkuren vrouw ***					
voltijds	18,1	20,9	38,9	22,1	773
deeltijds	13,7	20,9	43,9	21,6	768
minder dan halftijds of niet	14,4	11,4	50,2	24,1	440
Aantal kinderen (n.s.)					
1 kind	15,1	16,8	41,9	26,2	533
2 kinderen	16,4	18,6	44,0	21,0	892
3 of meer kinderen	14,1	22,2	41,8	21,9	549
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	19,2	21,7	52,3	6,8	532
3 - 5 jaar	24,1	27,6	46,8	1,5	279
6 - 11 jaar	19,1	21,7	54,6	4,6	443
12 - 17 jaar	10,8	16,5	35,7	37,0	359
18 - 24 jaar	3,0	7,9	19,4	69,6	346

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.4. Wie zorgt er voor dat uw kinderen 's avonds terug thuis geraken? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	11,6	21,5	44,2	22,7	2.004
Geslacht (n.s.)					
mannen	12,4	23,1	41,1	23,3	838
vrouwen	10,8	19,9	47,1	22,2	1.166
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	16,9	22,7	58,6	1,8	481
35 - 44 jaar	14,3	21,8	63,2	0,7	763
45 - 54 jaar	14,2	19,1	64,0	2,6	629
55 jaar en ouder	18,2	16,4	57,3	8,1	131
Herkomst ***					
België/EU	10,9	20,4	44,9	23,9	1.506
niet-EU	16,7	27,4	40,8	15,1	474
Diploma (n.s.)					
lager secundair onderwijs	12,5	21,8	41,5	24,2	273
hoger secundair onderwijs	12,0	21,6	43,6	22,8	556
hoger onderwijs of universiteit	11,2	21,6	44,5	22,7	1.106
Werkuren vrouw ***					
voltijds	13,7	26,5	37,2	22,5	770
deeltijds	10,3	20,1	47,5	22,1	770
minder dan halftijds of niet	10,1	14,2	52,0	23,7	437
Aantal kinderen (n.s.)					
1 kind	12,8	21,5	39,0	26,7	525
2 kinderen	11,6	21,1	45,8	21,6	896
3 of meer kinderen	10,7	22,6	45,1	21,6	548
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	17,0	26,0	50,4	6,5	530
3 - 5 jaar	13,9	31,1	53,9	1,1	279
6 - 11 jaar	13,7	21,8	57,4	7,1	442
12 - 17 jaar	6,7	18,4	34,9	39,9	358
18 - 24 jaar	4,7	9,9	19,3	66,1	345

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.5. Wie zorgt er voor het avondeten? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	15,1	20,8	62,0	2,1	2.029
Geslacht ***					
mannen	17,6	24,7	55,7	2,0	848
vrouwen	12,7	16,9	68,3	2,1	1.181
Leeftijd **					
jonger dan 35 jaar	16,9	22,7	58,6	1,8	485
35 - 44 jaar	14,3	21,8	63,2	0,7	765
45 - 54 jaar	14,2	19,1	64,0	2,6	640
55 jaar en ouder	18,2	16,4	57,3	8,1	139
Herkomst *					
België/EU	16,0	20,7	61,3	2,0	1.523
niet-EU	10,5	20,4	66,5	2,6	481
Diploma **					
lager secundair onderwijs	12,6	20,6	63,9	2,9	281
hoger secundair onderwijs	13,6	26,9	57,0	2,4	566
hoger onderwijs of universiteit	16,9	17,7	63,7	1,7	1.111
Werkuren vrouw ***					
voltijds	21,0	24,4	52,4	2,2	779
deeltijds	13,7	19,1	66,0	1,3	777
minder dan halftijds of niet	6,2	17,0	73,7	3,1	447
Aantal kinderen *					
1 kind	17,1	24,3	55,9	2,6	536
2 kinderen	15,9	19,7	62,3	2,1	904
3 of meer kinderen	12,1	19,4	67,2	1,3	552
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	17,5	22,6	59,2	0,7	535
3 - 5 jaar	15,6	24,6	59,5	0,3	279
6 - 11 jaar	13,5	20,5	65,3	0,7	441
12 - 17 jaar	14,6	18,8	65,5	1,0	360
18 - 24 jaar	14,5	18,3	59,7	7,5	361

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.6. Wie zorgt er voor het vervoer van uw kinderen naar hun hobby's? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	14,2	29,6	30,9	25,4	2.003
Geslacht ***					
mannen	17,8	32,6	25,1	24,5	840
vrouwen	10,5	26,7	36,6	26,2	1.163
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	6,3	22,5	24,4	46,8	477
35 - 44 jaar	15,7	35,6	38,2	10,5	761
45 - 54 jaar	17,8	29,3	29,1	23,7	628
55 jaar en ouder	15,6	22,6	20,4	41,3	137
Herkomst ***					
België/EU	12,7	29,4	31,5	26,4	1.504
niet-EU	24,3	29,9	26,5	19,3	474
Diploma **					
lager secundair onderwijs	23,1	27,3	27,9	21,8	278
hoger secundair onderwijs	14,9	27,8	30,2	27,1	549
hoger onderwijs of universiteit	12,1	30,9	31,4	25,7	1.106
Werkuren **					
voltijds	12,8	31,4	29,0	26,8	771
deeltijds	13,0	30,5	33,4	23,2	763
minder dan halftijds of niet	20,2	23,3	30,0	26,6	442
Aantal kinderen ***					
1 kind	10,4	21,6	22,7	45,2	531
2 kinderen	14,6	31,5	32,6	21,3	888
3 of meer kinderen	16,9	34,6	36,7	11,8	548
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	8,9	22,6	21,2	47,3	522
3 - 5 jaar	13,4	42,0	38,2	6,4	280
6 - 11 jaar	19,4	35,0	43,1	2,5	442
12 - 17 jaar	20,2	35,5	33,8	10,5	360
18 - 24 jaar	9,6	17,8	22,5	50,1	347

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.7. Wie zorgt er voor het begeleiden van uw kinderen bij hun huiswerk? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	8,1	19,7	38,0	34,1	2.001
Geslacht **					
mannen	8,5	22,8	34,3	34,4	840
vrouwen	7,7	16,7	41,8	33,8	1.161
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	2,6	12,4	23,8	61,2	476
35 - 44 jaar	9,0	25,8	49,2	16,1	764
45 - 54 jaar	11,0	18,2	38,8	32,0	625
55 jaar en ouder	9,2	18,8	21,9	50,1	136
Herkomst ***					
België/EU	6,8	18,3	38,6	36,3	1.505
niet-EU	17,0	28,9	33,4	20,7	472
Diploma **					
lager secundair onderwijs	14,3	16,7	39,6	29,5	274
hoger secundair onderwijs	6,4	23,1	38,3	32,2	556
hoger onderwijs of universiteit	7,4	18,5	37,6	36,4	1.101
Werkuren vrouw **					
voltijds	7,8	19,6	34,5	38,2	770
deeltijds	6,7	19,4	41,8	32,1	767
minder dan halftijds of niet	12,6	20,3	37,9	29,2	436
Aantal kinderen ***					
1 kind	5,9	13,4	25,0	55,7	528
2 kinderen	7,3	21,0	38,9	32,8	887
3 of meer kinderen	11,3	24,4	49,3	15,1	549
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	4,4	14,5	19,6	61,5	521
3 - 5 jaar	6,1	27,4	41,9	24,6	279
6 - 11 jaar	11,6	24,5	62,9	0,9	445
12 - 17 jaar	13,0	25,6	48,7	12,7	357
18 - 24 jaar	4,9	9,9	20,4	64,8	347

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.8. Wie zorgt er voor het wassen van uw kinderen? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	3,9	21,9	43,3	30,9	2.008
Geslacht *					
mannen	4,5	23,8	40,4	31,3	840
vrouwen	3,4	20,0	46,2	30,4	1.168
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	4,4	40,4	53,5	1,6	483
35 - 44 jaar	6,0	25,3	51,9	16,9	764
45 - 54 jaar	1,3	6,9	30,5	61,3	627
55 jaar en ouder	3,4	7,5	18,8	70,2	134
Herkomst ***					
België/EU	3,9	21,0	41,9	33,2	1.501
niet-EU	3,7	27,2	53,3	15,7	482
Diploma *					
lager secundair onderwijs	2,0	18,6	46,2	33,2	279
hoger secundair onderwijs	3,4	23,1	43,8	29,7	554
hoger onderwijs of universiteit	4,8	21,8	42,3	31,1	1.105
Werkuren vrouw (n.s.)					
voltijds	4,2	23,4	40,0	32,5	770
deeltijds	3,7	21,2	44,1	31,0	764
minder dan halftijds of niet	4,1	20,6	49,2	26,0	445
Aantal kinderen *					
1 kind	4,6	25,2	40,6	29,7	533
2 kinderen	3,6	23,5	41,2	31,7	885
3 of meer kinderen	4,2	16,0	48,4	31,4	552
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	5,3	40,0	54,5	0,2	533
3 - 5 jaar	7,4	37,9	53,5	1,3	278
6 - 11 jaar	3,9	17,6	60,3	18,1	441
12 - 17 jaar	2,5	5,4	22,5	69,7	358
18 - 24 jaar	1,0	4,9	17,4	76,7	345

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.9. Wie zorgt er voor het in bed leggen van uw kinderen? (percentages)

	altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal	7,0	35,9	30,6	26,4	2.010
Geslacht ***					
mannen	7,7	39,4	24,8	28,1	841
vrouwen	6,4	32,4	36,4	24,7	1.169
Leeftijd ***					
jonger dan 35 jaar	9,2	55,4	34,4	1,0	484
35 - 44 jaar	9,1	43,9	36,1	11,0	767
45 - 54 jaar	3,5	17,0	24,9	54,6	625
55 jaar en ouder	5,1	10,3	13,0	71,6	134
Herkomst ***					
België/EU	7,2	35,3	29,2	28,3	1.508
niet-EU	6,6	39,7	40,5	13,1	477
Diploma (n.s.)					
lager secundair onderwijs	8,0	27,5	33,9	30,5	278
hoger secundair onderwijs	5,3	37,2	31,1	26,3	554
hoger onderwijs of universiteit	7,2	37,9	29,2	25,7	1.107
Werkuren vrouw (n.s.)					
voltijds	6,9	37,5	28,6	27,0	773
deeltijds	6,1	37,0	30,2	26,7	768
minder dan halftijds of niet	9,8	31,2	35,0	23,9	440
Aantal kinderen *					
1 kind	8,7	33,0	31,9	26,4	532
2 kinderen	6,0	38,7	27,1	28,3	888
3 of meer kinderen	7,4	34,3	34,6	23,6	552
Leeftijd jongste kind ***					
0 - 2 jaar	10,2	55,8	33,9	0,1	533
3 - 5 jaar	8,6	54,4	36,6	0,3	281
6 - 11 jaar	9,0	45,4	41,3	4,2	442
12 - 17 jaar	4,1	10,5	22,6	62,8	356
18 - 24 jaar	1,8	6,3	15,0	76,9	345

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.10. Wie zorgt er voor zieke kinderen? (percentages)

		altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal		3,2	33,9	54,1	8,8	2.015
Geslacht ***						
	mannen	3,9	39,5	46,7	9,9	842
	vrouwen	2,4	28,4	61,3	7,8	1.173
Leeftijd ***						
	jonger dan 35 jaar	3,6	40,3	52,4	3,8	482
	35 - 44 jaar	3,2	34,6	60,9	1,3	768
	45 - 54 jaar	3,0	29,2	51,3	16,4	629
	55 jaar en ouder	2,2	29,6	34,5	33,7	136
Herkomst ***						
	België/EU	3,0	32,3	55,5	9,2	1.513
	niet-EU	4,9	44,1	45,3	5,7	477
Diploma (n.s.)						
	lager secundair onderwijs	1,4	33,0	56,1	9,6	282
	hoger secundair onderwijs	2,1	33,6	55,5	8,7	557
	hoger onderwijs of universiteit	4,2	34,6	52,5	8,7	1.105
Werkuren vrouw **						
	voltijds	4,5	36,7	49,5	9,3	773
	deeltijds	2,4	34,1	55,8	7,7	771
	minder dan halftijds of niet	2,0	27,2	61,3	9,6	443
Aantal kinderen **						
	1 kind	4,0	33,3	49,5	13,3	537
	2 kinderen	2,7	34,9	54,8	7,6	889
	3 of meer kinderen	3,4	33,3	56,9	6,4	552
Leeftijd jongste kind ***						
	0 - 2 jaar	4,2	41,7	51,1	3,0	530
	3 - 5 jaar	4,6	37,7	57,4	0,2	280
	6 - 11 jaar	2,1	34,8	62,5	0,5	443
	12 - 17 jaar	3,0	31,2	58,1	7,6	362
	18 - 24 jaar	1,9	21,8	41,3	35,0	347

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.11. Wie zorgt er voor dat uw kinderen zich goed gedragen? (percentages)

		altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal		2,8	77,1	14,6	5,5	2.019
Geslacht ***						
	mannen	4,4	79,1	10,0	6,6	845
	vrouwen	1,4	75,2	19,2	4,3	1.174
Leeftijd ***						
	jonger dan 35 jaar	1,6	79,3	13,0	6,1	483
	35 - 44 jaar	4,1	82,0	13,5	0,4	767
	45 - 54 jaar	2,5	71,3	17,8	8,4	634
	55 jaar en ouder	1,9	69,5	10,8	17,8	135
Herkomst *						
	België/EU	2,7	77,7	13,9	5,7	1.514
	niet-EU	4,0	73,8	18,5	3,7	480
Diploma **						
	lager secundair onderwijs	0,6	71,5	22,5	5,4	281
	hoger secundair onderwijs	3,4	74,9	15,6	6,0	559
	hoger onderwijs of universiteit	3,2	79,8	11,9	5,1	1.107
Werkuren vrouw ***						
	voltijds	2,0	80,8	12,2	5,0	774
	deeltijds	3,5	78,5	12,9	5,1	771
	minder dan halftijds of niet	2,7	67,7	22,1	7,5	446
Aantal kinderen ***						
	1 kind	2,0	73,2	13,7	11,2	534
	2 kinderen	2,5	79,2	14,6	3,7	897
	3 of meer kinderen	4,4	78,6	14,6	2,5	551
Leeftijd jongste kind ***						
	0 - 2 jaar	3,6	81,8	9,3	5,3	533
	3 - 5 jaar	3,3	83,1	13,6	0,0	280
	6 - 11 jaar	4,6	78,2	17,1	0,2	442
	12 - 17 jaar	0,9	78,2	19,0	1,9	362
	18 - 24 jaar	1,2	65,1	14,8	18,9	350

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 3.12. Verdeling van de zorgtaak: het bijhouden van de gezinsagenda (percentages)

		altijd of meestal de man	beiden even vaak	altijd of meestal de vrouw	NVT	n
Totaal		5,3	26,4	59,5	8,8	2.016
Geslacht ***						
	mannen	6,5	31,0	52,3	10,1	851
	vrouwen	4,2	21,7	66,6	7,5	1.165
Leeftijd ***						
	jonger dan 35 jaar	4,6	23,3	64,7	7,3	477
	35 - 44 jaar	5,4	25,0	65,5	4,0	766
	45 - 54 jaar	5,3	28,3	53,6	12,7	634
	55 jaar en ouder	7,0	35,3	35,1	22,6	139
Herkomst ***						
	België/EU	4,5	24,9	62,6	8,0	1.514
	niet-EU	11,1	35,9	39,5	13,6	477
Diploma **						
	lager secundair onderwijs	6,1	29,0	49,6	15,3	278
	hoger secundair onderwijs	4,7	26,1	59,2	10,0	559
	hoger onderwijs of universiteit	5,6	25,8	62,0	6,6	1.108
Werkuren vrouw ***						
	voltijds	5,3	25,2	59,4	10,1	773
	deeltijds	3,7	25,0	60,6	10,6	768
	minder dan halftijds of niet	7,7	25,7	44,7	21,9	447
Aantal kinderen **						
	1 kind	5,7	25,1	56,1	13,0	536
	2 kinderen	3,9	27,5	61,6	7,0	895
	3 of meer kinderen	7,2	25,9	59,6	7,3	547
Leeftijd jongste kind ***						
	0 - 2 jaar	5,9	25,9	62,2	6,1	529
	3 - 5 jaar	4,4	24,3	66,0	5,2	276
	6 - 11 jaar	5,3	23,7	68,4	2,6	442
	12 - 17 jaar	4,1	29,1	60,3	6,5	360
	18 - 24 jaar	6,3	29,5	40,5	23,7	356

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016